



**Mazowiecki Ośrodek Doradztwa Rolniczego
z siedzibą w Warszawie**

Sprawozdanie z realizacji programu działalności w 2023 roku

Akceptuję

Zatwierdzam

.....
/dyrektor /

.....
/Minister Rolnictwa
i Rozwoju Wsi/

Warszawa, 2024 rok
www.modr.mazowsze.pl
e-mail: sekretariat@modr.mazowsze.pl

Opracowanie	zespół doradców w Mazowieckim Ośrodku Doradztwa Rolniczego z siedzibą w Warszawie
Redakcja techniczna	Agnieszka Vasileiou - główny specjalista w dziale Metodyki Doradztwa, Szkoleń i Wydawnictw Agnieszka Kowaluk - kierownik działu Metodyki Doradztwa, Szkoleń i Wydawnictw
Kierujący	Sławomir Piotrowski – Dyrektor Mazowieckiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego
Zaopiniowany	Rada Społeczna Doradztwa Rolniczego przy Mazowieckim Ośrodku Doradztwa Rolniczego

Spis treści

Wstęp.....	4
A. Charakterystyka ośrodka doradztwa rolniczego	5
B. Zakres i metodyka procesu sprawozdawczego	8
C. Działalność merytoryczna	9
C.1. Zadania realizowane na podstawie art. 4.2 ustawy o jednostkach doradztwa rolniczego	10
Zadanie 1. Prowadzenie szkoleń dla rolników i innych mieszkańców obszarów wiejskich.....	24
Zadanie 2. Prowadzenie działalności informacyjnej wspierającej rozwój produkcji rolniczej	34
Zadanie 3. Prowadzenie działalności w zakresie podnoszenia kwalifikacji zawodowych rolników i innych mieszkańców obszarów wiejskich.....	42
Zadanie 4. Udzielanie pomocy rolnikom i innym mieszkańcom obszarów wiejskich w zakresie sporządzania dokumentacji niezbędnej do uzyskania pomocy finansowej lub współfinansowanej ze środków pochodzących z funduszy Unii Europejskiej lub innych instytucji krajowych lub zagranicznych.....	43
Zadanie 5. Prowadzenie analiz rynku artykułów rolno-spożywczych i środków produkcji oraz gromadzenie i upowszechnianie informacji rynkowej w tym zakresie	44
Zadanie 6. Możliwość prowadzenia doświadczalnictwa odmianowego w ramach porejestrowego doświadczalnictwa odmianowego	46
Zadanie 7. Upowszechnianie metod produkcji rolniczej i stylu życia przyjaznego dla środowiska.....	47
Zadanie 8. Podejmowanie działań na rzecz zachowania dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego wsi, ekologicznego i funkcjonalnego urządzania gospodarstwa rolnego.....	54
Zadanie 9. Upowszechnianie rozwoju agroturystyki i turystyki wiejskiej oraz prowadzenie promocji wsi jako atrakcyjnego miejsca wypoczynku	57
Zadanie 11. Prowadzenie analiz przemian w zakresie poziomu i jakości produkcji rolniczej i funkcjonowania gospodarstw rolnych oraz upowszechnianie wyników tych analiz w pracy doradczej	62
Zadanie 12. Udział w szacowaniu szkód łowieckich, a także ustalanie wysokości odszkodowania za te szkody zgodnie z przepisami ustawy z dnia 13 października 1995 r. - Prawo łowieckie	63
Zadanie 13. Ocena i akceptacja planów restrukturyzacji, o których mowa w ustawie z dnia 9 listopada 2018 r. o restrukturyzacji zadłużenia podmiotów prowadzących gospodarstwa rolne.....	64
C.2. Usługi odpłatne realizowane na podstawie art. 4.4 ustawy o jednostkach doradztwa rolniczego.....	64
C.3. Zadania realizowane w zakresie Sieci na rzecz innowacji w rolnictwie i na obszarach wiejskich (SIR)	70
C.4. Zadania finansowane z innych źródeł, w tym w ramach Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich (KSOW), Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich (PROW)	76
D. Współpraca z innymi instytucjami i samorządem	92
E. Wykaz ważniejszych wydarzeń	97
F. Działalność wydawnicza	101
G. Kształcenie i doskonalenie zawodowe kadry własnej	103
H. PODSUMOWANIE	105

Wstęp

Mazowiecki Ośrodek Doradztwa Rolniczego, od 20.08.2016 r. jest państwową jednostką organizacyjną posiadającą osobowość prawną (Dz.U.2016 poz. 1176). W 2023 r. obchodził jubileusz 100 – lecia doradztwa rolniczego. Działa zgodnie z ustawą o jednostkach doradztwa rolniczego z dnia 22 października 2004 r. (tekst jednolity Dz.U. z 2024 r., poz. 76) i podlega ministrowi właściwemu do spraw rozwoju rolnictwa. Statut Ośrodka został nadany Zarządzeniem Nr 34 Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 19 sierpnia 2016 r. w sprawie nadania Statutu Mazowieckiemu Ośrodkowi Doradztwa Rolniczego z siedzibą w Warszawie (Dz. Urz. MRiRW z 2016 r. poz. 26) i zmieniony Zarządzeniem Nr 4 Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 21 lutego 2022 r. (Dz. Urz. MRiRW z 2022 r. poz.4). Regulamin organizacyjny stanowi załącznik do Zarządzenia Nr 26/2023 Dyrektora MODR Warszawa z dnia 25 października 2023 r. w sprawie ustalenia Regulaminu Organizacyjnego Mazowieckiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego z siedzibą w Warszawie. Zgodnie z art. 8 ust.1 pkt 1 ustawy o jednostkach doradztwa rolniczego, dyrektor kierujący ośrodkiem opracowuje roczne sprawozdanie z realizacji programu działalności jednostki doradztwa rolniczego. Sprawozdanie to, zgodnie z art. 9 ust. 3 pkt 1 ustawy z dnia 22 października 2004 r. o jednostkach doradztwa rolniczego opiniuje Rada Społeczna Doradztwa Rolniczego, organ opiniodawczo doradczy dyrektora MODR Warszawa (aktualny skład Rady poniżej). Rada Społeczna zgodnie z art. 9 ust. 1 ustawy została powołana przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi. Zaopiniowane sprawozdanie z realizacji programu działalności, Dyrektor MODR Warszawa przekłada do zatwierdzenia ministrowi właściwemu do spraw rozwoju wsi. Mazowiecki Ośrodek Doradztwa Rolniczego obejmuje swoim zasięgiem sześć oddziałów: Bielice, Ostrołęka, Płock, Poświętne z siedzibą w Płońsku, Radom, Siedlce oraz centralę w Warszawie. W 2023 roku doradztwem objęte zostały gminy z 37 powiatów województwa mazowieckiego. Przy realizacji zadań doradczych MODR Warszawa współpracował z takimi instytucjami jak: Centrum Doradztwa Rolniczego, Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa, Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego oraz Zakład Ubezpieczeń Społecznych, Mazowiecka Izba Rolnicza, Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe, dzierżawcy i zarządcy obwodów łowieckich, banki, izba gospodarcza zrzeszająca banki spółdzielcze, Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie, szkoły rolnicze (wszystkie poziomy kształcenia), jednostki badawczo - rozwojowe związane z rolnictwem, lokalne i regionalne organizacje wspierania przedsiębiorczości, placówki Polskiej Akademii Nauk, szkoły wyższe, związki i organizacje rolników, środki masowego przekazu oraz organy administracji rządowej i jednostki samorządu terytorialnego.

Aktualny skład Rady Społecznej Doradztwa Rolniczego:

1. Ewa Grodzka - przedstawiciel Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi;
2. Leszek Przybytniak - przedstawiciel Sejmiku Województwa Mazowieckiego;
3. Janina Ewa Orzełowska - przedstawiciel Zarządu Województwa Mazowieckiego;
4. Witold Konarski - przedstawiciel Mazowieckiej Izby Rolniczej;
5. Teresa Orowiecka - przedstawiciel Mazowieckiej Izby Rolniczej;
6. Sławomir Tomaszewski - przedstawiciel Związku Zawodowego Rolników "Ojczyzna";
7. Krzysztof Filipek - przedstawiciel Związku Zawodowego Rolnictwa „Samoobrona”;
8. Aleksander Kiljańczyk - przedstawiciel Związku Zawodowego Centrum Narodowe Młodych Rolników;
9. Andrzej Pruszkowski - przedstawiciel NSZZ Rolników Indywidualnych "Solidarność”;

10. Krystyna Krzyżanowska - przedstawiciel Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie;
11. Grzegorz Żurek - przedstawiciel Instytutu Hodowli i Aklimatyzacji Roślin w Radzikowie - PIB;
12. Leszek Rozbicki - przedstawiciel Zespołu Szkół Ponadpodstawowych.

A. Charakterystyka ośrodka doradztwa rolniczego

1. Ogólna informacja o zmianach organizacyjnych w 2023 r.

W dniu 25.10.2023 r. wydane zostało Zarządzenie Nr 26/2023 w sprawie zmiany Regulaminu Organizacyjnego Mazowieckiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego z siedzibą w Warszawie (zarządzenie obowiązuje od dnia podpisania w/w Regulaminu Organizacyjnego przez Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi). Zmiana dotyczyła wyodrębnienia z Działu Technologii Produkcji Rolniczej i Doświadczalnictwa (DTP) dwóch sekcji: Sekcji Produkcji Roślinnej i Doświadczalnictwa – DTPSPRD oraz Sekcji Produkcji Zwierzęcej i Budownictwa Inwentarskiego – DTPSPZBI.

2. Informacja o zatrudnieniu (tabela A), stan na dzień 31 grudnia 2023 r.

Liczba zatrudnionych osób w MODR Warszawa wg stanu na dzień 31.12.2023 r. (490 osób) jest na wyższym poziomie w stosunku do roku ubiegłego na dzień 31.12.2022 r. (482 osób). Liczba pracowników zatrudnionych w Powiatowych Zespołach Doradztwa Rolniczego wg stanu na dzień 31.12.2023 r. (265 osób) jest na wyższym poziomie w porównaniu z rokiem ubiegłym na dzień 31.12.2022 r. (255 osób). Następują zmiany w strukturze wiekowej zatrudnionych, które można określić „wymianą pokoleniową”. W miejsce odchodzących z pracy starszych pracowników zatrudniane są przeważnie osoby młode.

Tab. A. Zatrudnienie w Mazowieckim Ośrodku Doradztwa Rolniczego, stan na dzień 31.12.2023

L.p.	Komórki organizacyjne	Liczba zatrudnionych osób
1	2	3
1	Dyrektor	1
2	Zastępca dyrektora	2
3	Dział Administracyjno-Gospodarczy	10 (w tym: urlop bezpłatny - 1, urlop macierzyński - 1)
4	Dział Ekonomiki i Zarządzania Gospodarstwem Rolnym	24
5	Dział Kadr i Organizacji Pracy	8
6	Dział Księgowości	15

7	Dział Metodyki Doradztwa, Szkoleń i Wydawnictw	29 (w tym: urlop macierzyński – 2)
8	Dział Rolnictwa Ekologicznego i Ochrony Środowiska	15 (w tym: urlop macierzyński -2, urlop bezpłatny - 1)
9	Dział Rozwoju Obszarów Wiejskich	26 (urlop wychowawczy – 1, świadczenie rehabilitacyjne – 1)
10	Dział Technologii Produkcji Rolniczej i Doświadczalnictwa	24
11	Dział Teleinformatyki	7
12	Powiatowe Zespoły Doradztwa Rolniczego	265 (w tym: urlop bezpłatny – 7, urlop macierzyński – 10, urlop wychowawczy – 3, urlop rodzicielski – 2, świadczenie rehabilitacyjne – 1)
13	Pozostali pracownicy	64
Razem W poz. 4, 6, 7, 8, 9, 10 wliczono samodzielne stanowiska w Oddziałach		490 (w tym: urlop bezpłatny – 9, urlop macierzyński – 15, urlop wychowawczy – 4, świadczenie rehabilitacyjne -2, urlop rodzicielski – 2)

Tab. B. Zatrudnienie w Powiatowych Zespołach Doradztwa Rolniczego

L.p.	Powiatowe Zespoły Doradztwa Rolniczego	Liczba gmin	Liczba Pracowników
1	2	3	4
1	PZDR w Białobrzegach	6	6 (w tym: urlop macierzyński – 1, urlop bezpłatny – 1)
2	PZDR w Brwinowie	6	2
3	PZDR w Ciechanowie	8	10 (w tym: urlop bezpłatny – 1)
4	PZDR w Garwolinie	12	6

5	PZDR w Gostyninie	8	8
6	PZDR w Grodzisku Mazowieckim	4	3
7	PZDR w Grójcu	10	7
8	PZDR w Kozienicach	7	7 (w tym: urlop macierzyński - 1)
9	PZDR w Legionowie	4	2
10	PZDR w Lipsku	6	8
11	PZDR w Łazach	7	5
12	PZDR w Łosicach	6	6
13	PZDR w Makowie Mazowieckim	9	8 (w tym: urlop macierzyński - 1, urlop bezpłatny - 1)
14	PZDR w Mińsku Mazowieckim	12	7
15	PZDR w Mławie	10	12 (w tym: urlop macierzyński - 1, urlop bezpłatny - 1)
16	PZDR w Ostrołęce	11	11 (urlop wychowawczy - 1)
17	PZDR w Ostrowi Mazowieckiej	10	10 (w tym: urlop macierzyński - 1)
18	PZDR w Otwocku	6	2
19	PZDR w Płocku	12	12 (w tym: urlop rodzicielski - 1, urlop wychowawczy - 1)
20	PZDR w Płońsku	10	11 (w tym: urlop macierzyński - 1)
21	PZDR w Pomiechówku	6	5
22	PZDR w Przasnyszu	6	8 (w tym urlop macierzyński -1, urlop wychowawczy - 1)
23	PZDR w Przysusze	8	8
24	PZDR w Pułtusk	7	7
25	PZDR w Radomiu	12	14 (w tym: urlop macierzyński - 1, świadczenie rehabilitacyjne - 1)
26	PZDR w Siedlcach	13	15 (w tym 1 - macierzyński)

27	PZDR w Sierpcu	6	6 (w tym: urlop rodzicielski – 1)
28	PZDR w Sochaczewie	7	5
29	PZDR w Sokołowie Podlaskim	8	10 (w tym: urlop bezpłatny – 2)
30	PZDR w Szydłowcu	5	7
31	PZDR w Tarcynie	6	2
32	PZDR w Węgrowie	8	6
33	PZDR w Tłuszczu	12	6
34	PZDR w Wyszowie	6	6 (w tym: urlop bezpłatny – 1)
35	PZDR w Zwoleniu	5	7
36	PZDR w Żurominie	6	7 (w tym: urlop macierzyński – 1)
37	PZDR w Żyrardowie	5	3
Razem		290	265 (w tym: urlop bezpłatny – 7, urlop macierzyński – 10, urlop wychowawczy – 3, urlop rodzicielski – 2, świadczenie rehabilitacyjne – 1)

B. Zakres i metodyka procesu sprawozdawczego

Etapy przygotowania sprawozdania z realizacji programu działalności.

Krok 1	Omówienie zasad sprawozdawczości na spotkaniu kierowników Powiatowych Zespołów Doradztwa Rolniczego i kierowników działów merytorycznych.
Krok 2	Proces sprawozdawania w systemie e_odr w poszczególnych komórkach organizacyjnych MODR Warszawa
Krok 3	Wysłanie do Oddziałów wytycznych Dyrektora MODR Warszawa dotyczących przygotowania Sprawozdania z realizacji programu działalności.
Krok 4	Przygotowanie sprawozdania z realizacji programu działalności w 2023 r.

Krok 5	Proces łączenia poszczególnych elementów sprawozdania, weryfikacja błędów.
Krok 6	Ocena rezultatów i przyjęcie dokumentu przez Dyrektora MODR Warszawa.
Krok 7	Opiniowanie sprawozdania z realizacji programu działalności przez Radę Społeczną Doradztwa Rolniczego.
Krok 8	Przedłożenie sprawozdania z realizacji programu działalności do zatwierdzenia Ministrowi Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

C. Działalność merytoryczna

Mazowiecki Ośrodek Doradztwa Rolniczego realizuje zadania z zakresu doradztwa rolniczego określone w art. 4 ustawy z dnia 22 października 2004 r. o jednostkach doradztwa rolniczego (tekst jednolity Dz.U.2024.76). Podstawowym dokumentem podsumowującym działania z zakresu doradztwa rolniczego na dany rok jest roczne sprawozdanie z realizacji programu działalności MODR Warszawa. W nim wykazane są rodzaje, formy i metody wyznaczone ustawą do realizacji zadań:

- ☐ nieodpłatnych (realizowanych na podstawie art. 4.2. ustawy o jednostkach doradztwa rolniczego) - część C1 sprawozdania;
- ☐ odpłatnych (realizowanych na podstawie art. 4.4. ustawy o jednostkach doradztwa rolniczego) - część C2 sprawozdania;
- ☐ realizowanych w zakresie Sieci na rzecz innowacji w rolnictwie i obszarach wiejskich (SIR) - część C3 sprawozdania;
- ☐ finansowanych z innych źródeł (projekty i zadania zlecone, w tym w ramach KSOW i PROW) - część C4 sprawozdania.

Wraz ze zmianami zachodzącymi na obszarach wiejskich zmienia się także rola doradców, których zadaniem jest nie tylko nawiązywanie kontaktów z instytucjami i uczelniami w celu transferu wiedzy do praktyki rolniczej, ale i działania mające na celu wymianę doświadczeń między samymi rolnikami (działania AKIS). Takie podejście w pracy z rolnikiem ma przynieść wzrost efektywności rolnictwa.

MODR Warszawa w ramach Sieci na rzecz innowacji w rolnictwie i na obszarach wiejskich (SIR) gromadził, rozpowszechniał i udostępniał wyniki badań naukowych i prac rozwojowych dotyczących innowacji w rolnictwie, leśnictwie, obszarach wiejskich i produkcji żywności. Sieć służyła jako platforma, na której eksperci i praktycy mogą dzielić się swoją wiedzą i nowymi rozwiązaniami, wspólnie opracowywać projekty badawcze i rozwojowe oraz podejmować inicjatywy dotyczące innowacji w rolnictwie. Wszystkie zaplanowane działania w ramach SIR miały na celu wzmocnienie powiązań między badaniami a praktyką. Jednym z założeń operacji SIR było umożliwienie spotkania wykładowców (nauki) z uczestnikami (praktyką), którzy mogli wejść w interakcje poprzez zespoły tematyczne, filmy i audycje telewizyjne. Ważnym aspektem współpracy między partnerami AKIS są grupy operacyjne EPI. MODR Warszawa aktywnie wspierał realizację projektów przez grupy

operacyjne EPI, które otrzymały dofinansowanie w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020.

C.1. Zadania realizowane na podstawie art. 4.2 ustawy o jednostkach doradztwa rolniczego

Działania Mazowieckiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego koncentrowały się w szczególności na zadaniach realizowanych w ramach przyjętych na 2023 rok priorytetów.

Priorytet 1. Wdrażanie Wspólnej Polityki Rolnej, w tym upowszechnianie informacji na temat instrumentów Planu Strategicznego WPR

W 2023 roku działania doradców MODR Warszawa skierowane były na upowszechnianie zasad krajowego Planu Strategicznego Wspólnej Polityki Rolnej. Szkolenia, konferencje, porady oraz informacje przygotowały rolników do umiejętnego korzystania z dostępnych dla nich działań.

Instrumenty Wspólnej Polityki Rolnej wspierały dochodowość i odporność szczególnie mniejszych gospodarstw. Jednym z podstawowych elementów przyczyniających się do utrzymania żywotności ekonomicznej gospodarstw były płatności bezpośrednie. Rozwiązania w ramach systemu płatności bezpośrednich na lata 2023-2027 zaprojektowane zostały w Polsce w taki sposób, aby w szczególności wspierać małe i średnie gospodarstwa rolne zaliczane do gospodarstw rodzinnych. Aby spełnić cele środowiskowe i klimatyczne nowej WPR od 2023 roku zostały wdrożone ekoschematy, czyli roczne dobrowolne praktyki korzystne dla środowiska, klimatu i dobrostanu zwierząt. Działania doradcze nakierowane były na zachęcenie rolników do korzystania z nowych instrumentów finansowych w szczególności ekoschematów, aby optymalnie wykorzystać dostępne fundusze.

Cele jakie zostały wdrożone to między innymi: poprawa pozycji rolników w łańcuchach żywnościowych, zwiększenie konkurencyjności i zapewnienie godziwych dochodów rolnikom. Wraz z nowym Planem Strategicznym wzmacniana była struktura społeczno-ekonomiczna obszarów wiejskich. W Planie zrealizowane były interwencje zachęcające do podejmowania działalności gospodarczej poprzez tworzenie i rozwój działalności gospodarczej na obszarach wiejskich oraz kontynuowana była koncepcja smart villages (inteligentne wioski), mająca na celu wykorzystanie wiedzy lub innowacji w poszukiwaniu rozwiązań m.in. w obszarach: poprawy jakości życia, ograniczenia depopulacji, niekorzystnych trendów demograficznych, podniesienia jakości usług lokalnych lub bezpieczeństwa, poszanowania środowiska lokalnego, niewystraczającej liczby miejsc pracy, czy wykluczenia cyfrowego.

Priorytet 2. Upowszechnianie informacji nt. zdrowia zwierząt, w tym:

a) zasad zapobiegania afrykańskiemu pomorowi świń ASF i grypie ptaków, z uwzględnieniem zasad bioasekuracji i konsekwencji pojawienia się ww. chorób w stadzie

W 2023 roku MODR Warszawa upowszechniał wśród rolników wiedzę na temat zapobiegania i zwalczania chorób: afrykańskiego pomoru świń (African Swine Fever –ASF) oraz grypy ptaków. Wystąpienie chorób zakaźnych zwalczanych z urzędu powoduje znaczące straty w chowie zwierząt. Stada, w których stwierdzono wystąpienie choroby wybijane są w całości. Niesie to za sobą poważne

skutki ekonomiczne. Bardzo istotnym elementem zapobiegania chorobom jest przestrzeganie zasad bioasekuracji, a więc uniemożliwienie patogenom dostanie się do stada produkcyjnego.

W 2023 r. ponadprogramowo odbyły się 2 konferencje stacjonarne z tego zakresu nt. „*Afrykański pomór świń - realia i perspektywy*” przy współorganizacji z Wojewódzkim Inspektorem Weterynarii z siedzibą w Siedlcach. Wydarzenia te cieszyły się niezwykle wysoką frekwencją. Podczas wydarzenia rolnicy otrzymali pakiety bioasekuracyjne, pomocne w zabezpieczeniu swoich gospodarstw, w tym preparaty do dezynfekcji i odzież ochronną.

MODR Warszawa rozpowszechniał wiedzę na ten temat udzielając informacji, porad indywidualnych oraz podczas szkoleń nt. „*Bioasekuracja gospodarstw jako istotny element prewencji - zasady zabezpieczania gospodarstw przed chorobami, w szczególności przed ASF i grypą ptaków, oraz konsekwencje pojawienia się tych chorób w stadzie*” a także podczas szkolenia stacjonarnego „*ASF - realia i perspektywy*”. O zagrożeniu ptasią gripą oraz podstawowych zasadach ochrony przed tą chorobą informowano podczas każdego szkolenia z produkcji zwierzęcej.

Na stronie internetowej www.modr.mazowsze.pl jest stała zakładka skupiająca wszelkie informacje na temat ASF. W 2023 roku w aktualnościach ukazały się: „*Co z wirusem ASF*”, „*Nowe przepisy odnośnie ASF*”, „*Złagodzenie zasad bioasekuracji w chowie przydomowym świń*”, „*Grypa ptaków (HPAI) na terenie województwa mazowieckiego*”.

- b) chorób, które przenoszą się lub są przenoszone na ludzi, zależności między zdrowiem zwierząt, dobrostanem zwierząt i zdrowiem ludzi

Produkcja żywności wysokiej jakości pochodzenia zwierzęcego możliwa jest jedynie dzięki zapewnieniu odpowiednio dostosowanego dobrostanu, który ma bezpośrednie przełożenie na zdrowotność stad. Jednocześnie należy zwrócić szczególną uwagę na możliwość zakażeń na drodze zwierzęta - ludzie. W 2023 r. udzielane były porady indywidualne oraz informacje z tego zakresu.

- c) metod chowu i hodowli stosowanych w produkcji zwierzęcej, zmierzających do ograniczenia stosowania antybiotyków oraz zagrożeń, jakie niesie zjawisko antybiotykooporności

Rosnąca oporność bakterii na antybiotyki stosowane w leczeniu ludzi sprawia, że coraz częściej zwraca się uwagę na konieczność podjęcia działań zmierzających do ograniczenia nadużywania antybiotyków w produkcji zwierzęcej. Aby ograniczyć dalsze postępowanie tego zjawiska, należy upowszechniać wiedzę na temat zagrożeń płynących z nadmiernego i nierozważnego stosowania antybiotyków a także przedstawić alternatywne metody leczenia oraz zapobiegania chorobom. W związku z tym w 2023 roku MODR Warszawa zorganizował szkolenia nt. „*Przeciwdziałanie antybiotykooporności u zwierząt poprzez metody chowu i hodowli zmierzające do ograniczenia stosowania antybiotyków, z uwzględnieniem dobrostanu zwierząt*” oraz „*Dobrostan zwierząt jako element walki z antybiotykoopornością*”. Udzielano także porad indywidualnych i informacje z tego zakresu. Dodatkowo w 2023 roku wydano ulotkę „*Antybiotykooporność grzech współczesnej cywilizacji*” upowszechniającą zagadnienia związane z antybiotykoopornością.

Priorytet 3. Upowszechnianie zasad identyfikacji i rejestracji zwierząt (bydła, owiec, kóz, świń, koniowatych, jeleniowatych i wielbłądowatych) w świetle nowej ustawy o systemie identyfikacji i rejestracji zwierząt

W związku z wejściem w życie Ustawy z dnia 4 listopada 2022 r. o systemie identyfikacji i rejestracji zwierząt, MODR Warszawa aktywnie prowadził kampanię informacyjną wśród rolników i mieszkańców obszarów wiejskich. W 2023 r. udzielano informacji i porad indywidualnych z tego

zakresu oraz wydano ulotkę nt. „Aktualne zasady identyfikacji i rejestracji zwierząt”. Odbyło się również szkolenie nt. „Dopłaty bezpośrednie 2023. Obowiązki hodowców zwierząt w świetle ustawy o identyfikacji i rejestracji zwierząt”.

Priorytet 4. Dostosowanie do zmian klimatycznych oraz ochrona wód, gleby i powietrza (uwzględniająca wymagania ramowej dyrektywy wodnej, dyrektywy azotanowej, dyrektywy NEC, aktualnych inicjatyw Zielonego Ładu), w tym:

- a) ograniczanie ryzyka związanego ze stosowaniem środków ochrony roślin, z uwzględnieniem integrowanej produkcji roślin i biologicznych metod ochrony

W 2023 r. odbyły się szkolenia nt. „Ograniczanie ryzyka związanego ze stosowaniem środków ochrony roślin, z uwzględnieniem integrowanej produkcji roślin i biologicznych metod ochrony, na przykładzie uprawy zbóż, kukurydzy, rzepaku lub roślin okopowych” oraz „Integrowana Ochrona Roślin z uwzględnieniem monitoringu agrofagów i wsparcia podejmowania decyzji w zwalczaniu organizmów szkodliwych w oparciu o aplikacje powstałe w projekcie eDWIN”.

Odbyła się konferencja prezentująca zagadnienia z tego zakresu „Doroczne spotkanie producentów zbóż”. Zagadnienie to było również prezentowane w formie licznych demonstracji, doradztwa grupowego, pokazów, porad indywidualnych i informacji. Dodatkowo w ramach realizacji tego priorytetu opublikowano m.in. informację na stronie www ośrodka nt. „Prawidłowa technologia uprawy roślin rolniczych”. Prowadzony był również monitoring agrofagów.

- b) ograniczanie strat składników odżywczych

Nawożenie ma olbrzymi wpływ na uzyskiwane plony, jednak niezmiernie ważne jest, by stosowane było w odpowiedni sposób, aby zapobiec stratom składników odżywczych. Zrównoważone gospodarowanie nawozami, w tym bilansowanie składników (wraz z odpowiednią agrotechniką i płodozmianem) jest jednym ze sposobów dostosowania do zmian klimatycznych oraz ochrony wód, gleby i powietrza. W 2023 r. MODR Warszawa prowadził doradztwo grupowe, udzielał informacji oraz porad indywidualnych z tego zakresu.

- c) racjonalne gospodarowanie wodą w rolnictwie (w tym poprzez zwiększenie retencji wodnej i działalność lokalnych partnerstw wodnych)

W 2023 roku prowadzono działania edukacyjne w zakresie sposobów retencji wody w krajobrazie rolniczym, retencji glebowej, odpowiednich zabiegów uprawowych pozwalających na racjonalizację gospodarowania zasobami wodnymi. Na szkoleniach dedykowanych przedstawicielom administracji samorządowej, użytkownikom wód, rolnikom omawiano stan zasobów wodnych kraju, formy retencji, sposoby przeciwdziałania skutkom suszy oraz rolę i zadania Lokalnych Partnerstw ds. Wody. Na szkoleniach przedstawiono również szczegółowe informacje o potrzebie uzyskania odpowiednich zgód wodnoprawnych w przypadku realizacji inwestycji wodnych. W sposób praktyczny omówiono rodzaje zgód wodnoprawnych wraz z niezbędnymi załącznikami. Podano przykłady kiedy jaka zgoda jest wymagana. Informowano również o planowanych źródłach wsparcia inwestycji wodnych na terenach rolniczych (np. Krajowy Plan Odbudowy i Zwiększenia Odporności, działanie B3.3.1 Inwestycje w zwiększenie potencjału zrównoważonej gospodarki wodnej na obszarach wiejskich).

d) ochrona i sposoby utrzymania żyzności gleb, w tym regulacja odczynu gleb poprzez ich wapnowanie

Regularne wapnowanie gleb jest jednym z kluczowych elementów (obok prawidłowej uprawy i wzbogacania w materię organiczną) niezbędnych do osiągnięcia i utrzymania żyzności gleby. W ramach tego zadania prowadzono działalność informacyjną na stronach www naszego ośrodka, przeprowadzono konkurs, zorganizowano 3 pokazy, a także udzielane były porady indywidualne oraz informacje z tego zakresu.

e) dobre praktyki rolnicze mające na celu ochronę wód przed zanieczyszczeniami azotanami ze źródeł rolniczych (aktualizacja programu azotanowego)

MODR Warszawa rozpowszechniał zagadnienia związane z ramową dyrektywą wodną, dyrektywą azotanową, dyrektywą NEC oraz założeniami Zielonego Ładu poprzez specjalistyczne doradztwo w formie porad, informacji, szkoleń. Świadczona była pomoc rolnikom w sporządzaniu niezbędnej dokumentacji tj. plany nawożenia N, maksymalne dawki N, ewidencja zabiegów agrotechnicznych. Cykliczność wdrażania Dyrektywy azotanowej (co 4 lata) w 2022 roku rozpoczął nowy cykl. Po ocenie skuteczności Programu, raporcie do KE oraz zakończeniu prac legislacyjnych nad rozporządzeniem w sprawie przyjęcia aktualizacji Programu działań MODR Warszawa informował rolników o zmianach jakie zostały wprowadzone.

f) dobre praktyki rolnicze mające na celu ograniczenie emisji amoniaku do powietrza

Działalność rolnicza jest ściśle związana z emisją amoniaku do powietrza. Znaczna część emisji amoniaku związana jest z odchodami zwierząt inwentarskich oraz ze stosowaniem mineralnych nawozów azotowych. W 2023 roku upowszechniano w szczególności następujące zagadnienia: żywienie zwierząt jako podstawa ograniczenia emisji amoniaku, redukcja emisji amoniaku w różnych systemach utrzymania zwierząt gospodarskich, ograniczenie emisji amoniaku z nawozów naturalnych i mineralnych. Zorganizowano szkolenie nt. *„Dobre praktyki rolnicze mające na celu ograniczenie emisji amoniaku do powietrza”*.

g) dobre praktyki dotyczące redukcji gazów cieplarnianych

Zmiany klimatyczne w sposób bezpośredni wpływają na obszary rolnicze. Latem obserwujemy bardzo wysokie temperatury, długotrwały brak opadów, co powoduje nadmierną suszę, jak również ekstremalne zjawiska pogodowe w postaci deszczy nawaalnych i huraganów. Zimą grunty orne bez pokrywy śnieżnej, narażone są w większym stopniu na erozję wodną i wietrzną. Niekorzystnym zjawiskom należy zapobiegać poprzez edukację i wdrożenie odpowiednich praktyk rolniczych. Pozytywnym działaniem związanym z redukcją gazów cieplarnianych jest promowanie odbudowy materii organicznej w glebie, poprzez odpowiedni dobór roślin w płodozmianie, przyorywanie resztek poźniwnych, obornika. Narzędziem finansowym w ramach WPR 2023-2027 sprzyjającym realizacji tych celów od 2023 roku były Ekoschematy, w szczególności Ekoschemat: rolnictwo węglowe i zarządzanie składnikami rolniczymi. Mazowiecki Ośrodek Doradztwa Rolniczego intensywnie edukował rolników w zakresie doboru korzystnych praktyk agrotechnicznych jak również odpowiednich rozwiązań w produkcji zwierzęcej np. gromadzenie i przechowywanie nawozów naturalnych odpowiednie ich aplikowanie, ograniczające emisję gazów cieplarnianych. W ramach tego priorytetu zorganizowano szkolenia oraz udzielano porad i informacji.

h) wykorzystanie odnawialnych źródeł energii, w tym współdziałanie w ramach spółdzielni energetycznych

Celem MODR Warszawa w 2023 roku było poszerzanie wiedzy z zakresu energetyki odnawialnej nt. możliwości wykorzystania odnawialnych źródeł energii, w tym biogazu przez prosumentów oraz wsparcia dla instalacji OZE w Planie Strategicznym dla WPR na lata 2023-2027. Przesłaniem było przekazanie słuchaczom aktualnej, kompleksowej wiedzy na temat polityki, gospodarki i bezpieczeństwa energetycznego kraju, zobowiązań Polski w zakresie osiągnięcia wymaganego poziomu udziału odnawialnych nośników w bilansie energetycznym kraju. Beneficjenci byli zachęceni do współdziałania w ramach spółdzielni energetycznych. W realizacji tego celu odbyło się indywidualne doradztwo w postaci porad i informacji, informacji na www ośrodka oraz konferencja online pn. „Wykorzystanie energii ze źródeł odnawialnych w gospodarstwie rolnym”.

Priorytet 5. Produkcja żywności w gospodarstwie i wprowadzanie jej na rynek, w tym:

a) na małą skalę w ramach takich form działalności jak: rolniczy handel detaliczny (w tym znakowanie środków spożywczych), działalność marginalna, lokalna i ograniczona, sprzedaż bezpośrednia

Doradcy MODR Warszawa w 2023 roku upowszechniali wiedzę o możliwościach i sposobach produkcji, w tym przetwarzania produktów w gospodarstwie rolnika w ramach dostępnych form działalności, tj. m.in. sprzedaży bezpośredniej, rolniczego handlu detalicznego i działalności marginalnej, lokalnej i ograniczonej. Podczas szkoleń i porad indywidualnych wyjaśnili też zawłośc prawne, które powstają przy uruchamianiu tego typu działań.

Istotnym celem działań doradców MODR Warszawa było też zmotywowanie rolników do skrócenia drogi produktu od pola do stołu. Specjaliści upowszechniali idee związane z bezpieczeństwem żywności tak, aby przetwórcy wiedzieli, że za wyprodukowane produkty są odpowiedzialni. Wytwarzanie lokalnych produktów i dań do sprzedaży aktywizuje gospodarczo region i podnosi jego atrakcyjność. Wszystkie tematy zawarte w priorytecie 5a zrealizowano poprzez takie formy doradcze jak: szkolenia zarówno stacjonarne jak i online, informacje i porady, informacje na stronę www, doradztwo grupowe, wywiady tv oraz promocję indywidualnych rolników na targach i festynach okolicznościowych. Wydano również ulotkę Krótkie łańcuchy żywnościowe.

b) rzeźnie o małej zdolności produkcyjnej położone na terenie gospodarstwa, z uwzględnieniem przepisów z zakresu bezpieczeństwa żywności oraz ochrony zwierząt przy uboju z konieczności i zwierząt gospodarskich kopytnych poza rzeźnią

Upowszechnianie wiedzy o rzeźniach rolniczych pomoże rolnikom produkującym żywność na małą skalę na lokalny rynek w ramach rolniczego handlu detalicznego lub działalności marginalnej, lokalnej i ograniczonej na pozyskiwanie mięsa z własnych zwierząt do produkcji żywności na uproszczonych zasadach.

Doradcy MODR Warszawa w 2023 realizowali priorytet 5b poprzez szkolenia, konferencję zdalną zorganizowaną pn. „Rzeźnie o małej zdolności produkcyjnej położone na terenie gospodarstwa” oraz porady i informacje udzielane bezpośrednio rolnikom.

Szkolenia na temat rzeźni rolniczych obejmowały: legislację i omówienie wymagań weterynaryjnych dotyczących powstawania nowych rzeźni na terenach, na których obecnie one nie funkcjonują.

Otwieranie rzeźni rolniczych ma na celu wyrównanie szans funkcjonowania rzeźni o małej zdolności produkcyjnej położonej na terenie gospodarstw oraz umożliwienie konsumentom dostępu do mięsa bezpośrednio z gospodarstwa rolnego.

W miarę potrzeb i zainteresowania upowszechniano wiedzę na temat uboju na użytek własny w gospodarstwie. Doradcy MODR Warszawa przedstawiali wymagania weterynaryjne, które rolnicy muszą mieć na uwadze chcąc poddać ubojowi zwierzęta ze swojego gospodarstwa lub obszaru podlegającego ograniczeniom, nakazom lub zakazom, mającym zastosowanie do danych zwierząt ze względu na chorobę zakaźną zwierząt.

Specjaliści MODR Warszawa przekazywali też wiedzę z zakresu bezpieczeństwa żywności i tego, że za wyprodukowaną żywność odpowiedzialny jest producent i to on ponosi konsekwencje. W obecnej chwili, kiedy wielu naszych rolników korzysta z udogodnień w handlu produktami powinni mieć tego świadomość i dostarczać na rynek takie produkty żywnościowe, które nie spowodują szkody dla konsumenta.

c) ograniczanie ryzyka rozprzestrzeniania się bakteriozy pierścieniowej ziemniaka oraz agrofagów kwarantannowych ziemniaka

W 2023 roku MODR Warszawa kontynuował swoje działania wynikające z Programu dla polskiego ziemniaka, dotyczące obowiązku wysadzania ziemniaków wolnych od bakterii *Clavibacter michiganensis* ssp. *sepedonicus* (Cms) oraz *Ralstonia solanacearum* co jest bardzo ważną kwestią higieny produkcji żywności. Odbyły się szkolenia zdalne nt. „Zwalczanie bakteriozy pierścieniowej oraz innych agrofagów kwarantannowych ziemniaka z uwzględnieniem jego prawidłowej uprawy”. W 2023 roku doradcy MODR Warszawa z wyżej wymienionej tematyki udzielali porad indywidualnych i informacji, odbyło się doradztwo grupowe, demonstracja oraz pokazy. Wydano również ulotkę „Charakterystyka odmian ziemniaka”.

Priorytet 6. Szkolenia rolników w zakresie prowadzenia gospodarstw opiekuńczych

Doradcy MODR Warszawa od kilku lat zmagają się z trudnym tematem jakim są gospodarstwa opiekuńcze. Gospodarstwa opiekuńcze wpisują się w nurt tzw. rolnictwa społecznego i są alternatywnym podejściem do rolnictwa, opierającym się na założeniu, że zasoby gospodarstwa rolnego mogą być efektywnie wykorzystane do innej działalności niż rolnicza. Rolnictwo społeczne to połączenie działalności rolniczej z działalnością społeczną w takich obszarach jak: zajęcia reedukacyjne i terapeutyczne, integracja poprzez pracę i włączanie społeczne, działania pedagogiczne i usługi opiekuńcze. Gospodarstwo opiekuńcze można zdefiniować jako realizowaną w ramach gospodarstwa prowadzącą działalność rolniczą formę wsparcia w zakresie opieki i integracji społecznej na rzecz osób i rodzin w celu poprawienia ich funkcjonowania. Gospodarstwa opiekuńcze mogą świadczyć usługi dla bardzo różnych grup wymagających wsparcia np.: seniorów - osoby wymagające opieki, terapii, rehabilitacji, zajęć integracyjnych ze względu na wiek, osoby z niepełnosprawnościami, przy czym chodzi tu o różne rodzaje niepełnosprawności, np. związane z trudnościami w poruszaniu się, deficyty intelektualne, osoby chorujące psychicznie, osoby walczące z uzależnieniami, osoby wymagające reintegracji społecznej.

Doradcy realizowali priorytet poprzez szkolenia, porady i informacje oraz informacje na stronie internetowej MODR Warszawa.

Priorytet 7. Współpraca i różne formy wspólnego działania (formalne i nieformalne), w szczególności grupy i organizacje producentów, spółdzielnie, grupy operacyjne EPI

Współdziałanie rolników i podmiotów z otoczenia rolnictwa jest sposobem na wzmocnienie pozycji na rynku. Wspólne zakupy, przygotowywanie do sprzedaży, działania marketingowe oraz wymiana doświadczeń to tylko niektóre korzyści jakie mają uczestnicy różnych form wspólnego działania. MODR poprzez formy doradcze propagował i wspierał nawiązywanie kontaktów i tworzenie grup producenckich wśród rolników.

Nasi doradcy wspierali również tworzenie i funkcjonowanie Grup Operacyjnych EPI, zrzeszających rolników, jednostki naukowe, przedsiębiorców, posiadaczy lasów i podmioty doradcze. Jako członek grup operacyjnych EPI MODR prowadził działalność upowszechnieniową wdrażanych rozwiązań innowacyjnych, ale także doświadczenia na naszych polach doświadczalnych. Jednym z kluczowych efektów realizacji projektów przez grupy operacyjne EPI jest zacieśnianie współpracy między przedsiębiorstwami, instytucjami naukowymi, rolnikami a MODR Warszawa.

Priorytet 8. Szkolenia z zakresu bhp w rolnictwie

Z uwagi na to, że rolnictwo zaliczane jest do sektorów gospodarki, w których odnotowuje się największą liczbę wypadków przy pracy, doradcy MODR Warszawa przy współpracy z Państwową Inspekcją Pracy zorganizowali w roku 2023 przeprowadzenie cyklu szkoleń, które miały na celu podniesienie świadomości rolników i mieszkańców terenów wiejskich w tematach związanych z możliwością bezpieczniejszego funkcjonowania i przestrzegania zasad BHP. Niezmiennie od lat wskazywane są te same, najliczniejsze grupy wypadkowe, tj. upadki osób, pochwycenia i uderzenia przez ruchome części maszyn i urządzeń rolniczych, pogryzienia i przygniecenia przez zwierzęta. Przyczyny nieszczęśliwych zdarzeń również się nie zmieniają. Do wypadku dochodzi najczęściej wskutek niewłaściwej organizacji stanowiska pracy, niestosowania ochron indywidualnych przez rolników, nieostrożnego zachowania, czy niewłaściwego obsługiwanie maszyn i zwierząt gospodarskich.

Nadzieją na ograniczenie liczby nieszczęśliwych zdarzeń wśród rolników, dzieci rolników oraz mieszkańców terenów wiejskich jest pozyskiwana wiedza podczas szkoleń stacjonarnych i zdalnych organizowanych przez MODR Warszawa oraz podczas udzielania porad i informacji.

Dodatkowo został wyznaczony przez MODR Warszawa priorytet wojewódzki:

Upowszechnianie tematyki pszczoły miodnej i dzikich zapylaczy.

MODR Warszawa realizował w 2023 r. priorytetowy temat Upowszechniania tematyki pszczoły miodnej i dzikich zapylaczy.

Spadek populacji owadów zapylających ma wysoce negatywne oddziaływanie na produkcję rolniczą poprzez zachwianie równowagi w ekosystemie. Wśród przyczyn wpływających negatywnie na stan populacji pszczołowatych należy wymienić m. in. niewłaściwe stosowanie środków ochrony roślin, utratę siedlisk, pasożyty i choroby, ale również postępujące zmiany klimatu.

Mazowiecki Ośrodek Doradztwa Rolniczego zorganizował liczne szkolenia z tego zakresu tematycznego takie jak np. „Upowszechnianie tematyki pszczoły miodnej dzikich zapylaczy”, „Wybrane choroby pszczoł”, „Nauka dla pszczelarstwa. Wychów matek pszczelich i sposoby ich wymiany”, „Pożytki pszczoły”, „Wiosenny rozwój rodziny pszczoły”, „Wsparcie rynku produktów pszczelich” oraz zorganizowano konferencje pt: „Miód w sercu i na talerzu”, „Dobre praktyki pszczelarskie”. Dodatkowo z tego zakresu zorganizowano demonstracje, udzielano wywiady oraz prowadzono działalność informacyjną na FB. Ważnym aspektem edukacyjnym w 2023 roku było propagowanie dobrych praktyk w pasiece demonstracyjnej w Płockim Oddziale MODR. Dzięki współpracy z PKN Orlen pasieka cały czas się rozwija. W 2023 roku zazimowano 18 rodzin, które usadowione są w trzech miejscach: 7 rodzin przy siedzibie MODR o/Płock (pszczoła krainka), 1 rodzina na terenie PKN Orlen

przy ulicy Długiej (krainka), oraz 10 rodzin na terenie PKN Orlen ul. Rolna (M. Kampinowska). Nie udało się odbudować pasiek zgodnie z planem, ponieważ część rodzin nie przetrwało zimy z powodu chorób i innych nieznanych okoliczności. MODR Warszawa uczestniczy w krajowym programie ochrony zasobów genetycznych pszczół środkowoeuropejskich linii M Kampinowska. W 2023 r kontynuowana była współpraca z pasieką wiodącą KRIR w Parzniewie, w celu ochrony zasobów genetycznych pszczół ras rodzimych. Ponadto udzielono pomocy pszczelarzom w opracowaniu statutu i w zarejestrowaniu w sądzie Stowarzyszenia „Pszczelarze z Mazowsza” oraz rozpoczęto współpracę przy organizowaniu szkoleń z tematyki pszczelarskiej z samorządem Województwa Mazowieckiego.

Priorytety wyznaczone na rok 2023, MODR Warszawa realizował poprzez działania nieodpłatne skierowane do rolników i mieszkańców obszarów wiejskich, które zostały opisane powyżej, jak również poprzez zadania w zakresie Sieci na rzecz innowacji w rolnictwie i na obszarach wiejskich (SIR) oraz zadania finansowane z innych źródeł, w tym w ramach Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich (KSOW), Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich (PROW).

Ponadto realizowany był priorytet przekrojowy:

- A. Poszerzanie współpracy i wymiany wiedzy pomiędzy partnerami Systemu Wiedzy i Innowacji w Rolnictwie (AKIS), w szczególności pomiędzy nauką a praktyką rolniczą.

Mazowiecki Ośrodek Doradztwa Rolniczego jako partner Systemu Wiedzy i Innowacji w Rolnictwie (AKIS) kontynuował współpracę z reprezentantami różnych środowisk: rolnikami, przedsiębiorcami, naukowcami, doradcami poprzez realizację różnych metod doradczych. Umożliwiał w ten sposób nawiązanie bezpośrednich kontaktów, wymianę wiedzy i doświadczeń oraz wspomagał w nawiązaniu współpracy.

Transfer wiedzy i innowacji realizowany był poprzez konferencje, szkolenia, wyjazdy studyjne, które gromadziły m.in. przedstawicieli nauki, biznesu i instytucji działających na rzecz rolnictwa, doradztwa oraz rolników, którzy poprzez dyskusję mogli wymieniać swoje poglądy i nabywać nowe doświadczenia.

- B. Uwzględnianie działań w formie doradztwa grupowego oraz zespołów tematycznych, a także działania na rzecz rozwoju sieci gospodarstw demonstracyjnych.

W ramach powyższego priorytetu przekrojowego Mazowiecki Ośrodek Doradztwa Rolniczego realizował działania w formie doradztwa grupowego. Objęło ono m.in. tematykę technologii uprawy roślin rolniczych, ograniczania ryzyka związanego ze stosowaniem środków ochrony roślin, bioasekuracji w gospodarstwie rolnym, wapnowania gleb, nawożenia i pielęgnacji trwałych użytków zielonych oraz zrównoważonego gospodarowania nawozami.

Dodatkowo MODR Warszawa kontynuował współpracę w ramach Krajowej Sieci Gospodarstw Demonstracyjnych (KSGD), która funkcjonuje na podstawie Umowy Konsorcjum, gdzie Liderem Konsorcjum jest Centrum Doradztwa Rolniczego z siedzibą w Brwinowie, a Partnerami Konsorcjum Wojewódzkie Ośrodki Doradztwa Rolniczego.

Celem działania Krajowej Sieci Gospodarstw Demonstracyjnych na terenie województwa mazowieckiego jest wdrażanie innowacji i upowszechnianie dobrych praktyk w gospodarstwach rolnych.

W 2023 roku współpracowaliśmy z 16 gospodarstwami o zróżnicowanym typie produkcji rolnej (16 gospodarstw zarejestrowanych na stronie poświęconej Krajowej Sieci Gospodarstw Demonstracyjnych). Są to głównie gospodarstwa należące do rolników indywidualnych, ale również gospodarstwa należące do szkół rolniczych, gospodarstwo Instytutu Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa Państwowy Instytut Badawczy w Puławach, Rolniczy Zakład Doświadczalny Grabów, gospodarstwo COBORU Stacja Doświadczalna Oceny Odmian w Serocznynie, Pole Doświadczalne Mazowieckiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego w Oddziale Poświętne w Płońsku.

Nabór do Sieci jest działaniem ciągłym, w związku z czym Mazowiecki Ośrodek Doradztwa Rolniczego prowadził w 2023 roku działalność informacyjną w celu zachęcania kolejnych gospodarstw rolnych do współpracy. W miesięczniku Wieś Mazowiecka ukazał się artykuł prezentujący jedno z gospodarstw które włączyło się do tego działania. Na stronie internetowej MODR umieszczony jest baner informacyjny, który przekierowuje użytkownika na stronę CDR (strona poświęcona KSGD).

MODR Warszawa we współpracy z TVP3 wznowił audycję programu „Łączy nas Wieś Mazowiecka”, gdzie dwa odcinki poświęcone zostały Krajowej Sieci Gospodarstw Demonstracyjnych. Zaprezentowano siedem wybranych gospodarstw należących do sieci z województwa mazowieckiego. Aby przedstawić różnorodność mazowieckiej sieci przedstawiono gospodarstwa należące nie tylko do indywidualnych rolników ale również do szkół rolniczych i instytutów.

W dniu 21 września 2023 r. w ramach międzynarodowego spotkania Krajowych Sieci Obszarów Wiejskich Państw Członkowskich UE w Polsce, organizowanego przez Europejską Sieć Wspólnej Polityki Rolnej we współpracy z Krajową Siecią Obszarów Wiejskich, Centrum Doradztwa Rolniczego Oddział w Warszawie zorganizował wizytę w gospodarstwie rolnym należącym do sieci. Podczas wizyty zaprezentowano gospodarstwo, jego potencjał, rozmawiano z właścicielem na temat realizowanych projektów, na temat dzielenia się wiedzą i współpracą z innymi rolnikami.

W gospodarstwach należących do Krajowej Sieci Gospodarstw Demonstracyjnych odbywały się pokazy, gdzie uczestnikami byli rolnicy oraz doradcy. Tematyka pokazów zależała od typu prowadzonej gałęzi produkcji w gospodarstwie lub działalności. Pokazy które cieszyły się największym zainteresowaniem to: letnie cięcie winorośli, pokaz siewu kukurydzy pod folią biodegradowalną, pokaz uprawy kukurydzy z fasolą tyczną, dobór odmian zbóż do uprawy ekologicznej i konwencjonalnej, rozpoznawanie agrofagów w uprawie zbóż, zwalczanie omacnicy prosowianki w kukurydzy.

Na Polu Doświadczalnym Mazowieckiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego w Oddziale Poświętne w Płońsku w dniach 17-18 czerwca 2023 odbyły się XXIII Mazowieckie Dni Rolnictwa, a 17 września odbył się XXV Dzień Kukurydzy i Buraka.

W ramach operacji powstał film "Nauka praktyce - przykłady innowacyjnych rozwiązań". Celem operacji było ułatwianie wymiany wiedzy fachowej oraz dobrych praktyk w zakresie wdrażania innowacji w rolnictwie i na obszarach wiejskich. Cel operacji został zrealizowany poprzez upowszechnienie wiedzy i doświadczeń we wdrażaniu innowacji związanych z produkcją rolniczą. Opracowanie technologii opasu bydła mięsnego "Smart Feeding" z wykorzystaniem inteligentnego systemu do automatycznego monitoringu indywidualnej efektywności żywienia bydła opasowego "Smart Through" w celu minimalizacji śladu węglowego w produkcji wołowiny.

Projekt „Wsparcie dla projektów demonstracyjnych i działań informacyjnych” w ramach PROW 2014-2020 w zakresie Rolnictwa ekologicznego realizowany był m.in. w Rolniczym Zakładzie Doświadczalnym w Grabowie.

Tabela C. Zestawienie zadań realizujących poszczególne priorytety

Numer priorytetu	Nazwa priorytetu	Szkolenie/ szkolenie zdalne		Szkolenie wyjazdowe		Konferencja/ konferencja zdalna		Porada indywidualna	Doradztwo grupowe		Pozostała działalność doradcza		Informacja	Broszura	Ulotka	Info na www	Art. w miesięczniku ODR	Inne wydawnictwa	Stoisko informacyjno- promocyjne	Pozostała działalność informacyjna	Pokaz		Demonstracja		Konkurs /olimpiada	Targi/wystawy	Pozostała działalność upowszechniowa
		Liczba form	Liczba uczestników	Liczba form	Liczba uczestników	Liczba form	Liczba uczestników	Liczba odbiorców	Liczba form	Liczba odbiorców	Liczba form	Liczba odbiorców	Liczba odbiorców	Liczba form	Liczba form	Liczba form	Liczba form	Liczba form	Liczba form	Liczba form	Liczba form	Liczba uczestników	Liczba form	Liczba uczestników	Liczba form	Liczba form	Liczba form
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28
1	Wdrażanie Wspólnej Polityki Rolnej, w tym upowszechnianie informacji na temat instrumentów Planu Strategicznego WPR	466	15618			1	40	1613	5	23			257			43			11	50							
2	Upowszechnianie informacji nt. zdrowia zwierząt, w tym:	14	335					4819					4112		1	5											
2a	zasad zapobiegania afrykańskiemu pomorowi świń ASF i grypie ptaków, z uwzględnieniem zasad bioasekuracji i konsekwencji pojawienia się ww. chorób w stadzie	6	109					842					1014			5											
2b	chorób, które przenoszą się lub są przenoszone na ludzi, zależności między zdrowiem zwierząt, dobrostanem zwierząt i zdrowiem ludzi,							3633					2719														

Numer priorytetu	Nazwa priorytetu	Szkolenie/ szkolenie zdalne		Szkolenie wyjazdowe		Konferencja/ konferencja zdalna		Porada indywidualna	Doradztwo grupowe		Pozostała działalność doradcza		Informacja	Broszura	Ulotka	Info na www	Art. w miesięczniku ODR	Inne wydawnictwa	Stoisko informacyjno- promocyjne	Pozostała działalność informacyjna	Pokaz		Demonstracja		Konkurs /olimpiada	Targi/wystawy	Pozostała działalność upowszechnieniowa
		Liczba form	Liczba uczestników	Liczba form	Liczba uczestników	Liczba form	Liczba uczestników	Liczba odbiorców	Liczba form	Liczba odbiorców	Liczba form	Liczba odbiorców	Liczba odbiorców	Liczba form	Liczba odbiorców	Liczba form	Liczba odbiorców	Liczba form	Liczba odbiorców	Liczba form	Liczba odbiorców	Liczba form	Liczba odbiorców	Liczba form	Liczba odbiorców	Liczba form	Liczba odbiorców
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28
2c	<i>metod chowu i hodowli stosowanych w produkcji zwierzęcej, zmierzających do ograniczenia stosowania antybiotyków oraz zagrożeń, jakie niesie zjawisko antybiotykooporności</i>	8	226					344					379		1												
3	Upowszechnianie zasad identyfikacji i rejestracji zwierząt (bydła, owiec, kóz, świń, koniowatych, jeleniowatych i wielbłądowatych) w świetle nowej ustawy o systemie identyfikacji i rejestracji zwierząt							2941					1473		1												
4.	Dostosowanie do zmian klimatycznych oraz ochrona wód, gleby i powietrza (uwzględniająca wymagania ramowej dyrektywy wodnej, dyrektywy azotanowej, dyrektywy NEC, aktualnych inicjatyw Zielonego Ładu), w tym:	206	6714	3	73	2	131	14071	16	56			10350		6	12			38		16	262	386	386		2	125
4a	<i>ograniczanie ryzyka związanego ze stosowaniem środków ochrony roślin, z uwzględnieniem integrowanej produkcji roślin i biologicznych metod ochrony</i>	136	4528	3	73	1	85	8396	14	50			5706		6	7			38		11	185	386	386		1	125

Numer priorytetu	Nazwa priorytetu	Szkolenie/ szkolenie zdalne		Szkolenie wyjazdowe		Konferencja/ konferencja zdalna		Porada indywidualna	Doradztwo grupowe		Pozostała działalność doradcza		Informacja	Broшуra	Ulotka	Info na www	Art. w miesięczniku ODR	Inne wydawnictwa	Stoisko informacyjno- promocyjne	Pozostała działalność informacyjna	Pokaz		Demonstracja		Konkurs /olimpiada	Targi/wystawy	Pozostała działalność upowszechnieniowa
		Liczba form	Liczba uczestników	Liczba form	Liczba uczestników	Liczba form	Liczba uczestników	Liczba odbiorców	Liczba form	Liczba odbiorców	Liczba form	Liczba odbiorców	Liczba odbiorców	Liczba form	Liczba odbiorców	Liczba odbiorców	Liczba odbiorców	Liczba odbiorców	Liczba odbiorców	Liczba odbiorców	Liczba form	Liczba uczestników	Liczba form	Liczba uczestników	Liczba form	Liczba uczestników	Liczba form
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28
4b	ograniczanie strat składników odżywczych,							1429	2	6			861														
4c	racjonalne gospodarowanie wodą w rolnictwie (w tym poprzez zwiększenie retencji wodnej i działalność lokalnych partnerstw wodnych),	32	1257					1276					1116								2	14					
4d	ochrona i sposoby utrzymania żyzności gleb, w tym regulacja odczynu gleb poprzez ich wapnowanie,							516					647			2					3	63			1		
4e	dobrze praktyki rolnicze mające na celu ochronę wód przed zanieczyszczeniami azotanami ze źródeł rolniczych (aktualizacja programu azotanowego),	33	805					2101					1450			1											
4f	dobrze praktyki rolnicze mające na celu ograniczenie emisji amoniaku do powietrza	1	43										362														

Numer priorytetu	Nazwa priorytetu	Szkolenie/ szkolenie zdalne		Szkolenie wyjazdowe		Konferencja/ konferencja zdalna		Porada indywidualna	Doradztwo grupowe		Pozostała działalność doradcza		Informacja	Broszura	Ulotka	Info na www	Art. w miesięczniku ODR	Inne wydawnictwa	Stoisko informacyjno- promocyjne	Pozostała działalność informacyjna	Pokaz		Demonstracja		Konkurs /olimpiada	Targi/wystawy	Pozostała działalność upowszechnieniowa
		Liczba form	Liczba uczestników	Liczba form	Liczba uczestników	Liczba form	Liczba uczestników	Liczba odbiorców	Liczba form	Liczba odbiorców	Liczba form	Liczba odbiorców	Liczba odbiorców	Liczba form	Liczba form	Liczba form	Liczba form	Liczba form	Liczba form	Liczba form	Liczba form	Liczba uczestników	Liczba form	Liczba uczestników	Liczba form	Liczba form	Liczba form
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28
4g	<i>dobre praktyki dotyczące redukcji gazów cieplarnianych</i>	4	81					87					53														
4h	<i>wykorzystanie odnawialnych źródeł energii, w tym współdziałanie w ramach spółdzielni energetycznych</i>					1	46	266					155			2											
5	Produkcja żywności w gospodarstwie i wprowadzanie jej na rynek, w tym:	56	1713			1	43	6293	3	15			4498		2	11				5	2	22	1	1			
5a	<i>na małą skalę w ramach takich form działalności jak: rolniczy handel detaliczny (w tym znakowanie środków spożywczych), działalność marginalna, lokalna i ograniczona, sprzedaż bezpośrednia</i>	41	1321					1692	2	10			1487		1	6				5							
5b	<i>rzeźnie o małej zdolności produkcyjnej położone na terenie gospodarstwa, z uwzględnieniem przepisów z zakresu bezpieczeństwa żywności oraz ochrony zwierząt przy uboju z konieczności i zwierząt gospodarskich kopytnych poza rzeźnią</i>	3	89			1	43	2993					1851			5											

Numer priorytetu	Nazwa priorytetu	Szkolenie/ szkolenie zdalne		Szkolenie wyjazdowe		Konferencja/ konferencja zdalna		Porada indywidualna	Doradztwo grupowe		Pozostała działalność doradcza		Informacja	Broszura	Ulotka	Info na www	Art. w miesięczniku ODR	Inne wydawnictwa	Stoisko informacyjno- promocyjne	Pozostała działalność informacyjna	Pokaz		Demonstracja		Konkurs /olimpiada	Targi/wystawy	Pozostała działalność upowszechniowa
		Liczba form	Liczba uczestników	Liczba form	Liczba uczestników	Liczba form	Liczba uczestników	Liczba odbiorców	Liczba form	Liczba odbiorców	Liczba form	Liczba odbiorców	Liczba odbiorców	Liczba form	Liczba odbiorców	Liczba form	Liczba odbiorców	Liczba form	Liczba odbiorców	Liczba form	Liczba odbiorców	Liczba form	Liczba odbiorców	Liczba form	Liczba odbiorców	Liczba form	Liczba odbiorców
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28
5c	ograniczanie ryzyka rozprzestrzeniania się bakteriozy pierścieniowej ziemniaka oraz agrofagów kwarantannowych ziemniaka;	12	303					1608	1	5			1160		1						2	22	1	1			
6	Szkolenia rolników w zakresie prowadzenia gospodarstw opiekuńczych	5	124					196					135			1											
7	Współpraca i różne formy wspólnego działania (formalne i nieformalne), w szczególności grupy i organizacje producentów, spółdzielnie, grupy operacyjne EPI	1	78			1	47	1048					1033			23			30	63	6	56			15		
8	Szkolenia z zakresu bhp w rolnictwie	43	2730					1335					1321											3			

Zadanie 1. Prowadzenie szkoleń dla rolników i innych mieszkańców obszarów wiejskich

W 2023 roku Mazowiecki Ośrodek Doradztwa Rolniczego prowadził działalność szkoleniową w formie szkoleń wyjazdowych oraz szkoleń i konferencji realizowanych stacjonarnie i zdalnie. W zdecydowanej większości organizowane są jednak formy stacjonarne. Formy szkoleniowe zdalne cieszą się nadal zainteresowaniem wśród rolników. Zaletą ich jest brak ograniczeń w przemieszczaniu uczestników do miejsca szkolenia i możliwość uczestnictwa w jednym czasie dużej grupy osób z odległych od siebie miejscowości. Zrealizowano 548 szkoleń w formie stacjonarnej dla 15 729 osób oraz 4 konferencje stacjonarne dla 367 osób. Przeprowadzono też 372 szkoleń online dla 17 125 osób i 6 konferencji zdalnych dla 384 osób.

Szczegóły realizacji tych działań, w tym tematyki zagadnień i liczby uczestniczących rolników i mieszkańców obszarów wiejskich przedstawione są poniżej.

Z.1.A Stosowanie nowoczesnych metod agrotechnicznych, hodowla oraz przetwórstwo rolno-spożywcze

W ramach tego zakresu tematycznego odbyło się 5 szkoleń stacjonarnych dla 140 osób, 7 szkoleń zdalnych dla 402 osób, 11 szkoleń wyjazdowych dla 324 osób, 3 konferencje zdalne dla 213 osób.

W 2023 roku dużym zainteresowaniem cieszył się cykl szkoleń nt. „*Nowoczesne technologie uprawy zbóż*”, w których poruszono kluczowe zagadnienia związane z produkcją zbóż tj. agrotechniką, racjonalnym nawożeniem oraz ochroną przed agrofagami. W dobie niskich cen zbóż, należało zwrócić uwagę na każdy szczegół w technologii produkcji, który może zadecydować o zysku z uprawy. O opłacalności produkcji rolnej, a szczególnie roślinnej, decydują nie tylko plony i ceny uzyskanych produktów, ale równie ważne są koszty ich produkcji. Oszczędność w stosowaniu środków do produkcji rolnej wiąże się również z systemem Integrowanej Ochrony Roślin, który zakłada minimalizm, zwłaszcza przy stosowaniu pestycydów oraz odżywanie roślin w oparciu o ich zapotrzebowanie na konkretne składniki pokarmowe. Nowoczesne podejście do produkcji zbóż opiera się na wykorzystaniu powyższych założeń i uwzględnieniu ich na każdym etapie produkcji, począwszy od przedplonu, doboru stanowiska, odmiany, odżywiania roślin po ochronę przed agrofagami oraz sterowanie parametrami plonu i optymalną agrotechnikę.

W pierwszym kwartale 2023 r. MODR Warszawa zorganizował konferencję zdalną z tego zakresu nt. „*Uprawa i zastosowanie wybranych roślin zielarskich*”. Rośliny zielarskie cieszą się zainteresowaniem ludzi od starożytności po czasy współczesne. W Polsce, jak i na świecie obserwowane jest od połowy ubiegłego wieku wzmożone zainteresowanie ziołolecznictwem. Ma to związek z występowaniem różnego rodzaju chorób zwłaszcza cywilizacyjnych. U ludzi obniża się naturalna odporność na infekcje a wzrasta podatność na różnego rodzaju alergię. Jednocześnie wraz z rozwojem przemysłu spożywczego zwiększa się zapotrzebowanie na roślinne dodatki smakowe, zapachowe i konserwujące oraz prozdrowotne, których bogatym źródłem są zioła. Wzrasta zatem zapotrzebowanie na różnorakie surowce zielarskie, a także na wiedzę z zakresu ich produkcji. Najważniejszym źródłem pozyskiwania tych surowców są uprawy polowe. Celem konferencji było przybliżenie wybranych gatunków roślin zielarskich, poprzez ogólną charakterystykę, z uwzględnieniem zawartych w nich substancji czynnych oraz wyeksponowaniem ich aspektu uprawowego.

W ramach realizacji zadania zorganizowano również konferencję zdalną nt. „*Najnowsze technologie oraz rozwiązania w hodowli bydła mlecznego*”. Omawiane były w szczególności zagadnienia związane z wykorzystaniem sztucznej inteligencji oraz robotyzacji w stadach bydła mlecznego a także wpływ właściwej agrotechniki użytków zielonych na pozyskanie wysokiej jakości paszy objętościowej dla bydła. Tematem dodatkowym konferencji było upowszechnianie informacji nt. zdrowia zwierząt, w tym: chorób, które przenoszą się lub są przenoszone na ludzi, zależności między zdrowiem zwierząt, dobrostanem zwierząt i zdrowiem ludzi. Ponadto odbyło się szkolenie nt. „*Nowoczesne technologie produkcji zwierzęcej*” przedstawiające najnowsze osiągnięcia do wykorzystania w stadach bydła.

Jednym z ważniejszych działań realizowanych przez doradców MODR Warszawa, było wspieranie przetwórstwa rolno-spożywczego prowadzonego na niewielką skalę na poziomie gospodarstwa. W tym zakresie odbyły się 2 szkolenia stacjonarne dla 57 odbiorców oraz 1 szkolenie zdalne dla 32 osób. Zorganizowano również konferencję zdalną pn. „*Rzeźnie o małej zdolności produkcyjnej położone na terenie gospodarstwa*” dla 43 rolników.

Z.1.B Szkolenia w zakresie rozwiązywania problemów technologicznych i organizacyjnych gospodarstw rolnych

W zakresie rozwiązywania problemów technologicznych i organizacyjnych gospodarstw rolnych odbyło się 24 szkoleń stacjonarnych dla 621 osób, 69 szkoleń zdalnych dla 4211 osób, 3 szkolenia wyjazdowe dla 73 osób i 2 konferencje stacjonarne dla 257 osób.

Z zakresu technologii produkcji roślinnej odbywały się *szkolenia nt. „Zwalczanie bakteriozy pierścieniowej oraz innych agrofagów kwarantannowych ziemniaka z uwzględnieniem jego prawidłowej uprawy”, „Monitoring agrofagów ziemniaka z uwzględnieniem bakteriozy pierścieniowej” oraz „Prawidłowa technologia uprawy roślin strączkowych z wykorzystaniem białka rodzimego w żywieniu zwierząt”*. Na szkoleniu nt. „*Technologia uprawy roślin sadowniczych*” omówiono najnowsze prośrodowiskowe metody produkcji owoców i warzyw. Odbyło się również szkolenie dotyczące nawożenia warzyw gruntowych.

Z zakresu technologii produkcji zwierzęcej odbyło się szkolenie nt. „*BHP podczas obsługi zwierząt*”, na którym przedstawiono zasady, które służą zapobieganiu wypadkom podczas pracy ze zwierzętami. Zalecenia dotyczą m. in. dostosowania warunków w budynkach inwentarskich, jak i samej obsługi zwierząt z uwzględnieniem ich gabarytów i temperamentu.

Zagadnienia dotyczące norm i wymogów warunkowości były prezentowane podczas szkoleń nt.: „*Przeciwdziałanie antybiotykooporności u zwierząt poprzez metody chowu i hodowli zmierzające do ograniczenia stosowania antybiotyków, z uwzględnieniem dobrostanu zwierząt*” oraz „*Dobrostan zwierząt jako element walki z antybiotykoopornością*”. Położyliśmy nacisk na przedstawienie rolnikom alternatywnych metod leczenia i poprawy zdrowotności zwierząt, najnowszych badań dotyczących wpływu stosowania preparatów ziołowych, prebiotyków oraz aktywnych mikroorganizmów na poprawę zdrowotności zwierząt, czyli ograniczenie zapadania na choroby, co może przyczynić się do zmniejszenia ilości stosowanych antybiotyków. Zwrócono uwagę na właściwy odchow młodej w poszczególnych grupach zwierząt, gdyż jest to istotny etap w rozwoju, w którym buduje się jego odporność. Aby móc zmniejszyć zużycie antybiotyków w produkcji zwierzęcej trzeba również dużą uwagę poświęcić zapewnieniu zwierzętom odpowiedniego dobrostanu. Podczas wszystkich szkoleń z produkcji zwierzęcej upowszechniane były zagadnienia związane z ustawą o ochronie zwierząt. Wynika to z realizacji „Programu upowszechniania wśród rolników znajomości przepisów ustawy o ochronie zwierząt w województwie mazowieckim na lata 2022-2025”, przy realizacji którego MODR Warszawa współpracuje z Urzędem Marszałkowskim Województwa Mazowieckiego w Warszawie. W MODR Warszawa odbyło się szkolenie zapoznające rolników ze zmianami związanymi z nową ustawą o ochronie zwierząt nt. „*Dopłaty bezpośrednie 2023. Obowiązki hodowców zwierząt w świetle ustawy o identyfikacji i rejestracji zwierząt*”.

Realizowaliśmy również zagadnienia związane z bioasekuracją w gospodarstwach rolnych poprzez zorganizowanie 2 konferencji stacjonarnych nt. „*ASF-realizacja i perspektywy*” przy współorganizacji z Głównym Inspektorem Weterynarii. Wydarzenia te zgromadziły bardzo liczne grono uczestników. Problematykę dotyczącą ochrony gospodarstw przed patogenami przedstawiano również podczas szkoleń nt. „*Bioasekuracja gospodarstw, jako istotny element prewencji - zasady zabezpieczania gospodarstw przed chorobami, w szczególności przed ASF i grypą ptaków oraz konsekwencje pojawienia się tych chorób w stadzie*”.

Z.1.C Szkolenia z zakresu rachunkowości rolnej

Tematyka, która cieszyła się dużym zainteresowaniem rolników w 2023 r. to szkolenia z zakresu rachunkowości rolnej. Na szkoleniach omawiane były zagadnienia związane z funkcjonowaniem różnych form rachunkowości rolniczej w tym prowadzenie ewidencji przychodów i rozchodów na potrzeby działań PROW 2014-2020, rachunkowość w systemie FADN. Zrealizowano z tego zakresu łącznie 40 szkoleń zdalnych, w których udział wzięło 2801 uczestników oraz 18 szkoleń stacjonarnych dla 360 uczestników.

Z.1.D Rolnictwo ekologiczne

W ramach tego zakresu tematycznego odbyło się 11 szkoleń stacjonarnych dla 164 osób, 9 szkoleń zdalnych dla 359 odbiorców.

W ramach celów Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027 realizowane są strategie: „Od pola do stołu” oraz „różnorodność biologiczna” odnoszące się do rolnictwa, a które mocno wpisują się w ekologiczny system produkcji. Głównymi założeniami strategii unijnych jest redukcja zużycia pestycydów, antybiotyków i nawozów oraz osiągnięcie do 2030 roku większego udziału powierzchni upraw rolnictwa ekologicznego, który średnio dla całej Unii Europejskiej powinien wynosić 25%.

Rolnictwo ekologiczne ma korzystny wpływ na środowisko, człowieka oraz całe społeczeństwo, przyczyniając się do ochrony klimatu i bioróżnorodności. Jest to system produkcji wymagający od rolnika innych kwalifikacji i sposobu działania niż w przypadku prowadzenia gospodarstwa konwencjonalnego. W związku z powyższym działania MODR Warszawa ukierunkowane były na organizację i przeprowadzanie szkoleń z zakresu rolnictwa ekologicznego, aby zachęcić możliwie jak największą liczbę rolników na ten system produkcji. Tematyka szkoleń obejmowała proces certyfikacji wraz z wymogami dotyczącymi przedstawiania na ekologiczne metody produkcji, możliwości przetwórstwa i sprzedaży produktów ekologicznych.

Z.1.E Szkolenia w zakresie rozwoju przedsiębiorczości na obszarach wiejskich

Ze względu na brak zainteresowania rolników nie zrealizowano zaplanowanego szkolenia z zakresu rozwoju przedsiębiorczości na obszarach wiejskich.

Z.1.F Szkolenia w zakresie unowocześniania wiejskiego gospodarstwa domowego

W tym zakresie tematycznym zrealizowano 3 szkolenia zdalne dla 328 osób oraz 7 szkoleń stacjonarnych dla 109 osób związanych z estetyzacją zagrody wiejskiej i podnoszeniem standardów wiejskiego gospodarstwa domowego i poprawy jakości życia na obszarach wiejskich. Dodatkowo zorganizowano 1 szkolenie zdalne dla 69 uczestników, które dotyczyło uprawy ziół tj. przyzagrodowej produkcji żywności na potrzeby rodziny.

Z.1.G Szkolenia w zakresie ubiegania się o przyznanie pomocy finansowanej lub współfinansowanej ze środków pochodzących z funduszy Unii Europejskiej lub innych instytucji krajowych, lub zagranicznych

W zakresie ubiegania się o przyznanie pomocy finansowej z funduszy UE lub innych instytucji zrealizowano dla rolników i mieszkańców obszarów wiejskich 396 szkoleń stacjonarnych dla 12 666 osób oraz 51 szkoleń zdalnych dla 2 450 osób oraz zorganizowano 1 konferencję zdalną dla 40 rolników.

Szczególnym zainteresowaniem cieszyły się szkolenia z ubiegania się o przyznanie pomocy finansowanej lub współfinansowanej ze środków pochodzących z funduszy Unii Europejskiej lub innych

instytucji krajowych lub zagranicznych z uwagi na wprowadzone przełomowe zmiany dla rolników w płatnościach bezpośrednich. Przekazywano rolnikom nowe zasady skorzystania z dopłat z uwzględnieniem ekoschematów.

Z.1.H Szkolenia w zakresie modernizacji gospodarstw rolnych, poprawy jakości artykułów rolno-spożywczych i ich przetwórstwa oraz wzmocnienie pozycji rolników na rynku

W zakresie modernizacji gospodarstw rolnych, poprawy jakości artykułów rolno-spożywczych i ich przetwórstwa oraz wzmocnienia pozycji rolników na rynku zrealizowano dla rolników i mieszkańców obszarów wiejskich 1 szkolenie stacjonarne dla 14 osób oraz 1 szkolenie zdalne dla 78 osób.

Z.1.I Szkolenia z zakresu zarządzania gospodarstwem rolnym

Nie przeprowadzono szkolenia zdalnego „Zasady obrotu ziemią”. Sprawy związane z zakupem i sprzedażą gruntów to sprawy bardzo indywidualne i każdy przypadek jest inny, dlatego bardziej efektywne było doradztwo indywidualne. Doradcy poprzez informacje i porady przedstawiali osobom zainteresowanym możliwości, jakie daje Ustawa o kształtowaniu ustroju rolnego w zakresie obrotu gruntami rolnymi. Aby doradcy posiadali pełną i aktualną wiedzę z tego zakresu, zostało dla nich zorganizowane szkolenie z udziałem wykładowcy z KOWR.

Z.1.J Szkolenia w zakresie promocji produktów lokalnych i regionalnych

W zakresie zadania promocja produktów lokalnych i regionalnych zorganizowano dla rolników i mieszkańców obszarów wiejskich 21 szkoleń stacjonarnych dla 382 osób i 20 szkoleń zdalnych dla 939 odbiorców. Omawiane były na nich zagadnienia legalnych form sprzedaży żywności wytworzonej w gospodarstwie rolnym, krótkich łańcuchów dostaw. Zainteresowaniem cieszył się również temat Rolniczego Handlu Detalicznego.

Z.1.K Zalecenia zawarte w zbiorze zaleceń dobrej praktyki rolniczej, o którym mowa w art.103 ust. 1 ustawy Prawo wodne

W tym zakresie przeprowadzono 2 szkolenia stacjonarne dla 33 osób oraz 2 szkolenia zdalne dla 52 osób. Nadplanowo przeprowadzono 2 szkolenia zdalne, na którym zostały omówione zalecenia zawarte w „Zbiorze zaleceń dobrej praktyki rolniczej”, mające na celu ochronę wód przed zanieczyszczeniem azotanami pochodzącymi ze źródeł rolniczych.

Z.1.L Zalecenia zawarte w kodeksie dobrej praktyki rolniczej w zakresie ograniczenia emisji amoniaku

Z tego zakresu przeprowadzono 1 szkolenie zdalne dla 43 osób nt. „Dobre praktyki rolnicze mające na celu ograniczenie emisji amoniaku do powietrza”. Na szkoleniu były poruszane zagadnienia związane z wpływem żywienia zwierząt na ograniczenie emisji amoniaku, wpływem systemu utrzymania zwierząt na redukcję emisji amoniaku oraz ograniczeniem emisji amoniaku z nawozów naturalnych i mineralnych.

Z.1.M Szkolenia w zakresie upowszechniania metod produkcji rolniczej i stylu życia przyjaznych dla środowiska

W tym zakresie przeprowadzono 36 szkoleń stacjonarnych dla 694 osób, 132 szkolenia zdalne dla 4371 osób, 2 konferencje zdalne dla 131 osób, 2 konferencje stacjonarne dla 110 osób.

Odbyły się szkolenia nt.: „*Ograniczanie ryzyka związanego ze stosowaniem środków ochrony roślin, z uwzględnieniem integrowanej produkcji roślin i biologicznych metod ochrony, na przykładzie uprawy zbóż, kukurydzy, rzepaku lub roślin okopowych*”, podczas których doradcy informowali o zagrożeniach jakie wynikają ze stosowania środków ochrony roślin. Omawiali zasady integrowanej ochrony roślin, w szczególności zwracając uwagę na biologiczne metody ochrony roślin i Integrowaną produkcję. Poruszane były również przepisy prawne dotyczące użytkowników środków ochrony roślin, w tym uprawnień dotyczących możliwości żądania informacji. Szczególną uwagę zwracano na monitoring agrofagów oraz korzystanie z programów służących do wspomagania decyzji, np. platforma sygnalizacji agrofagów. Omawiano rolę i wskazywano przykłady wykorzystania odmian tolerancyjnych lub odpornych, a także organizmów pożytecznych w walce z wybranymi agrofagami w zależności od gatunku rośliny uprawnej. Ich stosowanie pozwala na zmniejszenie zależności produkcji roślinnej od chemicznych środków ochrony roślin. W efekcie wdrożenia najlepszych praktyk związanych ze stosowaniem środków ochrony roślin, ograniczone zostaje do minimum ryzyko związane z ich użyciem. Przedstawiona została możliwość przystąpienia do nowoczesnego systemu produkcji żywności jakim jest IP (Integrowana produkcja roślin). Jest to system kładący szczególny nacisk na ochronę środowiska i zdrowie ludzi, wykorzystujący postęp techniczny i biologiczny w ochronie roślin, ich uprawie i nawożeniu.

Przeprowadzone zostały szkolenia dla rolników pt. „*Integrowana Ochrona Roślin z uwzględnieniem monitoringu agrofagów i wsparcia podejmowania decyzji w zwalczaniu organizmów szkodliwych w oparciu o aplikacje powstałe w projekcie eDWIN*”. Szkolenia prowadzili doradcy, przeszkoleni w ramach ww projektu. Ponadto MODR Warszawa zorganizował konferencję zdalną nt.: „*Doroczne spotkanie producentów zbóż – zrównoważone podejście do uprawy zbóż*”. Celem konferencji było przekazanie wiedzy na temat najnowszych rozwiązań i technologii możliwych do zastosowania w rolnictwie poprzez optymalne wykorzystanie dostępnych zasobów tj.: gleby, wody, energii, maszyn, środków ochrony roślin i nawozów czy nasion. Podczas konferencji poruszono zagadnienia dotyczące ograniczania niekorzystnego wpływu produkcji rolniczej na środowisko, systemów uprawy roli, racjonalnego nawożenia, wykorzystania biopreparatów oraz roli integrowanej ochrony roślin w uprawie zbóż. Integrowana Ochrona Roślin stanowi kluczowy element nowoczesnych systemów uprawy roślin. Polega na wykorzystaniu metod, dzięki którym stosowanie tradycyjnych środków ochrony roślin, może zostać ograniczone do niezbędnego minimum. Dzięki takiemu systemowi ochrony, możliwa jest produkcja wysokiej jakości płodów rolnych bezpiecznych dla zdrowia ludzi oraz zwierząt. System integrowanej ochrony roślin jest pomocny w produkcji płodów rolnych o najwyższych wartościach biologicznych i odżywczych, bezpiecznych dla zdrowia ludzi oraz zwierząt. Integrowana ochrona roślin pozwala na wykorzystanie naturalnych mechanizmów obronnych roślin, dlatego stosuje się preparaty stymulujące indukowanie i wspierające naturalną odporność roślin. Niebagatelną rolę w tym procesie odgrywają różnego rodzaju ekstrakty i hydrolizaty, m.in. z wodorostów morskich, preparaty aminokwasowe, a także zyskujące w ostatnich latach popularność różnego rodzaju preparaty mikrobiologiczne, czy ziołowe. Wykładowcami byli pracownicy naukowcy z Uniwersytetu Przyrodniczego w Poznaniu, Instytutu Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa – PIB w Puławach oraz przedstawiciel firmy nawozowej.

W 2023 roku omawiana była problematyka ochrony środowiska na poziomie gospodarstwa z uwzględnieniem zagadnień dotyczących badania zasobności gleb, prawa wodnego, retencji wodnej, zapobiegania skutkom suszy oraz korzyści z wapnowania gleb. Realizacja zaplanowanych form pozwoliła na aktywizację lokalnych społeczności i umocniła współpracę pomiędzy podmiotami decydującymi o zarządzaniu wodą w krajobrazie rolniczym.

Ważną inicjatywą było poszerzanie wiedzy z zakresu energetyki odnawialnej m.in. możliwości wykorzystania odnawialnych źródeł energii, w tym biogazu przez prosumentów oraz wsparcia dla instalacji Odnawialnych Źródeł Energii w Planie Strategicznym dla WPR na lata 2023-2027. W optymalnej realizacji celu odbyła się konferencja online „Wykorzystanie energii ze źródeł odnawialnych w gospodarstwie rolnym” dla szerszej grupy odbiorców.

Ponadto z zakresu ochrony środowiska w rolnictwie przeprowadzono szkolenia z tematu: „Dobre praktyki dotyczące redukcji gazów cieplarnianych oraz dotyczące ochrony pszczoły miodnej”. Odbyły się również 2 konferencje z zakresu ochrony i znaczenia pszczoły miodnej w rolnictwie „Dobre praktyki pszczelarskie”, „Miód w sercu i na talerzu”.

Z.1.N Szkolenia w zakresie działania na rzecz zachowania dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego wsi, ekologicznego i funkcjonalnego urządzenia gospodarstwa rolnego

W ramach działań na rzecz zachowania dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego wsi, ekologicznego i funkcjonalnego urządzenia gospodarstwa rolnego, zrealizowano 3 szkolenia stacjonarne dla 45 osób, w tym o tematyce „Dziedzictwo kulturowe wschodniego Mazowsza”, „Tradycje kulinarne” oraz „Wykorzystanie produktów pszczelich w tradycyjnym gospodarstwie domowym”.

Z.1.O Szkolenia w zakresie upowszechnienia rozwoju agroturystyki i turystyki wiejskiej oraz prowadzenie promocji wsi jako atrakcyjnego miejsca wypoczynku

W tym zakresie przeprowadzono 2 szkolenia stacjonarne dla 37 osób, 6 szkoleń zdalnych dla 161 osób, oraz 2 szkolenia wyjazdowe dla 46 osób. Tematyka szkoleń związana była głównie koncepcją funkcjonowania gospodarstw opiekuńczych oraz zagrodami edukacyjnymi.

Z.1.P Szkolenia w zakresie realizacji zadań wynikających z programów rolnośrodowiskowych oraz programu działań mających na celu ograniczenia odpływu azotu ze źródeł rolniczych

W tym zakresie przeprowadzono 22 szkolenia stacjonarne dla 464 osób, 30 szkoleń zdalnych dla 860 osób. Tematyka szkoleń obejmowała wdrażanie Interwencji rolno-środowiskowo-klimatycznych w WPR 2023-2027 roku oraz promowanie praktyk zachęcających do zrównoważonego gospodarowania gruntami, ochrony cennych siedlisk i zagrożonych gatunków ptaków, różnorodności krajobrazu oraz ochrony zagrożonych zasobów genetycznych roślin uprawnych i zwierząt gospodarskich.

MODR Warszawa na szkoleniach informował o zaleceniach wynikających z programu działań mających na celu ograniczenia odpływu azotu ze źródeł rolniczych. Propagowana była m.in. wiedza na temat terminów i dawek stosowania nawozów azotowych, sposobów przechowywania nawozów naturalnych i kiszzonek. Omawiana była niezbędna dokumentacja tj. wyliczenie maksymalnych dawek nawożenia azotem, planów nawożenia azotem i właściwej ewidencji zabiegów w tym zakresie.

Tab. 1. Działalność szkoleniowa wg form – wykonanie

L.p.	Forma	Plan		Wykonanie	
		Liczba form	Liczba uczestników	Liczba form	Liczba uczestników
1	2	3	4	5	6
1	Szkolenie	625	11 936	548	15 729
2	Szkolenie wyjazdowe	6		16	443
3	Konferencja	2		4	367
4	Szkolenie zdalne	295		372	17 125
5	Konferencja zdalna	6		6	384

Tab. 2. Działalność szkoleniowa wg form i tematów - wykonanie /plan (P), wykonanie (W)/

Symbol	Tematyka	Szkolenie		Szkolenie wyjazdowe		Konferencja		Szkolenie zdalne		Konferencja zdalna		Ogólna liczba form		Łączna liczba uczestników	
		P	W	P	W	P	W	P	W	P	W	P	W	P	W
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
Z.1.A.	Stosowanie nowoczesnych metod agrotechnicznych, hodowla oraz przetwórstwo rolno-spożywcze	4	5	3	11			3	7	3	3	13	26	298	1 079
Z.1.A.1.	Nowe rozwiązania w produkcji roślinnej	3	3	3	11			1	5	1	1	8	20	162	857
Z.1.A.2.	Nowe rozwiązania w produkcji zwierzęcej							1	1	1	1	2	2	62	90
Z.1.A.3.	Prowadzenie przetwórstwa w ramach działalności marginalnej, lokalnej i ograniczonej (MLO)	1	2					1	1	1	1	3	4	74	132
Z.1.B.	Rozwiązywanie problemów technologicznych i organizacyjno-ekonomicznych gospodarstw rolnych	23	24	1	3		2	63	69			87	98	1 119	5 162
Z.1.B.1.	Technologia produkcji roślinnej	8	3	1	3			21	26			30	32	404	1 541
Z.1.B.2.	Technologia produkcji zwierzęcej	2	5									2	5	27	247
Z.1.B.3.	Normy i wymogi wzajemnej zgodności	1	3					5	6			6	9	72	249
Z.1.B.5.	BHP	12	12					31	31			43	43	541	2 730
Z.1.B.6.	Bioasekuracja w gospodarstwie rolnym		1				2	6	6			6	9	75	395
Z.1.C.	Rachunkowość w gospodarstwach rolnych	14	18					45	40			59	58	741	3 161
Z.1.C.1.	Rachunkowość rolna	14	15					32	30			46	45	577	2 768
Z.1.C.3.	Ubezpieczenia społeczne oraz majątkowe		3					13	10			13	13	164	393
Z.1.D.	Rolnictwo ekologiczne	14	11					3	9			17	20	218	523
Z.1.D.1.	Produkcja metodami ekologicznymi	1							1			1	1	12	21
Z.1.D.3.	Rolnictwo ekologiczne w ramach WPR	13	11					3	8			16	19	206	502
Z.1.E.	Rozwój przedsiębiorczości na obszarach wiejskich	1										1		12	
Z.1.E.1.	Prowadzenie działalności pozarolniczej	1										1		12	

Symbol	Tematyka	Szkolenie		Szkolenie wyjazdowe		Konferencja		Szkolenie zdalne		Konferencja zdalna		Ogólna liczba form		Łączna liczba uczestników	
		P	W	P	W	P	W	P	W	P	W	P	W	P	W
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
Z.1.F.	Unowocześnianie wiejskiego gospodarstwa domowego	5	7					3	4			8	11	96	506
Z.1.F.1.	Profilaktyka prozdrowotna, świadomość konsumencka i racjonalne żywienie							1	1			1	1	12	69
Z.1.F.2.	Estetyzacja wiejskiej zagrody	5	7					2	3			7	10	84	437
Z.1.G.	Ubieganie się o przyznanie pomocy finansowanej lub współfinansowanej ze środków pochodzących z funduszy Unii Europejskiej lub innych instytucji krajowych, lub zagranicznych	411	396					23	51	1	1	435	448	5 409	15 156
Z.1.G.1.	Płatności bezpośrednie	214	212					11	17			225	229	2 750	8 206
Z.1.G.2.	PROW i PS WPR *	197	184					12	34	1	1	210	219	2 659	6 950
Z.1.H.	Modernizacja gospodarstw rolnych, poprawa jakości artykułów rolno-spożywczych i ich przetwórstwa oraz wzmocnienie pozycji rolników na rynku	1	1					1	1			2	2	37	92
Z.1.H.1.	Zasady tworzenia i funkcjonowanie grup producentów rolnych, grup i organizacji producentów owoców i warzyw, zrzeszeń i innych form organizacji							1	1			1	1	25	78
Z.1.H.3.	Systemy jakości żywności	1	1									1	1	12	14
Z.1.I.	Zarządzanie gospodarstwem rolnym							1				1		20	
Z.1.I.1.	Zarządzanie, organizacja i planowanie pracy w gospodarstwie rolnym							1				1		20	
Z.1.J.	Promocja produktów lokalnych i regionalnych	40	21					5	20			45	41	540	1 321
Z.1.J.2.	Krótkie łańcuchy dostaw (od pola do stołu), w tym sprzedaż bezpośrednia, dostawy bezpośrednie, działalność marginalna, lokalna i ograniczona	33	18					3	13			36	31	432	733
Z.1.J.3.	Rolniczy handel detaliczny	7	3					2	7			9	10	108	588

Symbol	Tematyka	Szkolenie		Szkolenie wyjazdowe		Konferencja		Szkolenie zdalne		Konferencja zdalna		Ogólna liczba form		Łączna liczba uczestników	
		P	W	P	W	P	W	P	W	P	W	P	W	P	W
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
Z.1.K.	Zalecenia zawarte w zbiorze zaleceń dobrej praktyki rolniczej, o którym mowa w art.103 ust. 1 ustawy Prawo wodne	5	2						2			5	4	60	85
Z.1.K.1.	Zalecenia zawarte w zbiorze zaleceń dobrej praktyki rolniczej, o którym mowa w art.103 ust. 1 ustawy Prawo wodne	5	2						2			5	4	60	85
Z.1.L.	Zalecenia zawarte w kodeksie dobrej praktyki rolniczej w zakresie ograniczenia emisji amoniaku							2	1			2	1	24	43
Z.1.L.1.	Zalecenia zawarte w kodeksie dobrej praktyki rolniczej w zakresie ograniczenia emisji amoniaku							2	1			2	1	24	43
Z.1.M.	Upowszechnianie metod produkcji rolniczej i stylu życia przyjaznych dla środowiska	59	36			2	2	125	132	2	2	188	172	2 491	5 307
Z.1.M.1.	Zasady integrowanej produkcji	1						12	10			13	10	157	406
Z.1.M.2.	Zasady integrowanej ochrony roślin	43	29					87	89	1	1	131	119	1 627	3 263
Z.1.M.3.	Zasady przeciwdziałania i adaptacji do zmian klimatu na poziomie gospodarstwa	4						2	4			6	4	72	81
Z.1.M.5.	Wykorzystanie energii ze źródeł odnawialnych w gospodarstwie rolnym									1	1	1	1	60	46
Z.1.M.8.	Inne działania na rzecz ochrony środowiska na poziomie gospodarstwa	11	7			2	2	24	29			37	38	575	1 511
Z.1.N.	Działania na rzecz zachowania dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego wsi, ekologicznego i funkcjonalnego urządzenia gospodarstwa rolnego	3	3									3	3	36	45
Z.1.N.2.	Twórczość ludowa, tradycyjne zawody i rękodzieło	1	1									1	1	12	16
Z.1.N.3.	Tradycje kulinarne	2	2									2	2	24	29
Z.1.O.	Upowszechnianie rozwoju agroturystyki i turystyki wiejskiej oraz prowadzenie promocji wsi jako atrakcyjnego miejsca wypoczynku	3	2	2	2			6	6			11	10	148	244

Symbol	Tematyka	Szkolenie		Szkolenie wyjazdowe		Konferencja		Szkolenie zdalne		Konferencja zdalna		Ogólna liczba form		Łączna liczba uczestników	
		P	W	P	W	P	W	P	W	P	W	P	W	P	W
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
Z.1.O.1.	Promocje wsi jako atrakcyjnego miejsca życia i wypoczynku, agroturystyka, turystyka wiejska, tworzenie sieci współpracy	1	1	2	2							3	3	52	68
Z.1.O.2.	Zagrody edukacyjne	2	1						1			2	2	24	52
Z.1.O.3.	Gospodarstwa opiekuńcze							6	5			6	5	72	124
Z.1.P.	Realizacja zadań wynikających z programów rolnośrodowiskowych oraz programu działań mających na celu ograniczenia odpływu azotu ze źródeł rolniczych	42	22					15	30			57	52	687	1 324
Z.1.P.1.	Zasady ochrony wód przed zanieczyszczeniami ze źródeł rolniczych, dyrektywa azotanowa i ramowa dyrektywa wodna	20	9					15	22			35	31	423	772
Z.1.P.2.	Zobowiązania środowiskowe i klimatyczne (w tym RŚK)	22	13						8			22	21	264	552
RAZEM		625	548	6	16	2	4	295	372	6	6	934	946	11 936	34 048

*z wyłączeniem zobowiązań środowiskowych i klimatycznych

Zadanie 2. Prowadzenie działalności informacyjnej wspierającej rozwój produkcji rolniczej

W ramach realizacji zadania 2 udzielono 69 671 informacji.

W 2023 roku opracowano i wydrukowano w sumie 17 ulotek w łącznym nakładzie 20 200 egz. tj. „Charakterystyka odmian rzepaku ozimego”, „Charakterystyka odmian roślin strączkowych”, „Charakterystyka odmian ziemniaka”, „Dobrostan krów mlecznych”, „Zakładanie trawnika krok po kroku”, „Rośliny ozdobne a zarazem lecznicze”, „Bioróżnorodność - łąki kwietne”, „Dydia w kuchni”, „Charakterystyka odmian kukurydzy na kiszonkę”, „Charakterystyka odmian kukurydzy na ziarno”, „Charakterystyka odmian buraka cukrowego”, „Charakterystyka odmian pszenicy zwyczajnej ozimej”, „Charakterystyka odmian pszenicy zwyczajnej ozimej”, „Aktualne zasady identyfikacji i rejestracji zwierząt”, „Antybiotykoooporność - grzech współczesnej cywilizacji”, „Rolniczy Handel Detaliczny”, „Zasady obrotu nieruchomościami rolnymi zgodnie z ustawą o kształtowaniu ustroju rolnego”, 1 broszurę „Mniej znane produkty pszczele” w nakładzie 1200 egz. oraz 1 publikację zwartą „Przewodnik po polu doświadczalnym” w nakładzie 1 500 egz. (ujęta w pkt 2.5 w tab. 3). Ulotki przygotowano również w wersji online.

W komunikacji z rolnikami wykorzystywano również stronę internetową, profil na portalu społecznościowym FB, Instagram oraz Newsletter MODR Warszawa. Łącznie opublikowano na www 133 artykuły (materiały własne i opracowania informacji z jednostek zewnętrznych).

MODR Warszawa współpracował również ze środkami masowego przekazu m.in. z TVP 1, TVP 3 Warszawa, Programem 1 Polskiego Radia. Udzielono 18 wywiadów radiowych, 62 wywiady telewizyjne 4 wywiady prasowe. Realizowano audycje dotyczące takich zagadnień jak: płatności bezpośrednie i ekoschematy, gospodarstwa opiekuńcze czy rolnictwo ekologiczne.

Ponadto MODR Warszawa uruchomił na stronie internetowej chat (live chat) do zadawania naszym specjalistom pytań m.in. dotyczących interwencji Planu Strategicznego Wspólnej Polityki rolnej. Kontynuowano na stronie www bezpłatną usługę mazowiecki e-bazarek umożliwiający rolnikom sprzedaż produktów prosto z gospodarstwa rolnika. Portal internetowy e-bazarek promuje polskie produkty tradycyjne i regionalne, zdrową polską żywność, gospodarstwa agroturystyczne i zdrowy tryb życia.

Ponadto na kanale YouTube MODR Warszawa opublikowano 14 filmów, opublikowano 301 postów na fb (facebook-u) i zorganizowano 135 stoisk informacyjno-promocyjnych MODR Warszawa, na których dystrybuowane były materiały promocyjne dotyczące działalności MODR Warszawa, a doradcy informowali na temat najnowszych zagadnień związanych z rolnictwem i obszarami wiejskimi z terenu województwa mazowieckiego, m.in. zakresu rolnictwa ekologicznego, agroturystyki, technologii i produkcji roślinnej – ogrodniczej (sadowniczej i warzywniczej) i zwierzęcej. W ramach przeprowadzonej aktywnej kampanii dot. wypełniania wniosków o płatności bezpośrednie i korzystania z ekoschematów przygotowano i wydrukowano 1 100 egz. plakatu informacyjnego.

Tab. 3. Działalność informacyjna wg form – wykonanie

L.p.	Forma	Plan		Wykonanie	
		Liczba form	Liczba odbiorców	Liczba form	Liczba odbiorców
1	2	3	4	5	6
1.	Informacja		93 132		69 671
2.	Wydawnictwa	Liczba form	Nakład	Liczba form	Nakład
2.1.	Broszura	1	1 200	1	1 200

2.2.	Ulotka	17	20 400	17	20 200
2.3.	Info na www.	96		133	
2.5.	Inne wydawnictwa	1	1 800	1	1 500
3	Stoisko informacyjno-promocyjne	12		135	
4.	Pozostała działalność informacyjna	Liczba form	Liczba odbiorców	Liczba form	Liczba odbiorców
4.1.	Audycje radiowe (w tym wywiady radiowe)	10		18	
4.2.	Audycje tv (w tym wywiady tv)	10		62	
4.3.	Artykuły w innych wydawnictwach (w tym wywiady prasowe)			4	
4.4.	Pozostała (nie wymieniona powyżej)	95		315	

Pozostała (poz. 4.4.) filmy na You Tube – 14 i posty na FB - 301

Tab. 4. Działalność informacyjna wg form i tematów - wykonanie / plan (P), wykonanie (W) /

Symbol	Tematyka	Informacja		Wydawnictwa										Stoisko informacyjno-promocyjne		Pozostała działalność informacyjna*	
				Brożura		Ulotka		Info na www.		Art. w miesięczniku ODR		Inne wydawnictwa					
		P	W	P	W	P	W	P	W	P	W	P	W	P	W	P	W
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
Z.2.A.	Stosowanie nowoczesnych metod agrotechnicznych, hodowla oraz przetwórstwo rolno-spożywcze	6 603	4 177					8	16			1	1	2	15	1	66
Z.2.A.1.	Nowe rozwiązania w produkcji roślinnej	4 926	2 853					7	11			1	1	2	15	1	57
Z.2.A.2.	Nowe rozwiązania w produkcji zwierzęcej	1 019	716					1	3								6
Z.2.A.3.	Prowadzenie przetwórstwa w ramach działalności marginalnej, lokalnej i ograniczonej (MLO)	658	608						2								3
Z.2.B.	Rozwiązywanie problemów technologicznych i organizacyjno-ekonomicznych gospodarstw rolnych	19 049	16 733			10	11	14	16					4	38		37
Z.2.B.1.	Technologia produkcji roślinnej	9 088	6 792			8	8	7	6					4	38		27
Z.2.B.2.	Technologia produkcji zwierzęcej	2 501	2 007					4	4								5
Z.2.B.3.	Normy i wymogi warunkowości	3 120	5 349			2	3	2									
Z.2.B.4.	Poprawa stanu technicznego, technologicznego i organizacyjnego w gospodarstwach rolnych	398	250														
Z.2.B.5.	BHP	2 565	1 321						1								3
Z.2.B.6.	Bioasekuracja w gospodarstwie rolnym	1 377	1 014					1	5								2
Z.2.C.	Rachunkowość w gospodarstwach rolnych	4 454	3 524					3									
Z.2.C.1.	Rachunkowość rolna	3 230	2 492					1									
Z.2.C.2.	Rachunkowość podatkowa	321	293														

Symbol	Tematyka	Informacja		Wydawnictwa										Stoisko informacyjno-promocyjne		Pozostała działalność informacyjna*	
				Broszura		Ulotka		Info na www.		Art. w miesięczniku ODR		Inne wydawnictwa					
		P	W	P	W	P	W	P	W	P	W	P	W	P	W	P	W
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
Z.2.C.3.	Ubezpieczenia społeczne oraz majątkowe	903	739					2									
Z.2.D.	Rolnictwo ekologiczne	3 185	2 271					8	4						3	4	11
Z.2.D.1.	Produkcja metodami ekologicznymi	1 279	1 070					7	4						1		4
Z.2.D.2.	Sprzedaż produktów ekologicznych	457	340												1		2
Z.2.D.3.	Rolnictwo ekologiczne w ramach WPR	1 449	861					1							1	4	5
Z.2.E.	Rozwój przedsiębiorczości na obszarach wiejskich	3 562	1 628					4	23					2	30	99	65
Z.2.E.1.	Prowadzenie działalności pozarolniczej	1 594	795														2
Z.2.E.2.	Tworzenie i funkcjonowanie organizacji pozarządowych i podmiotów ekonomii społecznej	62	24														
Z.2.E.3.	Współpraca z lokalnymi organizacjami społecznymi	1 199	507						1						19		9
Z.2.E.4.	Aktywizacja mieszkańców obszarów wiejskich	707	302					4	22					2	11	99	54
Z.2.F.	Unowocześnianie wiejskiego gospodarstwa domowego	1 719	964	1	1	3	3	3	3						1		4
Z.2.F.1.	Profilaktyka prozdrowotna, świadomość konsumencka i racjonalne żywienie	982	637	1	1			2	3						1		4
Z.2.F.2.	Estetyzacja wiejskiej zagrody	737	327			3	3	1									
Z.2.G.	Ubieganie się o przyznanie pomocy finansowanej lub współfinansowanej ze środków pochodzących z funduszy Unii Europejskiej lub	31 131	26 340			1		15	43					1	10	5	150

Symbol	Tematyka	Informacja		Wydawnictwa										Stoisko informacyjno-promocyjne		Pozostała działalność informacyjna*	
				Broszura		Ulotka		Info na www.		Art. w miesięczniku ODR		Inne wydawnictwa					
		P	W	P	W	P	W	P	W	P	W	P	W	P	W	P	W
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
	innych instytucji krajowych, lub zagranicznych																
Z.2.G.1.	Płatności bezpośrednie	14 080	10 071					2	5						2		12
Z.2.G.2.	PROW i PS WPR**	14 726	10 654			1		12	21					1	7	5	86
Z.2.G.3.	Programy regionalne	176	257														
Z.2.G.4.	Kredyty preferencyjne, komercyjne, leasing	455	417														
Z.2.G.5.	Inne programy	1 694	4 941					1	17						1		52
Z.2.H.	Modernizacja gospodarstw rolnych, poprawa jakości artykułów rolno-spożywczych i ich przetwórstwa oraz wzmocnienie pozycji rolników na rynku	709	556					5									
Z.2.H.1.	Zasady tworzenia i funkcjonowanie grup producentów rolnych, grup i organizacji producentów owoców i warzyw, zrzeszeń i innych form organizacji	409	224					5									
Z.2.H.2.	Tworzenie sieci współpracy w ramach łańcucha żywnościowego	20	11														
Z.2.H.3.	Systemy jakości żywności	173	216														
Z.2.H.4.	Systemy bezpieczeństwa żywności, dobre praktyki higieniczne, produkcyjne przy produkcji żywności w warunkach domowych, HACCP	107	105														
Z.2.I.	Zarządzanie gospodarstwem rolnym	2 023	2 600			1	1	6									

Symbol	Tematyka	Informacja		Wydawnictwa										Stoisko informacyjno-promocyjne		Pozostała działalność informacyjna*	
				Broszura		Ulotka		Info na www.		Art. w miesięczniku ODR		Inne wydawnictwa					
		P	W	P	W	P	W	P	W	P	W	P	W	P	W	P	W
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
Z.2.I.1.	Zarządzanie, organizacja i planowanie pracy w gospodarstwie rolnym	533	1005			1	1	4									
Z.2.I.2.	Wyliczanie dochodów, kosztów i opłacalności produkcji roślinnej i zwierzęcej	341	188														
Z.2.I.3.	Badanie koniunktury w rolnictwie	115	120														
Z.2.I.4.	Informacja rynkowa	1 034	1 287					2									
Z.2.J.	Promocja produktów lokalnych i regionalnych	3 168	1 288			1	1	9	13						12	6	33
Z.2.J.1.	Promocja i sprzedaż produktów lokalnych i regionalnych	332	125						8						10		23
Z.2.J.2.	Krótkie łańcuchy dostaw (od pola do stołu), w tym sprzedaż bezpośrednia, dostawy bezpośrednie, działalność marginalna, lokalna i ograniczona	1 491	574			1		2	2							3	4
Z.2.J.3.	Rolniczy handel detaliczny	1 345	589				1	7	3						2	3	6
Z.2.K.	Zalecenia zawarte w zbiorze zaleceń dobrej praktyki rolniczej, o którym mowa w art. 103 ust. 1 ustawy Prawo wodne	88	52														
Z.2.K.1.	Zalecenia zawarte w zbiorze zaleceń dobrej praktyki rolniczej, o którym mowa w art. 103 ust. 1 ustawy Prawo wodne	88	52														
Z.2.L.	Zalecenia zawarte w kodeksie dobrej praktyki rolniczej w zakresie ograniczenia emisji amoniaku	1 390	362														
Z.2.L.1.	Zalecenia zawarte w kodeksie dobrej praktyki rolniczej w zakresie ograniczenia emisji amoniaku	1 390	362														

Symbol	Tematyka	Informacja		Wydawnictwa										Stoisko informacyjno-promocyjne		Pozostała działalność informacyjna*	
				Broszura		Ulotka		Info na www.		Art. w miesięczniku ODR		Inne wydawnictwa					
		P	W	P	W	P	W	P	W	P	W	P	W	P	W	P	W
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
Z.2.M.	Upowszechnianie metod produkcji rolniczej i stylu życia przyjaznych dla środowiska	8 812	5 443					12	8								12
Z.2.M.1	Zasady integrowanej produkcji	1 469	1 078						1								2
Z.2.M.2	Zasady integrowanej ochrony roślin	1 983	793						1								
Z.2.M.3	Zasady przeciwdziałania i adaptacji do zmian klimatu na poziomie gospodarstwa	108	53					2									
Z.2.M.5	Wykorzystanie energii ze źródeł odnawialnych w gospodarstwie rolnym	350	155					1	2								2
Z.2.M.6	Gospodarka wodno-ściekowa oraz postępowanie z odpadami	79	110														
Z.2.M.7	Ustawa o ochronie zwierząt	721	311														
Z.2.M.8	Inne działania na rzecz ochrony środowiska na poziomie gospodarstwa	4 102	2 943					9	4								8
Z.2.N.	Działania na rzecz zachowania dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego wsi, ekologicznego i funkcjonalnego urzędzenia gospodarstwa rolnego	1 029	502			1	1	3	4					3	24		10
Z.2.N.1.	Dziedzictwo kultury materialnej i zachowanie tradycyjnego krajobrazu rolniczego wsi	134	75					2	2						10		5
Z.2.N.2.	Twórczość ludowa, tradycyjne zawody i rękodzieło	253	128					1	2					3	9		5
Z.2.N.3.	Tradycje kulinarne	642	299			1	1								5		

Symbol	Tematyka	Informacja		Wydawnictwa										Stoisko informacyjno-promocyjne		Pozostała działalność informacyjna*	
				Brożura		Ulotka		Info na www.		Art. w miesięczniku ODR		Inne wydawnictwa					
		P	W	P	W	P	W	P	W	P	W	P	W	P	W	P	W
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
Z.2.O.	Upowszechnianie rozwoju agroturystyki i turystyki wiejskiej oraz prowadzenie promocji wsi jako atrakcyjnego miejsca wypoczynku	1 621	699					2	2						2		8
Z.2.O.1.	Promocje wsi jako atrakcyjnego miejsca życia i wypoczynku, agroturystyka i turystyka wiejska, tworzenie sieci współpracy	816	280						1						2		5
Z.2.O.2.	Zagrody edukacyjne	504	284					1									1
Z.2.O.3.	Gospodarstwa opiekuńcze	301	135					1	1								2
Z.2.P.	Realizacja zadań wynikających z programów rolnośrodowiskowych oraz program działań mających na celu ograniczenia odpływu azotu ze źródeł rolniczych	4 589	2 532					4	1								3
Z.2.P.1.	Zasady ochrony wód przed zanieczyszczeniami ze źródeł rolniczych, dyrektywa azotanowa i ramowa dyrektywa wodna	2 825	1 398					1	1								2
Z.2.P.2.	Zobowiązania środowiskowe i klimatyczne (w tym RŚK)	1 288	824					3									1
Z.2.P.3.	Ochrona bioróżnorodności, w tym NATURA 2000	476	310														
Razem		93 132	69 671	1	1	17	17	96	133			1	1	12	135	115	399

^{*)}należy opisać pozostałą działalność informacyjną (audycje radiowe, artykuły w innym wydawnictwie ...)

^{**)z wyłączeniem zobowiązań środowiskowych i klimatycznych}

Zadanie 3. Prowadzenie działalności w zakresie podnoszenia kwalifikacji zawodowych rolników i innych mieszkańców obszarów wiejskich

W 2023 roku doradcy MODR Warszawa udzielali pomocy rolnikom i mieszkańcom obszarów wiejskich w zakresie nabycia lub uzupełnienia przez nich formalnych kwalifikacji zawodowych, potwierdzonych uzyskaniem tytułu zawodowego w zawodach przydatnych do prowadzenia działalności rolniczej. Przekazywali informacje niezbędne do wyboru odpowiedniej szkoły lub kursu, który pozwoli uzupełnić konieczne wykształcenie m.in. do spełnienia wymogów formalnych działań Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich. Doradcy informowali rolników i mieszkańców obszarów wiejskich na tematy związane z działalnością ośrodka. Celem takiego działania było doradzenie potencjalnemu odbiorcy usług w skorzystaniu z właściwej dla niego, uwzględniającej jego wykształcenie i status prawny, oferty szkoleniowej i doradczej MODR Warszawa.

MODR Warszawa współpracował ze szkołami rolniczymi i klasami o profilu rolniczym z terenu województwa mazowieckiego. Dorośli uczniowie brali udział w organizowanych szkoleniach, konferencjach, olimpiadach, pokazach, jak również targach rolniczych. Odwiedzali pole doświadczalne MODR Warszawa w oddziale Poświętne, zapoznając się z odmianami i technologią upraw roślin.

Tab. 5. Działalność w zakresie podnoszenia kwalifikacji zawodowych rolników i mieszkańców wsi według form – wykonanie

L.p.	Forma	Liczba odbiorców	
		Plan	Wykonanie
1	2	3	4
1.	Informacja	1 717	2 365

Tab. 6. Działalność w zakresie podnoszenia kwalifikacji zawodowych rolników i mieszkańców wsi - wg form i tematów - wykonanie / plan (P), wykonanie (W) /

Symbol	Tematyka*	Informacja		Porada indywidualna		Pozostałe formy podnoszenia kwalifikacji		Łączna liczba odbiorców	
		P	W	P	W	P	W	P	W
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Z.3.2.	Podnoszenie kwalifikacji zawodowych	1 301	1 778					1 301	1 778
Z.3.3.	Współpraca ze szkołami rolniczymi	28	69					28	69
Z.3.4.	Inna działalność podnosząca kwalifikacje zawodowe	388	518					388	518

Zadanie 4. Udzielanie pomocy rolnikom i innym mieszkańcom obszarów wiejskich w zakresie sporządzania dokumentacji niezbędnej do uzyskania pomocy finansowej lub współfinansowanej ze środków pochodzących z funduszy Unii Europejskiej lub innych instytucji krajowych lub zagranicznych

W ramach zadania 4 udzielono łącznie 102 436 porad indywidualnych, 5 form doradztwa grupowego dla 23 osób oraz udzielono 1893 razy pomocy przy sporządzaniu dokumentacji niezbędnej do uzyskania pomocy finansowej lub współfinansowanej ze środków pochodzących z funduszy Unii Europejskiej lub innych instytucji krajowych lub zagranicznych.

Doradcy MODR udzielali bezpłatnej pomocy rolnikom w opracowaniu wniosków oraz dokumentacji niezbędnej do uzyskania pomocy finansowej lub współfinansowanej ze środków pochodzących z funduszy Unii Europejskiej lub innych instytucji krajowych lub zagranicznych. Nowym mechanizmem finansowym od 2023 roku były ekoschematy, czyli dobrowolne dla rolników systemy płatności za realizację działań korzystnych dla klimatu i środowiska oraz dobrostanu zwierząt. Doradcy aktywnie pomagali rolnikom w doborze odpowiednich praktyk w ramach poszczególnych ekoschematów, aby w optymalny sposób je zrealizować. Z zakresu płatności bezpośrednich pkt Z.4.I.1 tab. 8 udzielono 72 346 porad indywidualnych, w tym: 54 845 rolnikom udzielono bezpłatnej pomocy przy wypełnianiu wniosków o płatności bezpośrednie podczas kampanii wnioskowej 2023 r., 12 415 rolnikom udzielono porad dotyczących zasad przyznawania płatności bezpośrednich oraz 5 086 rolnikom udzielono pomocy przy wypełnianiu żądań (oświadczeń) przyznania płatności dla małych gospodarstw realizowanej w ramach płatności bezpośrednich.

Doradcy MODR udzielali rolnikom i firmom z branży rolno-spożywczej też porad dotyczących możliwości korzystania z kredytów preferencyjnych z dopłatą do oprocentowania ze środków ARiMR- udzielono 621 porad z tego zakresu.

Ponadto, rolnicy wnioskowali z naszą pomocą o wsparcie do materiału siewnego w ramach tzw. pomocy wojennej (28), o pomoc dla producentów pszenicy, kukurydzy lub gryki (1257) oraz o pomoc krajową dla producentów zbóż i roślin oleistych (608). Dokumentację tą doradcy sporządzali bezpłatnie. Nadplanowo wypełnili 1893 wnioski do wyżej wymienionych działań.

Doradcy MODR podobnie jak w latach wcześniejszych brali udział w pracach terenowych komisji szacujących straty. W większości gmin na Mazowszu doradcy naszego ośrodka są członkami komisji powołanych przez wojewodę do szacowania strat w uprawach i w momencie wystąpienia niekorzystnego zjawiska odbywa się szacowanie strat. Jedynie w przypadku klęski suszy proces szacowania przebiega bez udziału komisji.

Tab. 7. Pomoc w zakresie sporządzania dokumentacji niezbędnej do uzyskania pomocy finansowej wg form – wykonanie

Lp.	Forma	Plan		Wykonanie	
		Liczba form	Liczba odbiorców	Liczba form	Liczba odbiorców
1	2	3	4	5	6
1.	Porada indywidualna		35 636		102 436
2.	Doradztwo grupowe	4	12	5	23
3.	Dokumentacja niezbędna do uzyskania pomocy (nieodpłatna)				1893

Tab. 8. Pomoc w zakresie sporządzania dokumentacji niezbędnej do uzyskania pomocy finansowej wg form i tematów - wykonanie / plan (P), wykonanie (W) /

Symbol	Tematyka	Porada indywidualna		Doradztwo grupowe				Liczba odbiorców (3+7)(4+8)	
				Liczba form		Liczba uczestników			
		P	W	P	W	P	W	P	W
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Z.4.I.	Działalność doradcza	35 636	10 2436	4	5	12	23	35 648	102 459
Z.4.I.1.	Płatności bezpośrednie	14 922	72 346	1	1	3	3	14 925	72 349
Z.4.I.2.	Program Rozwoju Obszarów Wiejskich	18 194	23 102	3	3	9	14	18 203	23 116
Z.4.I.3.	Programy regionalne	148	320					148	320
Z.4.I.4.	Kredyty preferencyjne, kredyty komercyjne, leasing	581	621					581	621
Z.4.I.5.	Pozostała działalność doradcza	1 791	6 047		1		6	1 791	6 053
Z.4.II.	Dokumentacja niezbędna do uzyskania pomocy (nieodpłatna)	Liczba odbiorców							
		Plan				Wykonanie			
Z.4.II.5.	Inna dokumentacja**					1893			

**z wyłączeniem programu rolnośrodowiskowego.

Zadanie 5. Prowadzenie analiz rynku artykułów rolno-spożywczych i środków produkcji oraz gromadzenie i upowszechnianie informacji rynkowej w tym zakresie

MODR informuje na bieżąco rolników oraz firmy i instytucje działające w otoczeniu rolnictwa o sytuacji rynkowej w rolnictwie. W ramach tej działalności był prowadzony monitoring targowisk, punktów skupu i sprzedaży produktów rolnych oraz środków do produkcji rolnej.

W trakcie całego roku zostały przygotowane:

- monitoringi cen nawozów mineralnych – zebrano 180 monitoringów cen, z których zostało przygotowanych 6 raportów miesięcznych i 2 raporty kwartalne;
- monitoring cen środków ochrony roślin – zebrano 109 monitoringi cen, z których zostały sporządzone 4 raporty kwartalne;
- monitoringi cen środków do produkcji – zebrano 129 monitoringów cen środków do produkcji;
- monitoringi cen produktów rolnych i zwierząt gospodarskich - zebrano 989 monitoringów cen produktów rolnych głównie na targowiskach województwa mazowieckiego, a także w punktach skupu.

Uzyskane informacje cenowe przekazane zostały do:

- rolników za pośrednictwem strony internetowej MODR Warszawa, poprzez doradców oraz informacje wywieszane na tablicach informacyjnych MODR Warszawa,
- Ministerstwu Rolnictwa i Rozwoju Wsi w formie raportów cenowych z wybranych targowisk na Mazowszu,
- Centrum Doradztwa Rolniczego w Brwinowie w formie raportów z cen nawozów mineralnych i środków ochrony roślin,
- innych instytucji działających w otoczeniu i na rzecz rolnictwa tj. Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa, Powiatowego Inspektoratu Weterynaryjnego, TVP, prasie lokalnej.

W celu zobrazowania tendencji jakie miały miejsce na rynkach środków produkcji sporządzono analizy rynkowe do wykorzystania przez doradców w pracy bieżącej, a także do udostępnienia w gablotach i na tablicach informacyjnych w siedzibach MODR Warszawa. Zostały opracowane 4 analizy cen nawozów mineralnych, 3 analizy cen środków do produkcji oraz 4 analizy cen płodów rolnych.

Dodatkowo przeprowadzono monitoring przebiegu prac w rolnictwie – kompleksową ocenę sytuacji podaży-popytu i zapasów ziarna zbóż, przygotowanie podmiotów do skupu oraz przewidywanych zbiorów. W okresie żniw zbierano cotygodniowe meldunki i przekazywano do Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa oraz Głównego Urzędu Statystycznego. W 2023 roku sporządzono i przesłano 8 takich meldunków, co wynikało z realnego czasu trwania żniw.

Wykonano również monitoringi dotyczące ASF (Z.5.I.5.) – comiesięczne meldunki w formie ankiety nt. akcji informacyjno-edukacyjnej wśród rolników dotyczące ASF, wysyłane do Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi. Zgodnie z założonym planem w 2023 r. Mazowiecki Ośrodek Doradztwa Rolniczego przesłał 12 ankiet do Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi nt. akcji informacyjno-edukacyjnej wśród rolników dotyczącej ASF - po jednej ankiecie w każdym miesiącu. Ankiety zawierają informacje o ilości porad, informacji oraz szkoleń z zakresu ASF i grypy ptaków. Dodatkowo zamieszczane są w niej wszelkie informacje o działalności wydawniczej i informacyjnej oraz współpracy z innymi instytucjami w zakresie walki z ASF.

W 2023 r. nie zrealizowano planowanego szacowania plonowania odmian ziemniaka (w ramach Z.5.I.5.) z terenu województwa mazowieckiego dla IHAR Oddział Jadwisin, z uwagi na brak zapotrzebowania ze strony ww. instytutu w tym zakresie.

Tab. 9. Prowadzenie analiz rynku artykułów rolno-spożywczych i środków produkcji wg form – wykonanie

L.p.	Forma*	Liczba form	
		Plan	Wykonanie
1	2	3	4
1.	Monitoring	1 750	1 427
2.	Analiza	13	11
3.	Porada indywidualna	385	339

Tab. 10. Prowadzenie analiz rynku artykułów rolno-spożywczych i środków produkcji wg form i tematów – wykonanie

Symbol	Formy i zakres tematyczny	Liczba form	
		Plan	Wykonanie
1	2	3	4
Z.5.I.	Monitoring	1 750	1 427
Z.5.I.1.	Monitoring cen nawozów mineralnych	198	180
Z.5.I.2.	Monitoring cen środków produkcji	317	238
Z.5.I.3.	Monitoring cen płodów rolnych	1 162	989
Z.5.I.4.	Monitoring przebiegu prac w rolnictwie	15	8
Z.5.I.5.	Inne monitoringi	58	12

Z.5.II.	Analiza	13	11
Z.5.II.1.	Analiza cen nawozów mineralnych	5	4
Z.5.II.2.	Analiza cen środków produkcji	4	3
Z.5.II.3.	Analiza cen płodów rolnych	4	4
Z.5.III.	Porada	385	339

Zadanie 6. Możliwość prowadzenia doświadczalnictwa odmianowego w ramach porejestrowego doświadczalnictwa odmianowego

W 2023 roku w ramach realizacji tego zadania:

- prowadzono pięć doświadczeń odmianowych w ramach PDO (Porejestrowego Doświadczalnictwa Odmianowego) realizowanego przez COBORU w Słupi Wielkiej, przy bezpośredniej współpracy jednostki koordynującej na Mazowszu – SDOO w Serocynie. Było to pięć doświadczeń z pszenicą ozimą, pszenicą jara, jęczmieniem ozimym, jęczmieniem jarym oraz kukurydzą na ziarno. W zbożach doświadczenia prowadzone były na dwóch, znacznie zróżnicowanych poziomach agrotechniki. Na przeciętnym poziomie (a1) chemiczna ochrona roślin obejmuje zaprawianie nasion, stosowanie herbicydów oraz interwencyjnie – insektycydów. Nawożenie mineralne było zróżnicowane i dostosowane do lokalnych warunków. Wysoki poziom agrotechniki (a2) różnił się od przeciętnego zwiększonym o 40 kg/ha nawożeniem azotem, stosowaniem dolistnych preparatów wieloskładnikowych (łącznie z fungicydami), ochroną przed wyleganiem (1 zabieg) i chorobami (2 zabiegi). W kukurydzy na ziarno doświadczenie było prowadzone w 3 powtórzeniach przy jednym poziomie agrotechniki. Doświadczenia porejestrowego doświadczalnictwa odmianowego prowadzone są na polu doświadczalnym MODR Oddział Poświętne na podstawie porozumienia zawieranego z COBORU Stacją Doświadczalną Oceny Odmian w Serocynie.
- upowszechniano wiedzę o doświadczeniach PDO prowadzonych przy udziale samorządu województwa mazowieckiego. Na podstawie wyników badań i doświadczeń odmianowych tworzone są charakterystyki odmian roślin uprawnych i listy zalecanych odmian (zboża, ziemniaki, kukurydza na ziarno, rośliny strączkowe) do uprawy na terenie województwa mazowieckiego (LOZ).
- kontynuowano pracę w Wojewódzkim Zespole Porejestrowego Doświadczalnictwa nad wytypowaniem odmian do Listy Odmian Zalecanych dla województwa mazowieckiego.

Tab. 11. Prowadzenie doświadczalnictwa odmianowego w ramach porejestrowego doświadczalnictwa odmianowego – ogółem – wykonanie

Forma	Plan		Wykonanie	
	Ogólna liczba doświadczeń	Ogólna liczba powtórzeń	Ogólna liczba doświadczeń	Ogólna liczba powtórzeń
1	2	3	4	5
Doświadczenie w ramach PDO	5	11	5	11

Tab. 12. Prowadzenie doświadczalnictwa odmianowego w ramach porejestrowego doświadczalnictwa odmianowego – wg rodzajów - wykonanie / plan (P), wykonanie (W) /

Symbol	Wyszczególnienie*	Liczba doświadczeń		Ogólna liczba powtórzeń	
		P	W	P	W
1	2	3	4	5	6
Z.6.1.	Doświadczenia wg metod określonych regulaminem COBORU	5	5	11	11
Z.6.1.1.	Jęczmień jary	1	1	2	2
Z.6.1.2.	Jęczmień ozimy	1	1	2	2
Z.6.1.3.	Pszenica jara	1	1	2	2
Z.6.1.4.	Pszenica ozima	1	1	2	2
Z.6.1.11.	Kukurydza	1	1	3	3

Zadanie 7. Upowszechnianie metod produkcji rolniczej i stylu życia przyjaznego dla środowiska

Działania z zakresu upowszechniania metod produkcji rolniczej i stylu życia przyjaznych dla środowiska obejmowały realizację: 466 demonstracji, 20 form doradztwa grupowego dla 78 osób, 28 pokazów dla 389 osób, 5 konkursów dla 121 osób, 2 targów oraz udzielenie 47 047 porad indywidualnych oraz 125 form pozostałej działalności upowszechnieniowej.

Z.7.A. Stosowanie nowoczesnych metod agrotechnicznych, hodowla oraz przetwórstwo rolno-spożywcze

Działania z zakresu upowszechniania metod produkcji rolniczej i stylu życia przyjaznego dla środowiska obejmowały realizację 42 demonstracji, 1 formę doradztwa grupowego dla 6 osób, 6 pokazów dla 68 osób oraz udzielenie 10 572 porad.

W 2023 roku podstawowym zadaniem z zakresu produkcji roślin rolniczych było upowszechnianie wiedzy na temat nowoczesnych rozwiązań technologicznych w produkcji. Popularyzowana była również wiedza na temat skuteczności różnych metod ochrony upraw przed chorobami i szkodnikami oraz najnowszych odmian. W zakresie produkcji ogrodniczej upowszechniana była wiedza na temat wykorzystania podłoża mineralnego, nawożenia i nawadniania kropelkowego w uprawach sadowniczych i warzywniczych, optymalizacji terminu zbioru oraz innowacyjnych technologii przechowywania owoców. Udzielano porad z zakresu możliwości wykorzystania technologii rolnictwa 4.0. Rolnicy, coraz częściej interesują się urządzeniami umożliwiającymi precyzyjne stosowanie środków ochrony roślin lub nawozów.

W zakresie produkcji zwierzęcej udzielano porad indywidualnych, których tematyka była ukierunkowana na nowe rozwiązania technologiczne do zastosowania w gospodarstwach. W szczególności w zakresie automatyzacji codziennych czynności, czy też możliwości zastosowania oprogramowania służącego do monitorowania poszczególnych parametrów w produkcji.

Nie odbyły się również targi - Mazowieckie Targów Rolne i Przedsiębiorczości, ponieważ zrezygnował z ich organizacji główny organizator.

Z.7.B. Rozwiązywanie problemów technologicznych i organizacyjno-ekonomicznych gospodarstw rolnych

Działania z zakresu rozwiązywania problemów technologicznych i organizacyjno-ekonomicznych gospodarstw rolnych obejmowały realizację 412 demonstracji, 13 pokazów dla 204 osób, 2 form doradztwa grupowego dla 11 osób, 1 targów, 3 konkursów dla 61 osób oraz udzielenie 25 713 porad.

Podstawowym zadaniem z zakresu produkcji roślin rolniczych było upowszechnianie wiedzy na temat rozwiązań technologicznych w produkcji zbóż, kukurydzy, ziemniaków, buraków cukrowych, roślin strączkowych i innych. Popularyzowana była wiedza na temat możliwości poprawy gospodarki wodnej w produkcji roślinnej oraz na temat skuteczności różnych metod ochrony upraw przed chorobami i szkodnikami, zgodnych z założeniami integrowanej ochrony roślin. Założone demonstracje dotyczą m. in. prawidłowej technologii uprawy zbóż, uprawy roślin strączkowych, uprawy roślin oleistych, uprawy buraka cukrowego, kukurydzy i ziemniaka. Zwrócona została uwaga na przestrzeganie unijnych standardów jakości owoców i warzyw. Zorganizowano targi „Święto truskawki”.

W zakresie produkcji zwierzęcej tematyka udzielanych porad koncentrowała się wokół produkcji żywności wysokiej jakości, a w szczególności w zakresie zdrowia i dobrostanu zwierząt, przeciwdziałania antybiotykoodporności oraz ogólnych zasad ochrony stada przed patogenami.

W ramach tego zadania zorganizowano 3 konkursy pn. „Pracuj bezpiecznie” oraz zostały przeprowadzone pokazy w ramach Krajowej Sieci Gospodarstw Demonstracyjnych, której celem jest wdrażanie innowacji i upowszechnianie dobrych praktyk w gospodarstwach rolnych.

Z.7.D. Rolnictwo ekologiczne

Działania z zakresu rolnictwa ekologicznego obejmowały udzielenie 3291 porad, zorganizowanie 8 demonstracji, 2 pokazów dla 18 osób, 1 konkursu dla 24 odbiorców, 1 targów.

Realizując cele unijnych strategii, w które mocno wpisuje się rolnictwo ekologiczne, zadaniem doradców MODR Warszawa było rozpowszechnianie idei rolnictwa ekologicznego oraz jego pozytywnego wpływu na środowisko przyrodnicze oraz zdrowie człowieka. Aby móc dokonać zmian i zwiększyć powierzchnię upraw ekologicznych, były prowadzone demonstracje i doradztwo indywidualne w tym zakresie. Zorganizowano pokazy „*Ekologiczna uprawa czarnego bzu - zbiór, przetwórstwo, konfekcjonowanie wytworzonych produktów*” oraz „*Rozpoznawanie agrofagów w uprawie ekologicznej*” oraz X konkurs „*Potrawy mojej mamy*”. MODR Warszawa aktywnie promował produkty ekologiczne podczas targów „*Eko-Piknik*” oraz uczestnicząc w innych spotkaniach i przedsięwzięciach lokalnych na terenie województwa mazowieckiego.

Z.7.H. Modernizacja gospodarstw rolnych, poprawa jakości artykułów rolno-spożywczych i ich przetwórstwa oraz wzmocnienie pozycji rolników na rynku

Działania skierowane do rolników z zakresu modernizacji gospodarstw rolnych obejmowały udzielenie 650 porad indywidualnych.

Porady udzielane rolnikom z tego zakresu tematycznego koncentrowały się na zagadnieniu tworzenia i funkcjonowania grup producentów rolnych, systemów jakości żywności oraz na systemach bezpieczeństwa żywności. W zakresie tworzenia sieci współpracy łańcucha żywnościowego udzielono 37 porad, systemów jakości żywności 186 porad a z systemów bezpieczeństwa żywności, dobrych praktyk higienicznych i produkcyjnych przy produkcji żywności w warunkach domowych oraz HACCP zrealizowano 38 porad.

Z.7.M. Upowszechnianie metod produkcji rolniczej i stylu życia przyjaznych dla środowiska

Działania z zakresu upowszechniania metod produkcji rolniczej i stylu życia przyjaznych dla środowiska obejmowały realizację 4 demonstracji, 7 pokazów dla 99 osób, 17 form doradztwa grupowego dla 61 osób, 125 form pozostałej działalności upowszechnieniowej, 1 konkursu dla 36 osób oraz udzielenie 6821 porad.

Zasady integrowanej produkcji roślin oraz korzyści z przystąpienia do certyfikowanego systemu Integrowanej produkcji roślin były upowszechniane podczas licznych porad indywidualnych oraz doradztwa grupowego.

W ramach realizacji zadania 7 kontynuowano wdrażanie monitoringu agrofagów, jako jednego z narzędzi Integrowanej Ochrony Roślin, która obowiązuje rolników od 1 stycznia 2014 roku. Monitoring był prowadzony w 41 punktach – 1 punkt to 2-3 gatunki obserwowanych roślin na 1 doradcę. Podstawowymi roślinami do obserwacji były pszenica ozima i rzepak ozimy oraz do wyboru jeden gatunek roślin jarych. Informacje z obserwacji są możliwe do wykorzystania przez rolników poprzez aplikację Wirtualne Gospodarstwo (aplikacja powstała w ramach projektu „Internetowa Platforma Doradztwa i Wspomagania Decyzji w Integrowanej Ochronie Roślin - eDWIN” w ramach Programu Operacyjnego Polska Cyfrowa na lata 2014-2020) oraz przez stronę www.agrofagi.com.pl zarządzaną przez Instytut Ochrony Roślin-Państwowy Instytut Badawczy w Poznaniu.

Zmiany klimatyczne mają ogromny wpływ na funkcjonowanie gospodarstw rolnych. W wyniku długotrwałych susz zmienia się struktura i żyzność gleb. Doradztwo było nakierowane na odpowiednie praktyki gromadzące wodę w glebie, rolnicy byli zachęceni w szczególności do korzystania z ekoschematów, które pozytywnie wpływają na retencję wody w glebie.

W ramach działań na rzecz ochrony środowiska przeprowadzono demonstracje nt. ochrony pszczoły miodnej w środowisku rolniczym oraz pokazy dotyczące m.in. rozpoznawania gatunków siedliskowych roślin, oraz ptaków na potrzeby działania ekoschematów, rozpoznawania szkodników i chorób w uprawie kukurydzy, rozpoznawania agrofagów w uprawie pszenżyta ozimego, czy też pokazy dotyczące prawidłowego pobierania próbek glebowych. Zorganizowano również konkurs „X Turniej Ekologiczny”.

Tab. 13. Upowszechnianie metod produkcji rolniczej i stylu życia przyjaznego dla środowiska - wg form – wykonanie

Lp.	Forma	Plan		Wykonanie	
		Liczba form	Liczba odbiorców	Liczba form	Liczba odbiorców
1	2	3	4	5	6
1.	Porada indywidualna		50 041		47 047
2.	Doradztwo grupowe	26	98	20	78
3.	Pokaz	30		28	389
4.	Demonstracja	468		466	466
5.	Konkurs	5		5	121
7.	Targi/wystawy	3		2	
8.	Pozostała działalność upowszechnieniowa *	125		125	

*Pozostała działalność upowszechnieniowa – monitoringi agrofagów

Tab. 14. Upowszechnianie metod produkcji rolniczej i stylu życia przyjaznego dla środowiska – działalność doradcza wg form i tematów - wykonanie - / plan (P), wykonanie (W) /

Symbol	Tematyka	Porada indywidualna		Doradztwo grupowe				Łączna liczba odbiorców (3+7)(4+8)	
				Liczba form		Liczba odbiorców			
		P	W	P	W	P	W	P	W
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Z.7.A.	Stosowanie nowoczesnych metod agrotechnicznych, hodowla oraz przetwórstwo rolno-spożywcze	10 039	10 572		1		6	10 039	10 578
Z.7.A.1.	Nowe rozwiązania w produkcji roślinnej	7 228	8 117					7 228	8 117
Z.7.A.2.	Nowe rozwiązania w produkcji zwierzęcej	1 681	1 581		1		6	1 681	1 587
Z.7.A.3.	Prowadzenie przetwórstwa w ramach działalności marginalnej, lokalnej i ograniczonej (MLO)	1 130	874					1 130	874
Z.7.B.	Rozwiązywanie problemów technologicznych i organizacyjno-ekonomicznych gospodarstw rolnych	24 689	25 713	2	2	8	11	24 697	25 724
Z.7.B.1.	Technologia produkcji roślinnej	12 375	11 543	1		5		12 380	11 543
Z.7.B.2.	Technologia produkcji zwierzęcej	3 666	3 530	1	2	3	11	3 669	3 541
Z.7.B.3.	Normy i wymogi warunkowości	3 777	7 992					3 777	7 992
Z.7.B.4.	Poprawa stanu technicznego, technologicznego i organizacyjnego w gospodarstwach rolnych	325	471					325	471
Z.7.B.5.	BHP	2 597	1 335					2 597	1 335
Z.7.B.6.	Bioasekuracja w gospodarstwie rolnym	1 949	842					1 949	842
Z.7.D.	Rolnictwo ekologiczne	3 675	3 291	1		5		3 680	3 291
Z.7.D.1.	Produkcja metodami ekologicznymi	1 946	1 511	1		5		1 951	1 511
Z.7.D.2.	Sprzedaż produktów ekologicznych	475	487					475	487
Z.7.D.3.	Rolnictwo ekologiczne w ramach WPR	1 254	1 293					1 254	1 293
Z.7.H.	Modernizacja gospodarstw rolnych, poprawa jakości artykułów rolno-spożywczych i ich przetwórstwa oraz wzmocnienie pozycji rolników na rynku	915	650					915	650

Symbol	Tematyka	Porada indywidualna		Doradztwo grupowe				Łączna liczba odbiorców (3+7)(4+8)	
				Liczba form		Liczba odbiorców			
		P	W	P	W	P	W	P	W
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Z.7.H.1.	Zasady tworzenia i funkcjonowanie grup producentów rolnych, grup i organizacji producentów owoców i warzyw, zrzeszeń i innych form organizacji	567	389					567	389
Z.7.H.2.	Tworzenie sieci współpracy w ramach łańcucha żywnościowego	7	37					7	37
Z.7.H.3.	Systemy jakości żywności	340	186					340	186
Z.7.H.4.	Systemy bezpieczeństwa żywności, dobre praktyki higieniczne, produkcyjne przy produkcji żywności w warunkach domowych, HACCP	1	38					1	38
Z.7.M.	Upowszechnianie metod produkcji rolniczej i stylu życia przyjaznych dla środowiska	10 723	6 821	23	17	85	61	10 808	6 882
Z.7.M.1.	Zasady integrowanej produkcji	1 933	1 214	18	14	69	50	2 002	1 264
Z.7.M.2.	Zasady integrowanej ochrony roślin	1 735	1 039	2	1	7	5	1 742	1 044
Z.7.M.3.	Zasady przeciwdziałania i adaptacji do zmian klimatu na poziomie gospodarstwa	107	87					107	87
Z.7.M.5.	Wykorzystanie energii ze źródeł odnawialnych w gospodarstwie rolnym	220	266					220	266
Z.7.M.6.	Gospodarka wodno-ściekowa oraz postępowanie z odpadami	109	99					109	99
Z.7.M.7.	Ustawa o ochronie zwierząt	713	347					713	347
Z.7.M.8.	Inne działania na rzecz ochrony środowiska na poziomie gospodarstwa	5 906	3 769	3	2	9	6	5 915	3 775

Tab. 15. Upowszechnianie metod produkcji rolniczej i stylu życia przyjaznego dla środowiska - działalność upowszechnieniowa wg form i tematów - wykonanie - / plan (P), wykonanie (W) /

Symbol	Tematyka	Liczba form											
		Pokaz		Demonstracja		Konkurs		Olimpiada		Targi / wystawy		Pozostała działalność upowszechnieniowa	
		P	W	P	W	P	W	P	W	P	W	P	W
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Z.7.A.	Stosowanie nowoczesnych metod agrotechnicznych, hodowla oraz przetwórstwo rolno-spożywcze	6	6	42	42					1			
Z.7.A.1.	Nowe rozwiązania w produkcji roślinnej	6	6	40	40					1			
Z.7.A.2.	Nowe rozwiązania w produkcji zwierzęcej			2	2								
Z.7.B.	Rozwiązywanie problemów technologicznych i organizacyjno-ekonomicznych gospodarstw rolnych	13	13	414	412	2	3			1	1		
Z.7.B.1.	Technologia produkcji roślinnej	12	12	410	408					1	1		
Z.7.B.2.	Technologia produkcji zwierzęcej	1	1	4	4								
Z.7.B.5.	BHP					2	3						
Z.7.D.	Rolnictwo ekologiczne	2	2	8	8	2	1			1	1		
Z.7.D.1.	Produkcja metodami ekologicznymi	1	1	8	8	1				1	1		
Z.7.D.2.	Sprzedaż produktów ekologicznych	1	1			1	1						
Z.7.M.	Upowszechnianie metod produkcji rolniczej i stylu życia przyjaznych dla środowiska	9	7	4	4	1	1					125	125
Z.7.M.1.	Zasady integrowanej produkcji												
Z.7.M.2.	Zasady integrowanej ochrony roślin	2	2									125	125

Symbol	Tematyka	Liczba form											
		Pokaz		Demonstracja		Konkurs		Olimpiada		Targi / wystawy		Pozostała działalność upowszechnieniowa	
		P	W	P	W	P	W	P	W	P	W	P	W
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Z.7.M.8.	Inne działania na rzecz ochrony środowiska na poziomie gospodarstwa	7	5	4	4	1	1						

Zadanie 8. Podejmowanie działań na rzecz zachowania dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego wsi, ekologicznego i funkcjonalnego urządzania gospodarstwa rolnego

Działania na rzecz zachowania dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego wsi ekologicznego i funkcjonalnego urządzania gospodarstwa rolnego objęły realizacją: 51 pokazów dla 601 osób, 27 programów doradczych, 3 olimpiad dla 81 osób, 1 konkursu dla 5 osób, 1 targów, 8 form doradztwa grupowego dla 31 osób oraz udzielenie 3 151 porad indywidualnych.

Wśród udzielanych porad największym zainteresowaniem cieszyły się porady dotyczące unowocześniania wiejskiego gospodarstwa domowego, mające na celu podniesienie wiedzy i umiejętności związanych z profilaktyką zdrowotną i racjonalnym żywieniem, porady dotyczące rolniczego handlu detalicznego, estetyzacji wiejskiej zagrody oraz krótkich łańcuchów dostaw (od pola do stołu), w tym sprzedaży bezpośredniej. Tematyka doradztwa grupowego dotyczyła zagadnień związanych z profilaktyką zdrowotną i racjonalnym żywieniem oraz promocją i sprzedażą produktów lokalnych i regionalnych.

W ramach wspierania działań mających na celu kultywowanie dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego wsi kontynuowano współpracę z wytwórcami produktów tradycyjnych, lokalnych i regionalnych oraz lokalnymi twórcami, rzemieślnikami i rękodzielnikami. Zrealizowano pokazy z zakresów tematycznych: twórczość ludowa i tradycje kulinarne oraz profilaktyka prozdrowotna i racjonalne żywienie.

Zrealizowano 27 programów doradczych dla 27 odbiorców m. in. z zakresu tematycznego – estetyzacja wiejskiej zagrody, profilaktyka prozdrowotna, świadomość konsumencka i racjonalne żywienie oraz promocja produktów lokalnych i regionalnych. Ponadplanowo zorganizowano konkurs „Miodowe przysmaki”. Z zakresu unowocześniania wiejskiego gospodarstwa domowego oraz wiedzy o wiejskim gospodarstwie domowym i przedsiębiorczości zorganizowano również olimpiady.

W ramach tego zadania zorganizowane zostały również targi wystawienniczo - promocyjne pn. Kurpiowskie Targi Rolnicze.

Tab. 16. Działania na rzecz zachowania dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego wsi, ekologicznego i funkcjonalnego urządzania gospodarstwa rolnego wg form – wykonanie

Lp.	Forma	Plan		Wykonanie	
		Liczba form	Liczba odbiorców	Liczba form	Liczba odbiorców
1	2	3	4	5	6
1.	Porada indywidualna		6 259		3 151
2.	Doradztwo grupowe	8	27	8	31
3.	Pokaz	41		51	601
5.	Konkurs			1	5
6.	Olimpiada	3		3	81
7.	Targi / wystawy	1		1	
8.	Pozostała działalność upowszechnieniowa*	27		27	

^{*)} Pozostała działalność upowszechnieniowa – programy doradcze GW

Tab. 17. Działania na rzecz zachowania dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego wsi, ekologicznego i funkcjonalnego urządzania gospodarstwa rolnego – działalność doradcza wg form i tematów - / wykonanie - / plan (P), wykonanie (W) /

Symbol tematu	Tematyka	Porada indywidualna		Doradztwo grupowe				Łączna liczba odbiorców (3+7)(4+8)	
				Liczba form		Liczba odbiorców			
		P	W	P	W	P	W	P	W
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Z.8.F.	Unowocześnianie wiejskiego gospodarstwa domowego	2 203	1 279	4	4	12	13	2 215	1 292
Z.8.F.1.	Profilaktyka prozdrowotna, świadomość konsumencka i racjonalne żywienie	1 196	783	3	3	9	10	1 205	793
Z.8.F.2.	Estetyzacja wiejskiej zagrody	1 007	496	1	1	3	3	1 010	499
Z.8.J.	Promocja produktów lokalnych i regionalnych	2 834	1 318	3	3	12	15	2 846	1 333
Z.8.J.1.	Promocja i sprzedaż produktów lokalnych i regionalnych	410	153	1	1	4	5	414	158
Z.8.J.2.	Krótkie łańcuchy dostaw (od pola do stołu), w tym sprzedaż bezpośrednia, dostawy bezpośrednie, działalność marginalna, lokalna i ograniczona	897	434	1	1	5	5	902	439
Z.8.J.3.	Rolniczy handel detaliczny	1 527	731	1	1	3	5	1 530	736
Z.8.N.	Działania na rzecz zachowania dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego wsi, ekologicznego i funkcjonalnego urzędzenia gospodarstwa rolnego	1 222	554	1	1	3	3	1 225	557
Z.8.N.1.	Dziedzictwo kultury materialnej i zachowanie tradycyjnego krajobrazu rolniczego wsi	172	76					172	76
Z.8.N.2.	Twórczość ludowa, tradycyjne zawody i rękodzieło	397	155					397	155
Z.8.N.3.	Tradycje kulinarne	653	323	1	1	3	3	656	326

Tab. 18. Działania na rzecz zachowania dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego wsi, ekologicznego i funkcjonalnego urządzenia gospodarstwa rolnego – działalność upowszechnieniowa wg form i tematów - wykonanie - / plan (P), wykonanie (W) /

Symbol tematu	Tematyka	Liczba form											
		Pokaz		Demonstracja		Konkurs		Olimpiada		Targi / wystawy		Pozostała działalność upowszechnieniowa	
		P	W	P	W	P	W	P	W	P	W	P	W
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Z.8.F.	Unowocześnianie wiejskiego gospodarstwa domowego	16	19					3	3			27	27
Z.8.F.1.	Profilaktyka prozdrowotna, świadomość konsumencka i racjonalne żywienie	3	3					3	3			6	6
Z.8.F.2.	Estetyzacja wiejskiej zagrody	13	16									21	21
Z.8.J.	Promocja produktów lokalnych i regionalnych									1	1		
Z.8.J.1.	Promocja i sprzedaż produktów lokalnych i regionalnych									1	1		
Z.8.N.	Działania na rzecz zachowania dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego wsi, ekologicznego i funkcjonalnego urządzenia gospodarstwa rolnego	25	32				1						
Z.8.N.1.	Dziedzictwo kultury materialnej i zachowanie tradycyjnego krajobrazu rolniczego wsi	2	2										
Z.8.N.2.	Twórczość ludowa, tradycyjne zawody i rękodzieło	9	16										
Z.8.N.3.	Tradycje kulinarne	14	14				1						

Zadanie 9. Upowszechnianie rozwoju agroturystyki i turystyki wiejskiej oraz prowadzenie promocji wsi jako atrakcyjnego miejsca wypoczynku

Działania na rzecz upowszechniania rozwoju agroturystyki i turystyki wiejskiej oraz prowadzenia promocji wsi jako atrakcyjnego miejsca wypoczynku obejmują realizację: 7 pokazów dla 65 osób, 14 olimpiad dla 505 osób, 1 konkurs dla 15 osób, 10 programów doradczych oraz udzielenie 3221 porad indywidualnych. Zorganizowano 1 targi „Lato w zagrodzie”.

W ramach tego działania prowadzono działalność doradczą dotyczącą zakładania, rozwijania agroturystyki i turystyki wiejskiej. Doradcy MODR Warszawa pełniący funkcje doradczą w tym zakresie tematycznym współpracowali z rolnikami, którzy w swoich gospodarstwach chcą przyjmować letników w ramach gospodarstwa agroturystycznego oraz gospodarstwami agroturystycznymi już funkcjonującymi, chcącymi podnieść jakość świadczonych usług.

Promocja oferty agroturystycznej i turystycznej prowadzona była podczas targów i wystaw organizowanych i współorganizowanych przez MODR Warszawa.

W ramach rozwoju przedsiębiorczości na obszarach wiejskich podejmowane były działania które dotyczyły zdrowego stylu życia i aktywizacji kobiet wiejskich. Kontynuowano współpracę z Kołami Gospodarstw Wiejskich i stowarzyszeniami zrzeszającymi przede wszystkim kobiety wiejskie.

Ważnym zagadnieniem było upowszechnienie poprzez porady indywidualne pozarolniczych funkcji wsi w kierunku rozwoju przedsiębiorczości, nowych kierunków rozwoju w zakresie tworzenia nowych zagród edukacyjnych i gospodarstw opiekuńczych oraz tworzenia sieci współpracy usług w turystyce wiejskiej.

Doradcy w roku 2023 współpracowali z kobietami wiejskimi, które swoimi działaniami aktywizowały gospodarczo region, podnosząc jego atrakcyjność, wzmacniając lokalną tożsamość, kształtując wizerunek regionu, stanowiąc część bogactwa kulturowego mazowieckich obszarów wiejskich, przyczyniając się do poprawy jego konkurencyjności.

Tab. 19. Upowszechnianie rozwoju agroturystyki i turystyki wiejskiej oraz prowadzenie promocji wsi jako atrakcyjnego miejsca wypoczynku wg form – wykonanie

Lp.	Forma	Plan		Wykonanie	
		Liczba form	Liczba odbiorców	Liczba form	Liczba odbiorców
1	2	3	4	3	4
1.	Porada indywidualna		5 644		3 221
3.	Pokaz	7		7	65
5.	Konkurs	1		1	15
6.	Olimpiada	15		14	505
7.	Targi / wystawy	1		1	
8.	Pozostała działalność upowszechnieniowa	10		10	

Pozostała działalność upowszechnieniowa – programy doradcze GW

Tab. 20. Upowszechnianie rozwoju agroturystyki i turystyki wiejskiej oraz prowadzenie promocji wsi jako atrakcyjnego miejsca wypoczynku – działalność doradcza wg form i tematów - wykonanie - / plan (P), wykonanie (W) /

Symbol	Tematyka	Porada indywidualna		Doradztwo grupowe				Łączna liczba odbiorców (3+7)(4+8)	
				Liczba form		Liczba odbiorców			
		P	W	P	W	P	W	P	W
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Z.9.E.	Rozwój przedsiębiorczości na obszarach wiejskich	3 767	2 332					3 767	2 332
Z.9.E.1.	Prowadzenie działalności pozarolniczej	2 239	1 634					2 239	1 634
Z.9.E.2.	Tworzenie i funkcjonowanie organizacji pozarządowych i podmiotów ekonomii społecznej		39						39
Z.9.E.3.	Współpraca z lokalnymi organizacjami społecznymi	869	301					869	301
Z.9.E.4.	Aktywizacja mieszkańców obszarów wiejskich	659	358					659	358
Z.9.O.	Upowszechnianie rozwoju agroturystyki i turystyki wiejskiej oraz prowadzenie promocji wsi jako atrakcyjnego miejsca wypoczynku	1 877	889					1 877	889
Z.9.O.1.	Promocje wsi jako atrakcyjnego miejsca życia i wypoczynku, agroturystyka i turystyka wiejska, tworzenie sieci współpracy	924	442					924	442
Z.9.O.2.	Zagrody edukacyjne	501	251					501	251
Z.9.O.3.	Gospodarstwa opiekuńcze	452	196					452	196

Tab. 21. Upowszechnianie rozwoju agroturystyki i turystyki wiejskiej oraz prowadzenie promocji wsi jako atrakcyjnego miejsca wypoczynku – działalność upowszechnieniowa wg form i tematów - wykonanie - / plan (P), wykonanie (W) /

Symbol tematu	Tematyka	Liczba form											
		Pokaz		Demonstracja		Konkurs		Olimpiada		Targi / wystawy		Pozostała działalność upowszechnieniowa	
		P	W	P	W	P	W	P	W	P	W	P	W
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Z.9.E.	Rozwój przedsiębiorczości na obszarach wiejskich	6	6			1	1	15	14				
Z.9.E.3.	Współpraca z lokalnymi organizacjami społecznymi						1						
Z.9.E.4.	Aktywizacja mieszkańców obszarów wiejskich	6	6			1		15	14				
Z.9.O.	Upowszechnianie rozwoju agroturystyki i turystyki wiejskiej oraz prowadzenie promocji wsi jako atrakcyjnego miejsca wypoczynku	1	1							1	1	10	10
Z.9.O.1.	Promocje wsi jako atrakcyjnego miejsca życia i wypoczynku, agroturystyka i turystyka wiejska, tworzenie sieci współpracy	1	1							1	1	9	9
Z.9.O.2.	Zagrody edukacyjne											1	1

Zadanie 10. Współdziałanie w realizacji zadań wynikających z programów rolnośrodowiskowych oraz programów działań mających na celu ograniczenie odpływu azotu ze źródeł rolniczych

Istotą działania rolno-środowiskowo-klimatycznego jest promowanie praktyk rolniczych przyczyniających się do ochrony gleb, wód, klimatu, cennych siedlisk przyrodniczych i zagrożonych gatunków ptaków, zagrożonych zasobów genetycznych roślin uprawnych i zwierząt gospodarskich, a także ochrony różnorodności krajobrazu. W ramach zadania zrealizowano 3901 porad indywidualnych i 1 formę doradztwa grupowego dla 4 osób.

Rolnicy na terenie naszego kraju są zobowiązani realizować wymogi Programu działań mających na celu zmniejszenie zanieczyszczenia wód azotanami pochodzącymi ze źródeł rolniczych oraz zapobieganie ich dalszemu zanieczyszczeniu (tzw. Program azotanowy). MODR Warszawa propagował zagadnienia dotyczące realizacji działań w zakresie realizacji wymogów zawartych w „programie działań”. Prowadzone było specjalistyczne doradztwo w formie porad i nadplanowego doradztwa grupowego z zakresu tematycznego - zasady ochrony wód przed zanieczyszczeniami ze źródeł rolniczych związkami azotu pochodzenia rolniczego, dyrektywa azotanowa i wodna.

Celem działania rolno-środowiskowo-klimatycznego 2014-2020 jak również poszczególnych interwencji rolno-środowiskowo-klimatycznych 2023-2027 jest utrzymanie różnorodności biologicznej na obszarach rolniczych poprzez zachowanie właściwego stanu cennych siedlisk przyrodniczych, siedlisk lęgowych ptaków, ochronę zagrożonych zasobów genetycznych roślin uprawnych i zwierząt gospodarskich. MODR Warszawa kontynuował realizację działań związanych ze wspieraniem wdrażania działania rolno-środowiskowo-klimatycznego 2014-2020 oraz Interwencji rolno-środowiskowo-klimatycznych WPR 2023-2027 na terenie województwa mazowieckiego poprzez:

- współpracę z Ministerstwem Rolnictwa i Rozwoju Wsi w zakresie upowszechniania uregulowań prawnych i obowiązujących procedur,
- pomoc doradczą rolnikom, którzy chcieli skorzystać z płatności z tytułu realizacji działania rolno-środowiskowo-klimatycznego 2014-2020 oraz Interwencji rolno-środowiskowo-klimatycznych WPR 2023-2027,
- doradztwo w formie porad indywidualnych dla gospodarstw realizujących działanie rolno-środowiskowo-klimatyczne w zakresie wymogów i procedur uzyskiwania płatności finansowych oraz w zakresie ochrony bioróżnorodności, w tym sieci NATURA 2000.

Tab. 22. Realizacja zadań wynikających z programów rolnośrodowiskowych oraz programów działań mających na celu ograniczenie odpływu azotu ze źródeł rolniczych wg form – wykonanie

Lp.	Forma	Plan		Wykonanie	
		Liczba form	Liczba odbiorców	Liczba form	Liczba odbiorców
1	2	3	4	5	6
1.	Porada indywidualna		5 767		3 901
2.	Doradztwo grupowe			1	4

Tab. 23. Realizacja zadań wynikających z programów rolnośrodowiskowych oraz programów działań mających na celu ograniczenie odpływu azotu ze źródeł rolniczy
– wg form i tematów - wykonanie - / plan (P), wykonanie (W) /

Symbol tematu	Tematyka	Porada indywidualna		Doradztwo grupowe				Pozostale formy				Łączna liczba odbiorców (3+7+11) (4+8+12)	
				Liczba form		Liczba odbiorców		Liczba form		Liczba odbiorców			
		P	W	P	W	P	W	P	W	P	W	P	W
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Z.10.P.	Realizacja zadań wynikających z programów rolnośrodowiskowych oraz programów działań mających na celu ograniczenia odpływu azotu ze źródeł rolniczych	5 767	3 901		1		4					5 767	3 905
Z.10.P.1.	Zasady ochrony wód przed zanieczyszczeniami ze źródeł rolniczych, dyrektywa azotanowa i ramowa dyrektywa wodna	2 748	2 101		1		4					2 748	2 105
Z.10.P.2.	Zobowiązania środowiskowe i klimatyczne (w tym RŚK)	2 627	1 589									2 627	1 589
Z.10.P.3.	Ochrona bioróżnorodności, w tym NATURA 2000	392	211									392	211

Zadanie 11. Prowadzenie analiz przemian w zakresie poziomu i jakości produkcji rolniczej i funkcjonowania gospodarstw rolnych oraz upowszechnianie wyników tych analiz w pracy doradczej

Zadanie to zrealizowano prowadząc następujące działania:

- udzielanie indywidualnych porad z zakresu rachunkowości rolnej, podatków w rolnictwie, ubezpieczeń społecznych i majątkowych a także zarządzania gospodarstwem rolnym – 8 102 porady,
- przygotowanie 6 analiz przemian w zakresie poziomu dochodów, kosztów i opłacalności produkcji roślinnej. Analizy zostały przygotowane w konkretnych gospodarstwach, gdzie była możliwość porównania wyników gospodarowania na przestrzeni kilku ostatnich lat. Analizy zostały wykorzystane do przygotowania materiałów szkoleniowych z zarządzania gospodarstwem rolnym,
- przygotowanie kalkulacji produkcji roślinnej i zwierzęcej. Mają one na celu określenie efektywności wytwarzania konkretnego produktu rolnego, czyli mogą one być traktowane jako podstawowe narzędzie rachunku ekonomicznego w gospodarstwie. W 2023 przygotowano zestaw kalkulacji z produkcji roślinnej i z produkcji zwierzęcej do zamieszczenia na stronie internetowej MODR w II i IV kwartale (127 kalkulacji z działalności roślinnej i 10 kalkulacji z produkcji zwierzęcej). Ponadto sporządzono 124 kalkulacje w konkretnych gospodarstwach, które nie są zamieszczane na stronie. Przygotowane kalkulacje wykorzystywane są w pracy doradczej z rolnikami, korzystają z nich pracownicy instytucji związanych z rolnictwem np. pracownicy ARiMR oceniając wnioski inwestycyjne rolników,
- sporządzenie 2284 ankiety związane z badaniem koniunktury w rolnictwie w ramach współpracy z SGH w Warszawie Instytutem Rozwoju Gospodarczego. Po każdym kwartale były wysyłane do Instytutu wypełnione przez rolników „Ankiety gospodarstwa rolnego”.

Tab. 24. Analizy przemian w zakresie poziomu i jakości produkcji rolniczej i funkcjonowania gospodarstw rolnych oraz upowszechnianie wyników tych analiz w pracy doradczej wg form – wykonanie

Lp.	Forma	Plan		Wykonanie	
		Liczba form	Liczba odbiorców	Liczba form	Liczba odbiorców
1	2	3	4	5	6
1.	Analiza gospodarstwa		6		6
2.	Porada indywidualna		6 502		8 102
4.	Pozostałe formy *		2 788		2 545

*) liczba odbiorców formy „pozostałe formy w obszarze analiz” – kalkulacje rolnicze - 261 i ankiety SGH - 2284

Tab. 25. Analizy przemian w zakresie poziomu i jakości produkcji rolniczej i funkcjonowania gospodarstw rolnych oraz upowszechnianie wyników tych analiz w pracy doradczej wg form i tematów - / plan (P), wykonanie (W) /

Symbol tematu	Tematyka	Analiza gospodarstwa		Porada indywidualna		Doradztwo grupowe				Pozostałe formy				Łączna liczba odbiorców (3+5+9+13) (4+6+10+14)			
		P	W	P	W	P	W	P	W	P	W	P	W				
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16		
Z.11.C	Rachunkowość w gospodarstwach rolnych			5 601	4 554									5 601	4 554		
Z.11.C.1.	Rachunkowość rolna			4 285	3 520									4 285	3 520		
Z.11.C.2.	Rachunkowość podatkowa			536	295									536	295		
Z.11.C.3.	Ubezpieczenia społeczne oraz majątkowe			780	739									780	739		
Z.11.I	Zarządzanie gospodarstwem rolnym	6	6	901	3 548							2 788	2 545	3 695	6 099		
Z.11.I.1.	Zarządzanie, organizacja i planowanie pracy w gospodarstwie rolnym			394	3 071									394	3 071		
Z.11.I.2.	Wyliczanie dochodów kosztów, i opłacalności produkcji roślinnej i zwierzęcej	6	6	298	319							307	261	611	586		
Z.11.I.3.	Badanie koniunktury w rolnictwie			209	158							2 481	2 284	2 690	2 442		

Zadanie 12. Udział w szacowaniu szkód łowieckich, a także ustalanie wysokości odszkodowania za te szkody zgodnie z przepisami ustawy z dnia 13 października 1995 r. - Prawo łowieckie

Szkody w uprawach rolnych wyrządzane przez zwierzęta dzikie są zjawiskiem coraz bardziej powszechnie występującym. Zwierzęta nie boją się ludzi i zbliżają się do gospodarstw poszukując pożywienia nierzadko niszcząc uprawy zasadzone przez rolników. W związku z powyższym rolnicy mogą ubiegać się o odszkodowanie i rekompensatę finansową za poniesione straty. Doradcy udzielali rolnikom informacji o obowiązujących zasadach i procedurach zgłaszania i szacowania szkód (222 informacje), a także brali udział w pracach 5 komisji szacujących straty łowieckie.

Tab. 26. Udział w szacowaniu szkód łowieckich, a także ustalanie wysokości odszkodowania za te szkody wg form – wykonanie

Lp.	Forma	Liczba odbiorców	
		Plan	Wykonanie
1	2	3	4
1.	Szacowanie szkody łowieckiej (zakończony protokołem)		5
2.	Informacja		222

Zadanie 13. Ocena i akceptacja planów restrukturyzacji, o których mowa w ustawie z dnia 9 listopada 2018 r. o restrukturyzacji zadłużenia podmiotów prowadzących gospodarstwa rolne

W 2023 roku ośrodki doradztwa nie opiniowały planów restrukturyzacji, bowiem interwencja ta zakończyła się 31 grudnia 2021 roku.

Tab. 27. Ocena i akceptacja planów restrukturyzacji wg form – wykonanie

Lp.	Forma	Liczba odbiorców	
		Plan	Wykonanie
1	2	3	4
1.	Informacja	14	13
2.	Porada indywidualna	102	63

C.2. Usługi odpłatne realizowane na podstawie art. 4.4 ustawy o jednostkach doradztwa rolniczego

Mazowiecki Ośrodek Doradztwa Rolniczego w ramach zadań z zakresu doradztwa rolniczego wykonywał odpłatnie usługi zawarte w cenniku MODR Warszawa. Doradcy świadczyli usługi w zakresie wypełniania wniosków wraz z niezbędną dokumentacją dla działań pomocowych w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 i Planu Strategicznego Wspólnej Polityki Rolnej 2023-2027.

Uprawnieni doradcy rolnośrodowiskowi sporządzali odpłatnie plany i zmiany do planów działalności rolnośrodowiskowej i ekologicznej dla beneficjentów działania rolno-środowiskowo-klimatycznego i działania Rolnictwo ekologiczne oraz przygotowywali dokumentację przyrodniczą. Wykonywane były również plany nawozowe i plany przestawienia gospodarstwa rolnego na produkcję metodami ekologicznymi.

Dla rolników i firm z branży rolno-spożywczej doradcy przygotowywali odpłatnie biznesplany. Sporządzano je dla podmiotów starających się o pozyskanie źródła zewnętrznego finansowania dla planowanych inwestycji – dotyczy to kredytów preferencyjnych z dopłatami ARiMR do oprocentowania, kredytów o charakterze komercyjnym lub pomostowym (uzyskane środki finansowe były wykorzystane przez beneficjenta w celu zrealizowania inwestycji z środków unijnych).

Organizowane były odpłatne szkolenia z zakresu stosowania środków ochrony roślin przy użyciu sprzętu naziemnego przeznaczonego do stosowania tych środków, z wyłączeniem sprzętu montowanego na pojazdach

szynowych oraz innego sprzętu stosowanego w kolejnictwie – zarówno podstawowe jak i uzupełniające, kończące się egzaminem i wydaniem zaświadczenia, umożliwiające zakup i stosowanie środków ochrony roślin.

Organizowane były również szkolenia dla sprzedawców środków ochrony roślin z zakresu doradztwa dotyczącego środków ochrony roślin. W ramach szkoleń odpłatnych odbyły się również szkolenia z zakresu Integrowana produkcja roślin dla rolników chcących przystąpić do systemu jakości produkcji oraz szkolenie dla pracowników Centralnego Portu Komunikacyjnego Sp. z o.o.

W 2023 roku zmieniły się zasady przyznawania płatności bezpośrednich. Po raz pierwszy były wypłacane z nowej perspektywy finansowej w ramach Planu Strategicznego Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027. Rolników zaczęły obowiązywać nowe zasady, wprowadzone zostały nowe płatności, w tym ekoschematy. Pierwszoplanowym zadaniem doradców było doradzanie, z jakich ekoschematów mogą skorzystać oraz które praktyki przyjazne środowisku są możliwe do wdrożenia w ich gospodarstwach. Zgodnie z decyzją Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 9.03.2023 r. i cennikiem MODR Warszawa nr 33/23, zaopiniowanym przez Radę Społeczną i zatwierdzonym przez MRiRW, doradcy udzielali bezpłatnych porad indywidualnych pomagając rolnikom wypełniać wnioski o dopłaty bezpośrednie, co zostało wykazane w zadaniu 4 „Udzielanie pomocy rolnikom i innym mieszkańcom obszarów wiejskich w zakresie sporządzania dokumentacji niezbędnej do uzyskania pomocy finansowej lub współfinansowanej ze środków pochodzących z funduszy Unii Europejskiej lub innych instytucji krajowych lub zagranicznych”.

Tab. 28. Płatne usługi na rzecz gospodarstw rolnych

Lp.	Rodzaj zadania	Jednostka miary	Liczba	
			Plan	Wykonanie
1	2	3	4	5
1.	Prowadzenie rachunkowości, w tym:	Liczba odbiorców ogółem w tym:	3	35
1.a.	Księgowość uproszczona dla klientów	Liczba odbiorców	3	35
6.	Sporządzanie planów nawozowych lub planów przechowalnictwa nawozów naturalnych	Liczba odbiorców	282	532
7.	Sporządzanie planów działalności rolno-środowiskowej, planów działalności ekologicznej oraz dokumentacji przyrodniczych, w tym:	Liczba odbiorców ogółem w tym:	433	497
7.a.	Plany działalności rolnośrodowiskowej	Liczba odbiorców	392	326
7.b.	Plany działalności ekologicznej	Liczba odbiorców	36	149
7.c.	Dokumentacja przyrodnicza	Liczba odbiorców	5	22
8.	Sporządzanie planów przedstawiania gospodarstwa rolnego na produkcję metodami ekologicznymi lub planów produkcji w gospodarstwach ekologicznych	Liczba odbiorców		13
9.	Sporządzanie dokumentacji niezbędnej do podjęcia i prowadzenia działalności pozarolniczej w tym działalności gospodarczej	Liczba odbiorców	5	0

Tab. 29. Prowadzenie działalności wydawniczej

Lp.	Tytuły wydawnictw	Plan	Wykonanie
		Łączny nakład	Łączny nakład
1	2	3	4
1.	Miesięcznik „Wieś Mazowiecka” wraz z dodatkiem ekonomicznym „Agrobiznes”	17 600	18 700

Tab. 30. Działalność szkoleniowa nie związana z realizacją zadań nieodpłatnych

Lp.	Tytuł szkoleń/kursów	Plan		Wykonanie	
		liczba form	liczba uczestników	liczba form	liczba uczestników
1	2	3	4	1	2
1.	Szkolenie w zakresie stosowania środków ochrony roślin przy użyciu sprzętu naziemnego przeznaczonego do stosowania tych środków, z wyłączeniem sprzętu montowanego na pojazdach szynowych oraz innego sprzętu stosowanego w kolejnictwie.	72	1 975	205	5 850
2.	Szkolenie w zakresie doradztwa dotyczącego środków ochrony roślin	6	120	6	101
3.	Szkolenie w zakresie integrowanej produkcji roślin	1	30	19	538
4.	Szkolenie dla pracowników Centralnego Portu Komunikacyjnego Sp. z o.o.			1	18

Tab. 31. Wypełnianie wniosków i innych dokumentów niezbędnych do ubiegania się o przyznanie pomocy finansowanej ze środków pochodzących z funduszy UE lub innych instytucji krajowych i zagranicznych

Lp.	Tematyka wniosków	Liczba odbiorców	
		Plan	Wykonanie
1	2	3	4
1.	Dopłaty bezpośrednie	19 690	2
2.	Modernizacja gospodarstw rolnych	79	245
3.	Premie dla młodych rolników	63	217
4.	Dopłaty do materiału siewnego	145	609
5.	Restrukturyzacja małych gospodarstw	174	736
6.	Biznesplan	23	12
7.	Inne wnioski	970	7 411

Mazowiecki Ośrodek Doradztwa Rolniczego w 2023 r. zrealizował 7 411 tzw. innych wniosków w zakresie „wypełniania wniosków i innych dokumentów niezbędnych do ubiegania się o przyznanie pomocy finansowej ze środków pochodzących z funduszy UE lub innych instytucji krajowych i zagranicznych”. Na wymienione w pozycji 7 „Inne wnioski” składają się:

- wypełnienie dokumentu „Informacja po realizacji operacji do działań PROW” – **138 usług;**
- wprowadzenie zmian do planu działalności rolnośrodowiskowej - **28 usług;**
- wprowadzenie zmian do planu działalności ekologicznej – **15 usług;**
- sporządzenie części szczegółowej planu działalności rolnośrodowiskowej- **34 usługi;**
- wypełnienie wniosku do działania „Premie na rozpoczęcie działalności pozarolniczej” - **36 usług;**
- wypełnienie wniosku do działania „Inwestycje mające na celu ochronę wód przed zanieczyszczeniem azotanami pochodzącymi ze źródeł rolniczych - **91 usług;**
- wniosek o płatność do działania „Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność w ramach konkursów prowadzonych przez LGD” – **1 usługa;**
- przygotowanie na wniosek beneficjenta zmiany, korekty wniosku plus biznes plan do działań PROW 2014-2020 - **270 usług;**
- przygotowanie planu nawożenia azotem - **395 usług;**
- obliczenie maksymalnej dawki azotu - **123 usługi;**
- wypełnienie wniosku do działania „Wsparcie inwestycji w środki zapobiegawcze, których celem jest ograniczenie skutków prawdopodobnych klęsk żywiołowych, niekorzystnych zjawisk klimatycznych i katastrof” - **10 usług;**
- wypełnienie planu poprawy dobrostanu zwierząt – **1 257 usług;**
- wniosek do działania „Inwestycje odtwarzające potencjał produkcji rolnej” - **3 usługi;**
- prowadzenie ewidencji zabiegów agrotechnicznych dla programu azotanowego, programu rolnośrodowiskowego, działania rolnictwo ekologiczne - **253 usługi;**
- wypełnienie wniosku do Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej o wsparcie wapnowania regeneracyjnego gleb - **739 usług;**
- wypełnienie rejestru wypasu krów mlecznych - **1088 usług;**
- wypełnienie wniosku dotyczącego pomocy kłękowej dla rolników - **32 usługi;**
- opracowanie zaleceń nawozowych na podstawie analizy gleby - **1 usługa;**
- wypełnienie formularza z informacjami do Agencji Nasiennej w Lesznie - **1 usługa;**
- wypełnienie wniosku o przyznanie płatności na zalesianie gruntów rolnych i innych niż rolne - **13 usług;**
- wniosek o płatność do działania „Rozwój usług rolniczych” - **4 usługi;**
- wypełnienie wniosku „Nadzwyczajne wsparcie dla producentów trzody” - **179 usług;**
- wypełnienie wniosku „Interwencja w sektorze pszczelarskim - inwestycje, wspieranie modernizacji gospodarstw pasiecznych” - **6 usług;**
- wypełnienie o pomoc finansową dla pszczelarzy - **6 usług;**
- wypełnienie wniosku w ramach KPO - wymiana pokryć dachowych – **1219 usług;**
- wypełnienie wniosku o dofinansowanie zakupu nawozów – **1 306 usług;**
- wypełnienie wniosku w ramach KPO - zakup silosów - **120 usług;**
- wypełnienie wniosku o pomoc w sektorze jaj i mięsa drobiowego - **3 usługi;**
- wypełnienie wniosku w ramach KPO - Rolnictwo 4.0 - **37 usług;**
- pozostałe usługi nieujęte w cenniku usług, a wykonywane przez MODR, wg indywidualnych kalkulacji (z uwzględnieniem cen konkurencyjnych) po zatwierdzeniu przez Dyrektora MODR - **3 usługi;**

Tab. 32. Organizacja targów, wystaw, pokazów, konferencji i innych przedsięwzięć upowszechniających wiedzę rolniczą, nowe technologie produkcji i promujących produkty i wyroby przetwórstwa rolno spożywczego oraz rozwój obszarów wiejskich

Lp.	Tytuł przedsięwzięcia	Status realizacji	Ogólna informacja o przedsięwzięciu
1	2	3	4
1.	XV Wiosna na Polu i w Ogrodzie Siedlce 16.04.2023	zadanie wykonane	Prezentacja głównie gospodarstw szkółkarskich, stoisk rękodzieła ludowego, gospodarstw ekologicznych i agroturystycznych.
2.	XXXI Giełda Rolnicza Łąck 14.05.2023	zadanie wykonane	Prezentacja oferty handlowej i usługowej firm działających na rzecz rolnictwa, m. in. maszyn i urządzeń, nawozów, pasz, a także samochodów osobowych i dostawczych. Jednocześnie odbywa się kiermasz kwiatów , drzew oraz krzewów owocowych i ozdobnych.
3.	XXIII Mazowieckie Dni Rolnictwa Płońsk 17-18.06.2023	zadanie wykonane	Prezentacja upraw i nowoczesnych technologii ora doświadczeń odmianowych PDO na polu doświadczalnym MODR Warszawa Oddział Poświętne w Płońsku, pokazy sprzętu rolniczego, ekspozycja rękodzieła i kulinariów wsi mazowieckiej, prezentacja i degustacja zdrowej i tradycyjnej żywności, promocja pszczelarstwa i rolnictwa ekologicznego.
4.	XXIX Międzynarodowe Dni z Doradztwem Rolniczym XVII Regionalna Wystawa Zwierząt Hodowlanych Siedlce 9-10.09.2023	zadanie wykonane	Prezentacja zwierząt hodowlanych i rękodzieła, najnowocześniejszego sprzętu rolniczego, nawozów, nowych mieszanek pasz oraz środków ochrony roślin. Prezentacja oferty gospodarstw agroturystycznych oraz dziedzictwa kulturowe regionu.
5.	XXV Dzień Kukurydzy i Buraka Płońsk 17.09.2023	zadanie wykonane	Prezentacja odmian kolekcji odmian buraka cukrowego i kukurydzy, doświadczeń odmianowych w ramach PDO i in. Celem tego przedsięwzięcia jest popularyzacja uprawy tych roślin i zaprezentowanie prawidłowej technologii ich uprawy i zbioru.

Lp.	Tytuł przedsięwzięcia	Status realizacji	Ogólna informacja o przedsięwzięciu
1	2	3	4
6.	XVII Jesienny Jarmark "Od pola do stołu" Płońsk 17.09.2023	zadanie wykonane	Promocja dziedzictwa kulturowego mazowieckiej wsi, różnych form przedsiębiorczości wiejskiej, różnorodnych form twórczości ludowej, produktów z gospodarstw rolnych wytwarzających żywność tradycyjną i ekologiczną. Popularyzacja wypoczynku na wsi w oparciu o gospodarstwa agroturystyczne. Zaprezentowanie działań KGW na wsi. Popularyzacja wiedzy o przetwórstwie żywności w gospodarstwach rolnych.

Tab. 33. Organizacja targów, wystaw, pokazów, konferencji i innych przedsięwzięć upowszechniających wiedzę rolniczą, nowe technologie produkcji i promujących produkty i wyroby przetwórstwa rolnospożywczego oraz rozwój obszarów wiejskich

Lp.	Tytuł przedsięwzięcia	Plan		Wykonanie	
		Liczba form	liczba odbiorców	Liczba form	liczba odbiorców
1	2	3	4	5	6
1.	Targi/wystawy/pokazy	6		6	

Prowadzenie kursów przygotowujących do uzyskania tytułów kwalifikacyjnych w zawodach przydatnych do prowadzenia działalności rolniczej	Ośrodki doradztwa rolniczego nie mogą prowadzić kursów przygotowujących do uzyskania tytułów kwalifikacyjnych - rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 19 marca 2019 r. w sprawie kształcenia ustawicznego w formach pozaszkolnych (Dz.U. z 2019 poz. 652) ważne do 27 września 2023 r. oraz zastępujące je rozporządzenie Ministra Edukacji i Nauki z dnia 6 października 2023 r. w sprawie kształcenia ustawicznego w formach pozaszkolnych (Dz.U.z 2023 poz. 2175).
--	---

C.3. Zadania realizowane w zakresie Sieci na rzecz innowacji w rolnictwie i na obszarach wiejskich (SIR)

Wykonywanie zadań, o których mowa w art. 55 ust. 1 pkt 3 Ustawy z dnia 20 lutego 2015 r. o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem Europejskiego Funduszu Rolnego na Rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 (Dz.U. 2022 poz. 1234), w celu wsparcia funkcjonowania Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 w zakresie Sieci na rzecz innowacji w rolnictwie i na obszarach wiejskich (SIR), w tym poprzez realizację Planu operacyjnego KSOW na lata 2022-2023 na poziomie województwa (w zakresie SIR) polegała na:

1. Realizacji zadań KSOW w województwie wykonywanych w ramach Sieci na rzecz innowacji w rolnictwie i na obszarach wiejskich, w tym zadań polegających na współpracy w ramach sieci europejskiego partnerstwa innowacyjnego (EPI), tj.:
 - a) Współpraca z CDR w zakresie realizacji zadań na rzecz wspierania innowacji w rolnictwie, produkcji żywności, leśnictwie i na obszarach wiejskich w ramach SIR w szczególności prowadzeniu baz danych,
 - b) Identyfikacja potrzeb i problemów związanych z funkcjonowaniem SIR w województwie i zgłaszaniu ich do CDR,
 - c) Ułatwianie tworzenia sieci kontaktów pomiędzy partnerami KSOW w ramach SIR w województwie,
 - d) Wsparcie tworzenia i organizacji grup operacyjnych na rzecz innowacji oraz opracowywania przez nie projektów na terenie województwa,
 - e) Gromadzenie, rozpowszechnianie, przekazywanie do CDR i udostępnianie społeczeństwu wyników badań naukowych i prac rozwojowych dotyczących innowacji w rolnictwie, produkcji żywności, leśnictwie i na obszarach wiejskich, a także informacji na temat wdrażania nowych rozwiązań w zakresie tych innowacji w województwie,
 - f) Podnoszenie poziomu wiedzy i umiejętności partnerów KSOW oraz podmiotów tworzących grupy operacyjne, działających w ramach SIR w województwie, w zakresie przygotowania i realizacji operacji w ramach dwuletnich planów operacyjnych i w ramach działania „Współpraca”. Wykorzystujących wyniki badań naukowych i prac rozwojowych dotyczących innowacji w rolnictwie, produkcji żywności, leśnictwie i na obszarach wiejskich
 - g) Współpraca z grupami operacyjnymi EPI,
 - h) Promocja SIR i informowania społeczeństwa o SIR w województwie we współpracy z jednostkami regionalnymi,
 - i) Uczestnictwo w wojewódzkich grupach roboczych i grupach tematycznych KSOW,
 - j) Realizacja czynności związanych z wdrażaniem Planu operacyjnego KSOW na lata 2022-2023 w zakresie SIR,
 - k) Współpracy z CDR przy opracowaniu informacji półrocznej na temat realizacji Planu operacyjnego na lata 2022-2023 w zakresie SIR oraz rocznego sprawozdania z realizacji planu działania za 2022 r.
2. Realizacja operacji własnych na poziomie wojewódzkim w ramach Planu operacyjnego KSOW na lata 2022-2023.

Tab. 34. Operacje własne zrealizowane w ramach SIR

Lp.	Tytuł operacji	Cele i przedmiot operacji	Wskaźnik realizacji		Okres realizacji	Budżet brutto operacji
			liczba form	liczba odbiorców		
1	2	3	4	5	6	7
1	Nauka praktyce - przykłady innowacyjnych rozwiązań	Celem operacji było ułatwianie wymiany wiedzy fachowej oraz dobrych praktyk w zakresie wdrażania innowacji w rolnictwie i na obszarach wiejskich. Cel operacji został zrealizowany poprzez upowszechnienie wiedzy i doświadczeń we wdrażaniu innowacji związanych z produkcją rolniczą.	20		I-IV kwartał 2023 r.	73 210,00 zł
2	Łączy nas wieś mazowiecka	Celem operacji było poszerzanie współpracy i wymiany wiedzy pomiędzy partnerami systemu Wiedzy i Innowacji w Rolnictwie (AKIS), w szczególności pomiędzy doradztwem a praktyką rolniczą w województwie mazowieckim. Cel został realizowany poprzez aktywizację mieszkańców obszarów wiejskich w celu tworzenia partnerstw oraz wspieranie aktywnego tworzenia sieci kontaktów pomiędzy podmiotami zainteresowanymi oraz wspierającymi wdrażanie innowacyjnych rozwiązań oraz realizację wspólnych projektów w rolnictwie, produkcji żywności, leśnictwie i na obszarach wiejskich.	20		I-IV kwartał 2023 r.	230 000,00 zł
3	Współpraca - grupy operacyjne na rzecz innowacji	Celem operacji była promocja grup operacyjnych EPI, dobrych praktyk realizowanych przez te grupy oraz	6	171 (w tym 47 rolników i mieszkańców	IV kwartał 2023 r. konferencja 30.10.2023r.	19 999,75 zł

Lp.	Tytuł operacji	Cele i przedmiot operacji	Wskaźnik realizacji		Okres realizacji	Budżet brutto operacji
			liczba form	liczba odbiorców		
1	2	3	4	5	6	7
		upowszechnianie informacji o projektach realizowanych przez te grupy, a także efektach tych projektów. Operacja zakładała nawiązywanie kontaktów pomiędzy grupami operacyjnymi EPI, a także pomiędzy grupami oraz osobami i instytucjami zaangażowanymi w rozwój innowacyjności sektora rolno-spożywczego, leśnictwa oraz obszarów wiejskich.		obszarów wiejskich)		
4	Innowacyjne praktyki rolnicze - agroleśnictwo	Celem operacji było wspieranie transferu wiedzy i innowacji w rolnictwie poprzez zwiększenie świadomości w zakresie systemów agroleśnych oraz upowszechnianie dobrych praktyk w zakresie ochrony bioróżnorodności i przeciwdziałania skutkom zmianom klimatu. Przedstawione rozwiązania przyczyniły się do podniesienia świadomości potrzeby upraw trwałych i rolnych na jednym terenie, mających na celu zatrzymanie wody w glebie przy wykorzystaniu zjawiska allelopatii. Operacja miała również za zadanie ułatwienie kontaktów i wymianę doświadczeń między nauką a praktyką.	2	124 (w tym 47 rolników i mieszkańców obszarów wiejskich)	II i IV kwartał 2023 r. Wyjazd studyjny 22-26.05.2023 r. Konferencja zdalna 1.12.2023 r.	193 993,06 zł
5	Innowacyjne praktyki rolnicze - przykłady innowacyjnych rozwiązań	Celem operacji było poszerzanie współpracy i wymiany wiedzy pomiędzy partnerami systemu Wiedzy i Innowacji w Rolnictwie (AKIS), w	1	141 (w tym 85 rolników i mieszkańców	IV kwartał 2023 r. Konferencja zdalna 8.12.2023 r.	3 200,00 zł

Lp.	Tytuł operacji	Cele i przedmiot operacji	Wskaźnik realizacji		Okres realizacji	Budżet brutto operacji
			liczba form	liczba odbiorców		
1	2	3	4	5	6	7
		szczegółności pomiędzy doradztwem a praktyką rolniczą w województwie mazowieckim.		obszarów wiejskich)		
6	Zespół tematyczny ds. wołowiny	Celem operacji było inicjowanie wymiany wiedzy i doświadczeń, identyfikacja bieżących problemów oraz poszukiwanie możliwości ich rozwiązania pomiędzy przedstawicielami różnych środowisk w zakresie produkcji wołowiny. Utworzenie Zespołu Tematycznego ds. wołowiny umożliwiło stworzenie platformy podnoszenia poziomu wiedzy, wymiany doświadczeń, bezpośredniej rozmowy, współpracę podmiotów zainteresowanych innowacjami w produkcji wołowiny. Operacja poprzez wspieranie transferu wiedzy i innowacji w rolnictwie i na obszarach wiejskich przyczyniła się do realizacji działań na rzecz tworzenia sieci kontaktów w województwie mazowieckim.	3	66 (w tym 61 rolników i mieszkańców obszarów wiejskich)	IV kwartał 2023 r. Wyjazd studyjny 18-19.10.2023 r. Szkolenia stacjonarne - 25.10.2023 r. i 16.11.2023 r.	39 981,99 zł
7	Budowanie efektywnej współpracy	Celem operacji było nabycie kompetencji w zakresie umiejętności pracy w zespole oraz skutecznego współdziałania w grupie, które są niezbędne we współpracy pomiędzy członkami Grup Operacyjnych EPI. Rozwój umiejętności interpersonalnych beneficjentów jest niezbędny przy zawiązywaniu nowych Grup oraz we	2	161	IV kwartał 2023 r. szkolenia stacjonarne- 21-22.11.2023 r. i 27-28.11.2023 r.	151 735,54 zł

Lp.	Tytuł operacji	Cele i przedmiot operacji	Wskaźnik realizacji		Okres realizacji	Budżet brutto operacji
			liczba form	liczba odbiorców		
1	2	3	4	5	6	7
		współpracy pomiędzy członkami już istniejących Grup Operacyjnych. Operacja miała celu ułatwienie, a także zwiększenia efektywności współpracy, pomiędzy potencjalnymi beneficjentami działania M16 PROW 2014-2020, na rzecz realizacji wielopodmiotowych przedsięwzięć w zakresie innowacji.				
8	I Forum Grup Operacyjnych na Mazowszu	Celem operacji była promocja i upowszechnianie rezultatów projektów realizowanych przez grupy operacyjne z województwa mazowieckiego. Celem operacji była także transfer wiedzy i doświadczeń między uczestnikami Forum.	1	60 (w tym 46 rolników i mieszkańców obszarów wiejskich)	III-IV kwartał 2023 r. Konferencja stacjonarna - 26-27.10.2023 r.	69 475,86 zł

Tab. 35. Zadania zrealizowane w ramach SIR z uwzględnieniem tematów i form

Lp.	Tytuł operacji	Forma	Liczba form	Liczba uczestników/ odbiorców/nakład
1	2	3	4	5
1	Nauka praktyce - przykłady innowacyjnych rozwiązań	pozostała działalność informacyjna (film youtube)	20	nie dotyczy
2	Łączy nas wieś mazowiecka	audycja tv	20	nie dotyczy

Lp.	Tytuł operacji	Forma	Liczba form	Liczba uczestników/ odbiorców/nakład
1	2	3	4	5
3	Współpraca - grupy operacyjne na rzecz innowacji	konferencja zdalna	1	171 (w tym 47 rolników i mieszkańców obszarów wiejskich)
4	Współpraca - grupy operacyjne na rzecz innowacji	pozostała działalność informacyjna (film youtube)	5	nie dotyczy
5	Innowacyjne praktyki rolnicze - agroleśnictwo	szkolenie wyjazdowe (wyjazd studyjny)	1	25 (w tym 13 rolników i mieszkańców obszarów wiejskich)
6	Innowacyjne praktyki rolnicze - agroleśnictwo	konferencja zdalna	1	99 (w tym 34 rolników i mieszkańców obszarów wiejskich)
7	Innowacyjne praktyki rolnicze - przykłady innowacyjnych rozwiązań	konferencja zdalna	1	141 (w tym 85 rolników i mieszkańców obszarów wiejskich)
8	Zespół tematyczny ds. wołowiny	szkolenie stacjonarne	2	41 (w tym 41 rolników i mieszkańców obszarów wiejskich)
9	Zespół tematyczny ds. wołowiny	szkolenie wyjazdowe (wyjazd studyjny)	1	25 (w tym 20 rolników i mieszkańców obszarów wiejskich)
10	Budowanie efektywnej współpracy	szkolenie stacjonarne (warsztaty)	2	161
11	I Forum Grup Operacyjnych na Mazowszu	konferencja stacjonarna	1	60 (w tym 46 rolników i mieszkańców)

C.4. Zadania finansowane z innych źródeł, w tym w ramach Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich (KSOW), Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich (PROW)

Tab. 36. Projekty i zadania finansowane z innych źródeł

Lp.	Tytuł projektu/operacji	Cele i przedmiot projektu/operacji	Wskaźnik realizacji		Okres realizacji	Budżet brutto projektu/operacji	Źródło finansowania
			liczba form	liczba odbiorców			
1	2	3	4	5	6	7	8
1	Książki rachunkowości - Polski FADN	Zbieranie danych produkcyjnych i rachunkowych z gospodarstw rolnych w celu określenia rocznych dochodów w gospodarstwach rolnych, dokonywanie analizy ekonomicznej gospodarstw oraz oceny sytuacji w rolnictwie i na rynkach rolnych.	2	1560	01.01.2023-31.12.2023	3 726 616,25 zł	Umowy z IERiGŻ-PIB w Warszawie
2	Świadczenie usług doradczych w ramach poddziałania 2.1 „Wsparcie korzystania z usług doradczych” objętego PROW na lata 2014-2020 – II edycja	Celem świadczenia usług doradczych dla rolników jest poprawa wyników gospodarczych oraz ułatwianie restrukturyzacji i modernizacji gospodarstw, szczególnie z myślą o zwiększeniu uczestnictwa w rynku i zorientowania na rynek, a także zróżnicowania produkcji rolnej.	1	3682	07.04.2021 30.06.2023	23 401 840 zł	PROW na lata 2014-2020 Działanie „Usługi doradcze, usługi z zakresu zarządzania gospodarstwem i usługi z zakresu zastępstw” poddziałanie 2.1 Wsparcie korzystania z usług doradczych
3	Świadczenie usług doradczych w ramach poddziałania 2.1 „Wsparcie korzystania z usług	Celem świadczenia usług doradczych dla rolników jest poprawa wyników gospodarczych oraz ułatwianie restrukturyzacji i modernizacji gospodarstw, szczególnie z myślą o	1	3411	21.12.2022 30.05.2025	23 518 845 zł	PROW na lata 2014-2020 Działanie „Usługi doradcze, usługi

Lp.	Tytuł projektu/operacji	Cele i przedmiot projektu/operacji	Wskaźnik realizacji		Okres realizacji	Budżet brutto projektu/operacji	Źródło finansowania
			liczba form	liczba odbiorców			
1	2	3	4	5	6	7	8
	doradczych” objętego PROW na lata 2014-2020 – III edycja	zwiększeniu uczestnictwa w rynku i zorientowania na rynek, a także zróżnicowania produkcji rolnej					z zakresu zarządzania gospodarstwem i usługi z zakresu zastępstw” poddziałanie 2.1 Wsparcie korzystania z usług doradczych
4	Programy w ramach wsparcia korzystania z usług doradczych – KUD	Poprawa wyniku ekonomicznego gospodarstw rolnych, a także zwiększenie przyjazności tych gospodarstw dla środowiska oraz ich adaptacji do zmian klimatycznych.	1	1930	19.09.2023 r.- 30.06.2029 r.	91 931 781,36 zł	Interwencja I.14.2. Kompleksowe doradztwo rolnicze moduł 1 Kompleksowe programy doradcze (I.14.2.1) w ramach Planu Strategicznego dla WPR na lata 2023-2027
5	Ochrona różnorodności biologicznej w warunkach produkcji rolnej - projekt szkoleniowy dla rolników i mieszkańców obszarów wiejskich	Podniesienie wiedzy producentów rolnych z zakresu: odtwarzania, ochrony i wzbogacania ekosystemów powiązanych z rolnictwem i leśnictwem poprzez udział producentów rolnych w 1-dniowych szkoleniach stacjonarnych.	61	1218	01.04.2022 r.- 31.07.2023 r.	1 127 000 zł	Umowa z ARiMR finansowanie z PROW 2014-2020 w ramach poddziałania 1.1 „Wsparcie dla działań w zakresie kształcenia zawodowego i

Lp.	Tytuł projektu/operacji	Cele i przedmiot projektu/operacji	Wskaźnik realizacji		Okres realizacji	Budżet brutto projektu/operacji	Źródło finansowania
			liczba form	liczba odbiorców			
1	2	3	4	5	6	7	8
							nabywania umiejętności” w ramach działania „Transfer wiedzy i działalność informacyjna”
6	Warzywa zamknięte w słoiku	Celem było praktyczne nauczanie 160 mieszkańców obszarów wiejskich, rolników zasad kiszenia warzyw co pozwoliło na zwiększenie udziału zainteresowanych stron we wdrażaniu inicjatyw na rzecz rozwoju obszarów wiejskich (cel KSOW)	8	160 (w tym 160 rolników i mieszkańców obszarów wiejskich)	01.06.23 r.- 31.10.23 r. Terminy warsztatów: 5.09.2023 8.09.2023 12.09.2023 14.09.2023 19.09.2023 21.09.2023 26.09.2023 28.09.2023	56 026,80 zł Kwota kosztów kwalifikowanych: 56 026,80 zł Wkład własny: 7232,60 zł	Umowa nr W/UMWM-UF/UM/RW/191 9/2023 z dn.06.06.2023 z Województwem Mazowieckim
7	Wieś z elementami chowu alpak i agroturystyki – wyjazd studyjny	Celem było przeszkolenie mieszkańców obszarów wiejskich z zakresu rozwoju wsi, chowu alpak oraz rozwoju i promocji sektora usług czasu wolnego, w tym rozwoju pozarolniczych funkcji gospodarstw rolnych co wpłynęło na zwiększenie udziału zainteresowanych stron we wdrażaniu inicjatyw na rzecz rozwoju obszarów wiejskich (cel KSOW)	1	25 (w tym 24 mieszkańców obszarów wiejskich oraz 1 doradca)	01.07.23 r.- 31.10.23 r. Wyjazd studyjny: 21-23.08.2023	19 714,83 zł Kwota kosztów kwalifikowanych: 19 714,83 zł Wkład własny: 4499,72 zł	Umowa nr W/UMWM-UF/UM/RW/191 6/2023 z dn.06.06.2023 z Województwem Mazowieckim

Lp.	Tytuł projektu/operacji	Cele i przedmiot projektu/operacji	Wskaźnik realizacji		Okres realizacji	Budżet brutto projektu/operacji	Źródło finansowania
			liczba form	liczba odbiorców			
1	2	3	4	5	6	7	8
8	Warsztaty garncarskie w rejonie północno-wschodniego Mazowsza	Celem było zapoznanie uczestników z zapomnianymi i dawno niekultywowanymi dziedzinami garncarstwa co przyczyniło się do aktywizacji mieszkańców wsi na rzecz podejmowania inicjatyw w zakresie rozwoju obszarów wiejskich, w tym kreowania miejsc pracy na terenach wiejskich (cel KSOW)	5	60 (w tym 60 mieszkańców obszarów wiejskich)	01.07.23 r.- 31.10.23 r. Terminy warsztatów: 18.09.2023 19.09.2023 20.09.2023 21.09.2023 22.09.2023	15 391,96 zł Kwota kosztów kwalifikowanych: 15 391,96 zł Wkład własny 2831,22 zł	Umowa nr W/UMWM-UF/UM/RW/192 1/2023 z dn.06.06.2023 z Województwem Mazowieckim
9	Olimpiada Wiedzy Rolniczej	Celem operacji była aktywizacja społeczności wiejskiej do pogłębienia wiedzy rolniczej, lepszego gospodarowania oraz podejmowania inicjatyw w zakresie rozwoju obszarów wiejskich poprzez przeprowadzenie Olimpiady Wiedzy Rolniczej.(cel KSOW)	1	40 (w tym 40 rolników)	01.07.23 31.10.23 Olimpiada- 26.10.2023	15 220,27 zł Kwota kosztów kwalifikowanych 15 220,27 zł Wkład własny: 3568,00	Umowa nr W/UMWM-UF/UM/RW/192 0/2023 z dn.06.06.2023 z Województwem Mazowieckim
10	Wieś z pomysłem – lokalne zasoby kulturowe, przyrodnicze, historyczne oraz potencjał ludzi elementem rozwoju obszarów wiejskich.	Celem było zwiększenie udziału zainteresowanych stron we wdrażaniu inicjatyw na rzecz rozwoju obszarów wiejskich w oparciu o lokalne zasoby kulturowe, przyrodnicze, historyczne oraz potencjał ludzki. (cel KSOW)	1	50 (w tym 50 rolników oraz mieszkańców obszarów wiejskich)	01.08.23 r.- 31.10.23 r. Wyjazd studyjny: 20-22.09.2023	53 184,00 zł Kwota kosztów kwalifikowanych 53 184,00 zł Wkład własny: 6 161,76 zł	Umowa nr W/UMWM-UF/UM/RW/191 5/2023 z dn.06.06.2023 z Województwem Mazowieckim

Lp.	Tytuł projektu/operacji	Cele i przedmiot projektu/operacji	Wskaźnik realizacji		Okres realizacji	Budżet brutto projektu/operacji	Źródło finansowania
			liczba form	liczba odbiorców			
1	2	3	4	5	6	7	8
11	XXX Olimpiada Wiedzy Rolniczej	Celem było podniesienie poziomu wiedzy i kompetencji młodych rolników z zakresu rolnictwa co pozwoliło na zwiększenie udziału zainteresowanych stron we wdrażaniu inicjatyw na rzecz rozwoju obszarów wiejskich	1	46 rolników (w tym 43 rolników poniżej 35 r.ż)	26.05.23 r.- 31.10.23 r. Olimpiada: 12.10.2023	19 088,84 zł Kwota kosztów kwalifikowanych: 19 088,84 zł Wkład własny: 3054, 60 zł	Umowa nr W/UMWM-UF/UM/RW/191 4/2023 z dn.06.06.2023 z Województwem Mazowieckim
12	Lepszy przykład niż wykład - po sąsiedzku w warmińsko-mazurskim - wyjazd studyjny	Celem było zapoznanie z nowymi technologiami i innowacyjnymi rozwiązaniami, które można było poznać podczas wyjazdu co wpłynęło na zwiększenie udziału zainteresowanych stron we wdrażaniu inicjatyw na rzecz rozwoju obszarów wiejskich	1	40 (w tym 40 rolników oraz mieszkańców obszarów wiejskich)	01.06.23 r.- 31.10.23 r. Wyjazd studyjny: 26-28.06.2023	42 311,67 zł Kwota kosztów kwalifikowanych: 42 311,67 zł Wkład własny: 4839,50 zł	Umowa nr W/UMWM-UF/UM/RW/191 8/2023 z dn.06.06.2023 z Województwem Mazowieckim
13	IX Mazowiecka Konferencja Pszczelarska „Wpływ zmian klimatu na zachowanie i liczebność pszczoły miodnej”	Celem było przekazanie wiedzy przez ekspertów z dziedziny pszczelarstwa co pozwoliło na zwiększenie udziału zainteresowanych stron we wdrażaniu inicjatyw na rzecz rozwoju obszarów wiejskich	1	60(w tym 60 rolników oraz mieszkańców obszarów wiejskich)	01.06.23 r.- 31.10.23 r. Konferencja: 22.10.2023	8 752,20 zł Kwota kosztów kwalifikowanych: 8 752,20 zł Wkład własny:	Umowa nr W/UMWM-UF/UM/RW/191 7/2023 z dn.06.06.2023 z Województwem Mazowieckim

Lp.	Tytuł projektu/operacji	Cele i przedmiot projektu/operacji	Wskaźnik realizacji		Okres realizacji	Budżet brutto projektu/operacji	Źródło finansowania
			liczba form	liczba odbiorców			
1	2	3	4	5	6	7	8
						1547,75 zł	
14	Konkurs na najlepsze gospodarstwo ekologiczne w województwie mazowieckim	Celem było promowanie i rozpowszechnienie pozytywnego wizerunku rolnictwa ekologicznego w województwie mazowieckim co pozwoliło na zwiększenie udziału zainteresowanych stron we wdrażaniu inicjatyw na rzecz rozwoju obszarów wiejskich	1	6 rolników ekologicznych	01.06.23 r.- 31.10.23 r. Konkurs 10.09.2023	8 159,00 zł Kwota kosztów kwalifikowanych 8 159,00 zł Wkład własny: 2882,50 zł	Umowa nr W/UMWM- UF/UM/RW/192 2/2023 z dn.06.06.2023 z Województwem Mazowieckim
15	Grupa Operacyjna „Najlepsze odmiany”	Stworzenie (pilotażowego) systemu wdrażania postępu hodowlanego [PH] osiągniętego w hodowli zbóż z wykorzystaniem wyników z doświadczeń i z produkcji towarowej - internetowe wspomaganie decyzji i zaopatrzenia w kwalifikowany materiał siewny.	1	3	11.07.2022 r.- 30.12.2024 r.	1 919 244,78 zł	Umowa z ARiMR finansowanie z PROW 2014- 2020
16	Przedsięwzięcie Smart Villages – umowa o współpracy	Rozpowszechnianie rozwiązań wypracowanych przez Konsorcjum w ramach przedsięwzięcia Smart Villages, w tym m.in. wdrożenie i popularyzowanie wyników usług badawczych wykonanych przez Konsorcjum: Politechnikę Warszawską (Wydział Geodezji i Kartografii); Szkołę Główną Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie (Wydział Nauk Ekonomicznych); Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie (Centrum Cyfrowej Nauki	1	-	17.03.2021 - 30.06.2024	90 000, 00 zł	Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego w Warszawie

Lp.	Tytuł projektu/operacji	Cele i przedmiot projektu/operacji	Wskaźnik realizacji		Okres realizacji	Budżet brutto projektu/operacji	Źródło finansowania
			liczba form	liczba odbiorców			
1	2	3	4	5	6	7	8
		i Technologii oraz Wydział Prawa i Administracji); Instytut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej – Państwowy Instytut Badawczy; Instytut Geodezji i Kartografii (Centrum Teledetekcji); Instytut Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa w Puławach – Państwowy Instytut, Sieć Badawcza Łukasiewicz - Instytut Lotnictwa (Zakład Teledetekcji).					

Tab. 37. Zadania zrealizowane w ramach projektów z uwzględnieniem tematów i form

Lp.	Tytuł projektu	Forma	Liczba form	Liczba uczestników/ odbiorców/nakład
1	2	3	4	5
1	Książki rachunkowości - Polski FADN	książki rachunkowości rolnej		1440
2	Książki rachunkowości - Polski FADN	konferencja stacjonarna	1	120 osób (w tym 85 rolników)
3	Programy w ramach wsparcia korzystania z usług doradczych KUD - II edycja	Pozostała działalność doradcza		3682

Lp.	Tytuł projektu	Forma	Liczba form	Liczba uczestników/ odbiorców/nakład
1	2	3	4	5
4	Programy w ramach wsparcia korzystania z usług doradczych KUD - III edycja	Pozostała działalność doradcza		3411
5	Programy w ramach wsparcia korzystania z usług doradczych KUD - IV edycja	Pozostała działalność doradcza		1930
6	Ochrona różnorodności biologicznej w warunkach produkcji rolnej - projekt szkoleniowy dla rolników i mieszkańców obszarów wiejskich	szkolenie stacjonarne	61	1218
7	Warzywa zamknięte w słoiku	szkolenie stacjonarne (warsztaty)	8	160
8	Wieś na przestrzeni wieków z elementami chowu alpaka i agroturystyki	szkolenie wyjazdowe (wyjazd studyjny)	1	25 (w tym 24 rolników)
9	Warsztaty garncarskie w rejonie północno-wschodniego Mazowsza	szkolenie stacjonarne (warsztaty)	5	60
10	Olimpiada Wiedzy Rolniczej	olimpiada	1	40
11	Wieś z pomysłem – lokalne zasoby kulturowe, przyrodnicze, historyczne oraz potencjał ludzi elementem rozwoju obszarów wiejskich	szkolenie wyjazdowe (wyjazd studyjny)	1	50 (w tym 48 rolników)
12	XXX Olimpiada Wiedzy Rolniczej	olimpiada	1	46
13	Lepszy przykład niż wykład - po sąsiedzku w warmińsko-mazurskim	szkolenie wyjazdowe (wyjazd studyjny)	1	40 (w tym 38 rolników)
14	IX Mazowiecka Konferencja Pszczelarska „Wpływ zmian klimatu na zachowanie i liczebność pszczoły miodnej”	konferencja stacjonarna	1	60

Lp.	Tytuł projektu	Forma	Liczba form	Liczba uczestników/ odbiorców/nakład
1	2	3	4	5
15	Konkurs na najlepsze gospodarstwo ekologiczne w województwie mazowieckim	konkurs	1	6
16	Najlepsze Odmiany	grupa EPI	1	3
17	Przedsięwzięcie Smart Villages – umowa o współpracy	pozostała działalność informacyjna	1	nie dotyczy

Ad. 1 Książki rachunkowości rolnej Polski FADN

Jest to zadanie realizowane corocznie od 2004 roku. W 1440 gospodarstwach rolnicy z pomocą doradców prowadzą książki rachunkowości rolnej. Zadanie polega na systematycznym gromadzeniu danych produkcyjnych i rachunkowych z gospodarstw rolnych oraz wprowadzenie ich do elektronicznego systemu Rejestracji Danych Rachunkowych (RDR). Na podstawie zgromadzonych danych są wykonywane testy i generowane raporty obrazujące wyniki i sytuację gospodarstwa. W ramach zadania zrealizowana została konferencja stacjonarna przedstawiająca wyniki ekonomiczne gospodarstw prowadzących FADN.

Ad. 2 Świadczenie usług doradczych w ramach poddziałania 2.1 „Wsparcie korzystania z usług doradczych” objętego PROW na lata 2014-2020 – II edycja

To projekt realizowany od kwietnia 2021 r. do końca maja 2023 roku. Ośrodek realizuje 3682 umowy dotyczących współpracy z gospodarstwami rolnymi w zakresie realizacji programów doradczych. W ramach programu doradczego w gospodarstwach są realizowane dwie usługi doradcze - obowiązkowa „Ograniczenie zanieczyszczeń wód azotanami pochodzącymi ze źródeł rolniczych oraz zapobieganie dalszemu zanieczyszczeniu” oraz druga usługa doradcza wybrana dla poszczególnych gospodarstw z wykazu metodyk przekazanych przez ARiMR.

Ad. 3 Świadczenie usług doradczych w ramach poddziałania 2.1 „Wsparcie korzystania z usług doradczych” objętego PROW na lata 2014-2020 – III edycja

To projekt realizowany od grudnia 2022 r. do 1 czerwca 2025 roku. Ośrodek realizuje 3411 umów dotyczących współpracy z gospodarstwami rolnymi w zakresie realizacji programów doradczych. W ramach programu doradczego w gospodarstwach są realizowane trzy usługi doradcze obejmujące jedną usługę

obowiązkową spośród trzech: „Ocena dostosowania gospodarstwa rolnego do norm i wymogów warunkowości”, „Integrowana ochrona roślin, w tym ocena zagrożenia agrofagami i pomoc rolnikom w podejmowaniu decyzji w zakresie metod i zabiegów”, „Racjonalne gospodarowanie wodą w gospodarstwie rolnym”, drugą „Analiza sytuacji produkcyjno-ekonomicznej gospodarstwa rolnego” i trzecią inną od pozostałych - usługę doradczą wybraną indywidualnie dla gospodarstwa z metodyk przekazanych przez ARiMR.

Ad. 4 Kompleksowe programy doradcze w ramach Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027 – KUD IV

To projekt realizowany od września 2023 roku do czerwca 2029r. Wsparcie będzie udzielane na świadczenie usług doradczych dla rolników. Usługi będą realizowane w postaci kompleksowych programów doradczych odpowiadających na potrzeby gospodarstwa. Świadczenie bezpłatnych usług doradczych przyczynia się do ułatwienia podejmowania decyzji w sprawie restrukturyzacji i modernizacji gospodarstw rolnych, a tym samym poprawy efektywności gospodarowania i efektywności środowiskowej, a przez to przyczynia się do zwiększenia ich konkurencyjności na rynku krajowym i zagranicznym.

Ad. 5 Ochrona różnorodności biologicznej w warunkach produkcji rolnej

To projekt szkoleniowy, który był realizowany poprzez 1– dniowe szkolenia stacjonarne (łącznie 7 godzin lekcyjnych z wykorzystaniem prezentacji multimedialnych). W pojedynczym szkoleniu uczestniczyło 20 osób. Uczestnikami szkoleń byli mieszkańcy obszarów wiejskich z województwa mazowieckiego. Szkolenia miały na celu promowanie uczenia się przez całe życie, w celu zwiększenia potencjału ludzkiego w sektorach rolnym i leśnym. Szkolenia ukierunkowane były na tematy użyteczne osobom pracującym w sektorze rolnictwa i leśnictwa dla ich rozwoju zawodowego i poprawy funkcjonowania ich gospodarstw oraz zapewniały dostęp do najbardziej aktualnej wiedzy w danym zakresie tematycznym, w tym do wyników badań oraz nowych i innowacyjnych rozwiązań.

Ad. 6 Warzywa zamknięte w słoiku

Operacja polegała na przeprowadzeniu warsztatów z zakresu kiszenia warzyw. Udział wzięło 160 rolników oraz mieszkańców obszarów wiejskich z województwa mazowieckiego. Podczas warsztatów została przekazana od strony praktycznej wiedza z zakresu technologii, wymagań higienicznych, bezpieczeństwa żywności podczas sporządzania kiszonek w gospodarstwie rolnym, co na pewno poprawiło umiejętności i świadomość rolników. Efektem realizacji było przełamanie barier przed podejmowaniem działalności w ramach rolniczego handlu detalicznego. Podczas warsztatów była możliwość wymiany wiedzy pomiędzy uczestnikami.

Ad. 7 Wieś z elementami chowu alpak i agroturystyki- wyjazd studyjny

W ramach operacji zorganizowany został trzydniowy wyjazd studyjny na terenie województwa podlaskiego. Wzięło w nim udział 25 rolników oraz mieszkańców obszarów wiejskich. Uczestnicy zapoznali się z nowymi gatunkami i rasami zwierząt tj. alpak oraz informacjami na temat pozyskiwania

produktów z wełny alpak, alpakoterapia, mini zoo/ zagroda edukacyjna z alpakami. Celem było przeszkolenie mieszkańców obszarów wiejskich z zakresu rozwoju wsi, chowu alpak oraz rozwoju i promocji sektora usług czasu wolnego, w tym rozwoju pozarolniczych funkcji gospodarstw.

Ad. 8 Warsztaty garncarskie w rejonie północno- wschodniego Mazowsza

Operacja polegała na przeprowadzeniu warsztatów garncarskich dla 60 mieszkańców obszarów wiejskich, głównie Kół Gospodyń Wiejskich na terenie północno-wschodniego Mazowsza. Warsztaty były skuteczną formą promocji zapomnianych zawodów. Zorganizowanie warsztatów i przeszkolenie osób zaktywizowało rynek, wpłynęło na poznanie dostępnego asortymentu produktów i usług. Warsztaty z zapomnianych zawodów są jednym z elementów budowania wizerunku terenów wiejskich, kultywowania tradycji regionu, pozwoliły one na bezpośredni kontakt z twórcą ludowym oraz były doskonałym środkiem komunikacji z otoczeniem i nawiązaniem kontaktów.

Ad. 9 Olimpiada Wiedzy Rolniczej

Olimpiada Wiedzy Rolniczej była już 12 edycją, odbyła się 26.10.2023, udział wzięło 40 rolników. Podczas olimpiady sprawdzono poziom wiedzy przez 5 osobową komisję konkursową. Zmagania składały się z dwóch etapów: pisemnego i finału w formie ustnej. W pierwszym etapie uczestnicy otrzymali test zawierający 30 pytań z zakresu produkcji roślinnej i zwierzęcej, ekonomiki i zarządzania gospodarstwem, bhp, przedsiębiorczości na obszarach wiejskich oraz zagadnień dotyczących wspólnej polityki rolnej na lata 2023-2027. Do etapu ustnego zakwalifikowało się 5 osób z największą ilością punktów zdobytych w etapie pisemnym. Każda z nich losowała zestaw 5 pytań. Odpowiedzi ustne finalistów, wg opinii komisji były wyczerpujące, świadczące o znajomości tematyki rolniczej i rozwoju obszarów wiejskich, pozwoliły wyłonić najlepszych. Laureaci otrzymali nagrody finansowe w wysokości od 1500 zł do 1100 zł i okolicznościowe statuetki. Uczestnicy mieli również okazję do wzbogacenia swojej wiedzy podczas wykładu doradcy MODR Oddział Płock na temat: "Przedsiębiorczość na obszarach wiejskich. Możliwości dofinansowania w ramach Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027".

Ad. 10 Wieś z pomysłem- lokalne zasoby kulturowe, przyrodnicze, historyczne oraz potencjał ludzi elementem rozwoju obszarów wiejskich

W ramach operacji zorganizowano trzydniowy wyjazd studyjny na terenie województwa wielkopolskiego dla 50 osób. Podczas wyjazdu uczestnicy zapoznali się z dobrymi przykładami małej przedsiębiorczości na obszarach wiejskich i różnymi formami aktywności mieszkańców ukierunkowanych na lokalne zasoby. Nabyli również wiedzę w zakresie podejmowania inicjatyw stymulujących lokalny rozwój w oparciu o lokalne zasoby, zapoznali się z ideą i zasadami funkcjonowania oraz możliwościami korzystania z Inkubatora Kuchennego w procesie przetwarzania produktów z gospodarstwa i wprowadzania ich na rynek lokalny w ramach Rolniczego Handlu Detalicznego oraz poznali zasady funkcjonowania spółdzielni socjalnej w ramach ekonomii społecznej. W perspektywie długookresowej uczestnicy będą zmotywowani do poszukiwania innowacyjnych rozwiązań w kierunku rozwoju swoich gospodarstw w celu zwiększenia konkurencyjności i rentowności gospodarstw.

Ad. 11 XXX Olimpiada Wiedzy Rolniczej

Celem operacji było podniesienie poziomu wiedzy i kompetencji młodych rolników z zakresu rolnictwa poprzez przeprowadzenie olimpiady. W operacji wzięło udział 46 młodych rolników. Osoby do 35 roku życia stanowiły 93% uczestników (43 osoby). Pytania testowe i otwarte opracowali pracownicy Działu Technologii Produkcji Rolniczej i Doświadczałnictwa, Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Działu Metodyki Doradztwa, Szkoleń i Wydawnictw oraz doradcy rolnośrodowiskowi oraz wykładowca. W ramach Olimpiady 7 najlepszych uczestników zostało uhonorowanych nagrodami finansowymi i 3 rzeczowymi, 10 najlepszych otrzymało roczną prenumeratę „Wsi Mazowieckiej”. Rywalizacja i możliwość zdobycia nagród wyzwoliła ambicję oraz zmotywowała młodzież do poszukiwania, poznawania i wdrożenia innowacyjnych rozwiązań.

Ad. 12 Lepszy przykład niż wykład - po sąsiedzku w warmińsko-mazurskim - wyjazd studyjny

Podczas wyjazdu studyjnego 40 uczestników zdobyło wiedzę, poznało nowe technologie, innowacyjne rozwiązania, przedsięwzięcia powodujące zwiększenie dochodowości i rentowności gospodarstw oraz działania mające wpływ na poprawę sytuacji rolników w łańcuchu dostaw żywności. Miejscami wizytowymi były trzy gospodarstwa agroturystyczne, w tym zagrody edukacyjne, gospodarstwo serowskie, gospodarstwo specjalizujące się w przetwórstwie mięsa oraz gospodarstwo lawendowe z produkcją i przetwórstwem ziół.

Ad. 13 IX Mazowiecka Konferencja Pszczelarska „Wpływ zmian klimatu na zachowanie i liczebność pszczoły miodnej”

Podczas operacji nastąpiło przekazanie wiedzy przez ekspertów z zakresu pszczelarstwa nt całorocznej gospodarki pasiecznej, chorób i szkodników pszczoł w dobie zmian klimatu, wsparcia rynku produktów pszczelich jako instrumentu adaptacji gospodarki pasiecznej do zmian klimatu i zatruc pszczoł środkami ochrony roślin aktywnym pszczelarzom. W konferencji wzięło udział 60 rolników i mieszkańców obszarów wiejskich z województwa mazowieckiego. Rozwój pszczelarstwa przyczynia się do zwiększania dochodów gospodarstw co za tym idzie ma bezpośredni wpływ na rozwój obszarów wiejskich. Poruszane tematy z zakresu wsparcia rynku produktów pszczelich, prawidłowej gospodarki pasiecznej zachęciły nowych pszczelarzy do podejmowania tego typu działalności.

Ad. 14 Konkurs na najlepsze gospodarstwo ekologiczne w województwie mazowieckim

W ramach operacji zorganizowano konkurs na najlepsze gospodarstwo ekologiczne w województwie mazowieckim. Wzięło w nim udział 6 rolników, posiadających gospodarstwa ekologiczne. Poprzez wizytację komisji konkursowej w zgłoszonych gospodarstwach oraz dokonanie oceny, wyłoniono trzech laureatów, którym przyznane zostały miejsca od I-III. Konkurs na najlepsze gospodarstwo ekologiczne był operacją, która poprzez promowanie i rozpowszechnianie pozytywnego wizerunku rolnictwa ekologicznego w województwie mazowieckim, potencjalnie wpłynął na wzrost świadomości konsumentów w tym zakresie oraz przyczynił się do kreowania postaw proekologicznych w społeczności wiejskiej.

Ad. 15 Najlepsze odmiany

Operacja realizowana jest w ramach konsorcjum Grupy Operacyjnej EPI a współfinansowana przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Rolnego na Rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) z działania M16- Współpraca. Grupa EPI składa się z 3 członków. Liderem grupy jest MODR a pozostali członkowie to Instytut Hodowli i Aklimatyzacji Roślin-Państwowy Instytut Badawczy oraz rolnik.

Projekt ma na celu poprawę wykorzystania kwalifikowanego materiału siewnego poprzez usprawnienie systemu zaopatrzenia w kwalifikowany materiał. Zostanie opracowana aplikacja internetowa ułatwiająca dostęp do informacji. Zadaniem Mazowieckiego Ośrodka Doradztwa jest reprezentowanie grupy operacyjnej jako jej Lider a w złożeniu wniosku o uzyskanie pomocy oraz wniosków o płatność, koordynacja wykonywanych prac w ramach operacji założenie i przeprowadzenie doświadczeń produkcyjnych opisanych we wniosku, zebranie prób ziarna z doświadczeń i prób glebowych z gospodarstw biorących udział w projekcie oraz działanie upowszechnieniowo-promocyjne wyników operacji. Okres realizacji operacji trwa od 11.07.2022 r. do 31.12.2024 r.

Ad. 16 Umowa o współpracy - realizacja działań dotyczących przedsięwzięcia Smart Villages

Województwo Mazowieckie realizuje przedsięwzięcie polegające na wdrożeniu koncepcji Smart Villages, która ma na celu wsparcie społeczności lokalnych i rozwój obszarów wiejskich Mazowsza, a także wzmacnianie tradycyjnych i utworzenie nowych sieci powiązań między interesariuszami za pomocą nowoczesnych środków komunikacji cyfrowej, a przede wszystkim podniesienie świadomości społecznej związanej z rozwojem obszarów wiejskich (dalej: przedsięwzięcie Smart Villages). MODR Warszawa wdraża i popularyzuje wyniki przedsięwzięcia Smart Villages. Z uwagi na uruchomienie w projekcie wszystkich funkcjonalności systemu wspomagającego decyzje rolnika dot. planowania i prowadzenia produkcji rolnej na koniec roku 2023 - 11.09.2023 r. został podpisany aneks nr 2 do umowy o współpracy nr W/UMWM-UU/UM/CG/323/2021, przedłużający obowiązywanie umowy do 30.06.2024 r., przeprowadzenie szkoleń - instruktaży z tego systemu odbędzie się w I połowie 2024 r.

Operacje i projekty w których MODR był partnerem lub członkiem konsorcjum:

Konkurs AGROLIGA

W roku 2023 konkurs Agroliga, podobnie jak w ubiegłym realizowany był ze środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich – Europa Inwestująca w obszary wiejskie w ramach projektu prowadzonego z Podlaskim Ośrodkiem Doradztwa Rolniczego oraz Ośrodkami z województwa Warmińsko - Mazurskiego, Kujawsko - Pomorskiego oraz Lubelskiego. Konkurs pozwala na prezentację dorobku rolnictwa i firm funkcjonujących w obszarze województwa mazowieckiego. Laureatami wojewódzkimi byli rolnicy i przedstawiciele agro-przedsiębiorstw, którzy wyróżniali się osiąganymi efektami technologicznymi i ekonomicznymi, rozwijali swą działalność przy pomocy funduszy unijnych oraz wykazywali zaangażowanie w życie lokalnej społeczności. W roku 2023 do konkursu zgłoszonych zostało 11 uczestników – 5 w kategorii Gospodarstwo i 6 w kategorii Firma. Uroczyste ogłoszenie wyników miało miejsce w Chlewiskach koło Siedlec. Mistrzem w kategorii Gospodarstwo zostało gospodarstwo rodzinne Leszek i Barbara Duszak zajmujące się produkcją mleka. Wicemistrzem gospodarstwo Andrzeja i Ewy Rosłaniec zajmujące się produkcją bydła mięsnego i mlecznego. W kategorii

Firma Mistrzem została firma Adam Węglowski Wyrób Wędlin Tradycyjnych a wicemistrzami Spółdzielnia Piekarnia Siedlecka. Mistrzowie z każdej kategorii zostali zgłoszeni do etapu krajowego, którego rozstrzygnięcie będzie miało miejsce w II kwartale 2024 roku.

„Wsparcie dla projektów demonstracyjnych i działań informacyjnych” w ramach PROW 2014-2020 w zakresie rolnictwa ekologicznego

Projekt realizowany jest w ramach konsorcjum z jednostkami naukowymi i ośrodkami doradztwa rolniczego w całym kraju, a współfinansowany przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Rolnego na Rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW). Projekt ma na celu upowszechnienie wśród rolników dobrych praktyk lub innowacyjnych rozwiązań stosowanych w ekologicznym systemie produkcji żywności. Operacja polega na: założeniu obiektów demonstracyjnych w gospodarstwie/podmiocie prowadzonym w systemie rolnictwa ekologicznego (roślinnego lub zwierzęcego) lub dotyczących przetwórstwa surowców ekologicznych, marketingu produktów ekologicznych i prowadzenia w tych obiektach działalności zgodnie z instrukcją, przeprowadzeniu demonstracji w obiektach demonstracyjnych, organizacji seminariów tematycznych i konferencji. Na terenie województwa mazowieckiego powstało 21 obiektów demonstracyjnych, założonych w gospodarstwach lub podmiotach przygotowujących produkty rolnictwa ekologicznego, posiadających aktualne ekologiczne certyfikaty zgodności produkcji z wymaganiami rolnictwa ekologicznego w zakresie objętym tematem demonstracji. W obiektach tych przeprowadzonych zostało 99 demonstracji dla 584 odbiorców z produkcji roślinnej, z produkcji zwierzęcej. Uczestnikami demonstracji, jako ostateczni odbiorcy byli rolnicy, domownicy rolników, małżonkowie rolników, osoby zatrudnione w rolnictwie, wnioskodawca lub beneficjent operacji typu „Premie dla młodych rolników” w ramach poddziałania „Pomoc w rozpoczęciu działalności gospodarczej na rzecz młodych rolników” objętego PROW na lata 2014-2020. Liczba ostatecznych odbiorców demonstracji w województwie mazowieckim w całym okresie realizacji projektu wyniesie 937. Udział w demonstracjach musi zakończyć się wydaniem ostatecznym odbiorcom zaświadczeń o uczestnictwie – w przypadku produkcji roślinnej i zwierzęcej po dwóch wizytach a w przypadku przetwórstwa i uboju po jednej wizycie. Dodatkowo MODR Warszawa ma do zorganizowania w 2024 r. 3 seminaria dla 150 osób. Projekt trwa od 20.06.2022 r. do 31.12.2024 r. z podziałem na etapy. I etap - od 20.06.2022 r.- 31.12.2022 r. II etap - od 1.01.2023 r. 31.12.2023 r. III etap – od. 1.01.2024 r. – 31.12.2024r.

„Wsparcie dla projektów demonstracyjnych i działań informacyjnych” - demonstracje z zakresu nowoczesnych technologii chowu i hodowli bydła ras mięsnych

To projekt realizowany od 16 marca 2023r. do 30 czerwca 2025r. w konsorcjum, którego liderem jest Centrum Doradztwa Rolniczego w Brwinowie. W 2023 r. zostały zorganizowane 33 demonstracje dla 250 odbiorców. Odbływały się one w formie jednodniowego spotkania (łącznie 6 godzin lekcyjnych z wykorzystaniem prezentacji multimedialnych) przy trzykrotnym spotkaniu w odstępie minimum 30 dni dla tych samych odbiorców. Uczestniczyły w nim grupy 20 osobowe. Uczestnikami byli mieszkańcy obszarów wiejskich z województwa mazowieckiego. Celem nieodpłatnych demonstracji w zakresie promowania i upowszechniania wśród rolników dobrych praktyk i innowacji w zakresie chowu i hodowli bydła ras mięsnych, było uzyskanie najbardziej aktualnej wiedzy w danym zakresie tematycznym, w tym do wyników badań oraz nowych i innowacyjnych rozwiązań. Operacja ma na celu propagowanie wiedzy u ostatecznych odbiorców, możliwości poprawy wyników gospodarczych wszystkich gospodarstw oraz ułatwianie restrukturyzacji i modernizacji gospodarstw, szczególnie z myślą o zwiększeniu uczestnictwa w rynku i zorientowania na rynek, a także zróżnicowania produkcji rolnej. Łącznie w projekcie ma być zrealizowanych 39 demonstracji. Okres realizacji operacji 16.03.2023 – 30.06.2025 r.

Wdrażanie planu gospodarowania wodami w dorzeczu Wisły na przykładzie zlewni Pilicy

Budowanie potencjału do wdrożenia działań naprawczych, wskazanych w Planie gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły, w obrębie zlewni rzeki Pilicy to główne wyzwanie, które postawiono przed projektem zintegrowanym LIFE Pilica. Zakładanym efektem końcowym jest poprawa jakości bioróżnorodności wód powierzchniowych ze szczególnym uwzględnieniem Zbiornika wodnego Sulejów. Projekt uzyskał dofinansowanie z Komisji Europejskiej w ramach programu działań na rzecz środowiska i klimatu LIFE, a tym samym dołączył do grupy wodnych projektów zintegrowanych LIFE realizowanych w krajach Unii Europejskiej. Beneficjentami projektu są Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Warszawie (pełniący rolę Beneficjenta Koordynującego), Europejskie Regionalne Centrum Ekohydrologii Polskiej Akademii Nauk, Fundacja na rzecz Rozwoju Polskiego Rolnictwa oraz FPP Enviro. Instytucją współfinansującą projekt jest Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.

Celem nadrzędnym Projektu jest poprawa jakości i różnorodności biologicznej wód zlewni rzeki Pilicy ze szczególnym uwzględnieniem Zbiornika Sulejów, ale także podnoszenie kwalifikacji doradców rolniczych, rolników oraz uczniów szkół rolniczych w zakresie racjonalnej gospodarki nawozami w kontekście ochrony wód. W 2023 roku zostały zorganizowane 3 szkolenia stacjonarne w formie warsztatów dla 90 rolników i przedstawicieli obszarów wiejskich, pn. „Gospodarka nawozowa jako kluczowy element ochrony środowiska i poprawy jakości wód”. Na warsztatach omawiano problemy związane z zanieczyszczeniem wód azotem pochodzenia rolniczego, przedstawiono rolnikom obowiązki wynikające z nowych regulacji prawnych – dokumentacja działań, system opłat i kontroli. (aktualizacja programu). Omówiono również temat związany z bilansowaniem azotu w gospodarstwie, przygotowaniem planów nawozowych, obliczanie stanu średniorocznego zwierząt i Dużych Jednostek Przeliczeniowych różnych grup zwierząt gospodarskich, obliczaniem powierzchni pól obornikowych i pojemności zbiorników na gnojowicę, uzyskiwaniem pozwoleń wodno-prawnych, jak również omówiono możliwości pozyskania finansowania na inwestycje w ramach PROW.

Samodzielnie (nie samemu) - wspieranie osób z niepełnosprawnościami w powiecie tucholskim

Zadanie realizowane we współpracy z Kujawsko-Pomorskim Ośrodkiem Doradztwa Rolniczego. Celem działania było zainteresowanie tematem rolników, właścicieli gospodarstw agroturystycznych, osób chcących świadczyć terapię w gospodarstwach, przedstawicieli instytucji/organizacji. Spotkania służyły popularyzacji zagadnień i wymianie doświadczeń związanych z działalnością opiekuńczą prowadzoną na terenach wiejskich. W ramach operacji 30 czerwca 2023 r. zorganizowano szkolenie stacjonarne dla 25 uczestników.

Mazowiecki Ośrodek Doradztwa Rolniczego w ramach działania M16 "Współpraca" objętego PROW 2014-2020 realizował operacje jako członek grup operacyjnych.

W 2023 r. zostały zakończone dwie operacje z działania M16 „Współpraca”:

Opracowanie optymalnej technologii pozbiorczej dla owoców minikiwi (Actinidia arguta) oraz prototypu modułu nieinwazyjnie sortującego owoce pod względem stopnia dojrzałości (MODOM) - projekt realizowany przez konsorcjum o nazwie „Minikiwi mały wielki owoc” w składzie: SGGW w Warszawie

(lider), Gospodarstwo sadownicze Adam Kostrzewa, Belsk Duży, Mazowiecki Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Warszawie (MODR Warszawa). Czas realizacji projektu: od 01.01.2021 r. do 30.06.2023 r. Źródła finansowania operacji: EFRROW i Krajowe środki publiczne. Całkowity budżet operacji: 1 692 603,00 zł. Celem operacji było opracowanie optymalnej procedury pozbiiorczej owoców minikiwi, w tym określenie reżimu temperaturowego i opracowanie optymalnej technologii przechowywania chłodniczego oraz zaprojektowanie, zbudowanie i zwalidowanie prototypu modułu sortującego owoce minikiwi nieinwazyjnie pod względem stopnia dojrzałości. Badania prowadzono na podstawowej, późno dojrzewającej odmianie uprawianej towarowo w Polsce – „Weiki”. Badania związane z budową prototypu prowadzono także na drugiej popularnej odmianie „Geneva” o wczesnym terminie dojrzewania. W wyniku prowadzonych prac badawczych, zaprojektowano, a następnie wykonano prototypową konstrukcję urządzenia sortującego owoce minikiwi, która ze względu na swój uniwersalny charakter może też zostać wykorzystana do sortowania innych owoców, czy drobnych warzyw. Zaprojektowane urządzenie ma budowę modułową, w której wyróżnić można 3 główne elementy składowe: system transportowy z pojemnikiem zasypowym, komorę wizyjną z własnym przenośnikiem oraz rozdzielacz (diverter). Zadaniem Mazowieckiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego była promocja i upowszechnianie wyników badań realizowanej operacji. 7 czerwca 2023 r. odbyła się konferencja zdalna dla 79 uczestników (w tym dla 47 rolników) podsumowująca projekt, w której wzięli udział partnerzy operacji, przedstawiciele instytucji związanych z rolnictwem a także doradcy oraz rolnicy zainteresowani uprawą owoców minikiwi.

Innowacyjna metoda poprawy stanu mikrobiologicznego i trwałości przechowalniczej owoców żurawiny wielkoowocowej – projekt realizowany był w ramach konsorcjum Grupy Operacyjnej EPI a współfinansowana przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Rolnego na Rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) z działania M 16 „Współpraca”. Grupa EPI składała się z 6 członków; Liderem grupy był ORIGINAL FOOD a pozostali członkowie to Uniwersytet Rzeszowski, Fundacja „Na Zdrowie”, MODR Warszawa i dwóch rolników. Projekt miał na celu Opracowanie i wdrożenie innowacyjnej na skalę światową metody poprawy stanu mikrobiologicznego owoców żurawiny wielkoowocowej, a co za tym idzie trwałości przechowalniczej poprzez zastosowanie procesu ozonowania łączonego z irradacją promieniowaniem UV. Zadaniem Mazowieckiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego była promocja i upowszechnianie wyników badań realizowanej operacji. Okres realizacji operacji trwał od 05.03.2020 r. do 30.06.2023 r.

Nadal realizowane są projekty:

Pasieka na bazie kontrolowanych warunków i regulowanego mikroklimatu w ulu oraz kształtowanej produkcji pożytków Dobry miód - realizowany jest w ramach konsorcjum Grupy Operacyjnej EPI a współfinansowany przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Rolnego na Rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) z działania M16 - Współpraca. Grupa EPI składa się z 8 członków. Liderem grupy jest Fundacja Instytut Innowacji a pozostali członkowie to Instytut Technologiczno - Przyrodniczy w Falentach – Państwowy Instytut Badawczy, Instytut Ogrodnictwa – Państwowy Instytut Badawczy w Skierniewicach, MODR Warszawa oraz 4 rolników. Projekt ma na celu opracowanie i wdrożenie produktu - udoskonalonego miodu naturalnego, uzyskiwanego w oparciu o specjalne kształtowane pożytki i bez użycia chemicznych metod ochrony. Zadaniem Mazowieckiego Ośrodka Doradztwa było w 2023 r założenie łąnowych doświadczeń polowych lub nasadzeń szpalerowych, prowadzenie minipasieki oraz promocja i upowszechnianie wyników badań realizowanej operacji . Okres realizacji operacji trwa od 20.05.2022 r. do 31.12.2024 r.

Biokonserwacja grzybów hodowlanych przy udziale innowacyjnych kultur starterowych z elementami automatyzacji procesu przygotowania i obróbki surowca - realizowany jest przez Grupę operacyjną pod nazwą Dobre pieczarki. Grupa składa się z 4 członków. Liderem jest Fundacja Inkubator Innowacji, a pozostali członkowie to Instytut Biotechnologii Przemysłu Rolno-Spożywczego im. Prof. Wacława Dąbrowskiego, MODR Warszawa oraz rolnik. Celem operacji jest opracowanie i wdrożenie innowacji w zakresie znacznie udoskonalonego produktu w postaci pieczarek białych kiszonych z zastosowaniem innowacyjnych kultur starterowych LAB z rodzaju *Leuconostoc* oraz nowej technologii, poprzez opracowanie i optymalizację metod otrzymywania utrwalonej biomasy bakterii z rodzaju *Leuconostoc* oraz ich wykorzystanie w procesie kiszenia pieczarki dwuzarodnikowej białej, a także automatyzacja procesu przygotowania i obróbki surowca, w aspekcie unowocześnienia linii produkcyjnej, poprawy jakości oraz ograniczenia pracochłonności. Okres realizacji projektu: 01.01.2023 r. do 30.09.2024 r. Zadania MODR Warszawa to działania upowszechnieniowo-promocyjne, w tym organizacja stoisk promocyjnych z degustacją kiszonych pieczarek podczas imprez: Mazowieckie Dni Rolnictwa w Płońsku oraz Międzynarodowe Dni z Doradztwem Rolniczym w Siedlcach oraz organizacja 1 konferencji promującej operację. b) aktywna współpraca z pozostałymi członkami grupy operacyjnej.

D. Współpraca z innymi instytucjami i samorządem

Tab. 38. Współpraca z instytucjami krajowymi i samorządem

L.p.	Nazwa instytucji	Przedmiot/cel współpracy
1	2	3
1	Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa	Wsparcie merytoryczne doradców w działaniach służących pozyskiwaniu środków finansowych dla mieszkańców Mazowsza w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 i Planu Strategicznego WPR 2023-2027.
2	Krajowy Ośrodek Wsparcie Rolnictwa	Wsparcie merytoryczne doradców w działaniach służących pozyskiwaniu środków finansowych dla mieszkańców Mazowsza w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020, przekazywanie cen targowiskowych; Monitoring przebiegu prac w rolnictwie - Akcja żniwna; Współpraca przy realizacji szkoleń z zakresu odnawialnych źródeł energii (zielonej energii) na terenach wiejskich.
3	KRUS, ZUS	Współpraca przy organizacji konkursu „Bezpieczne Gospodarstwo Rolne”; Współpraca w zakresie organizacji szkoleń z tematyki BHP w rolnictwie i ubezpieczeń; Upowszechnianie informacji nt ASF; KRUS – udział w szkoleniach dotyczących podnoszenia świadomości rolników w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy na Mazowszu; KRUS – udział we współorganizacji Ogólnokrajowego Konkursu „Bezpieczne Gospodarstwo Rolne”;

L.p.	Nazwa instytucji	Przedmiot/cel współpracy
1	2	3
		KRUS – włączenie się w organizowaną przez MODR Warszawa Olimpiadę Wiedzy Rolniczej.
4	Banki, banki spółdzielcze, banki zrzeszające banki spółdzielcze oraz izba gospodarcza zrzeszająca banki spółdzielcze	Współpraca w zakresie organizacji Turnieju Ekologicznego oraz kredytowania rolników, kredyty preferencyjne.
5	Izby rolnicze oraz Krajowa Rada Izb Rolniczych	Współpraca w zakresie organizacji szkoleń i pozyskiwania funduszy z UE, wymiana bieżących informacji dot. problematyki rolniczej, udzielanie informacji w Krajowej Radzie Izb Rolniczych i Mazowieckiej Izbie Rolniczej nt. planowanych zadań z zakresu doradztwa rolniczego realizowanych przez MODR Warszawa. Udział w konsorcjum przy realizacji projektu KUD I – tab. 36 poz.2.
6	Regionalne zarządy gospodarki wodnej	Współpraca w zakresie realizacji programu działań na rzecz ochrony środowiska w rolnictwie.
7	Placówki oświatowe w zakresie prowadzenia szkoleń zawodowych wynikających z potrzeb lokalnego rynku pracy	Współpraca ze szkołami rolniczymi w województwie mazowieckim.
8	Lokalne i regionalne organizacje wspierania przedsiębiorczości	Wsparcie merytoryczne w zakresie bezpieczeństwa żywności w agroturystyce i turystyce wiejskiej oraz sprzedaży bezpośredniej i przetwórstwa w gospodarstwie rolnym; Współpraca w zakresie działań prowadzonych przez LGD (w tym: Północne Mazowsze, Razem na Piaskowcu) związanych z rozwojem obszarów wiejskich. Stowarzyszenie AgroBiznesKlub – konkurs Agroliga, Wojewódzki związek Hodowców Koni w Warszawie.
9	Szkoły, szkoły wyższe, instytuty badawcze i placówki naukowe PAN: - Szkoła Główna Handlowa, SGGW, - Uniwersytet Przyrodniczo-Humanistyczny w Siedlcach, - Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie, - Uniwersytet Przyrodniczy w Lublinie, - Instytut Technologiczno-Przyrodniczy Falenty, - Instytut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej w Warszawie, - IOR - PIB Poznań, - IO w Skierniewicach, - IUNG-PIB Puławy, - RDZ w Grabowie, - IGiHZ PAN Jastrzębiec, - Instytut Zootechniki PIB Kraków,	Współpraca w zakresie organizacji szkoleń. Badanie koniunktury w rolnictwie – ankiety. Wykorzystanie wyników prac naukowych w działalności szkoleniowej i upowszechnieniowej (demonstracje) - Prowadzenie rachunkowości rolnej FADN; - Doradztwo w zakresie chorób i szkodników roślin ogrodnich; - Wykorzystanie wyników prac naukowych w doradztwie rolniczym; - Współpraca w zakresie ochrony wód, gleby i powietrza z uwzględnieniem wymagań ramowej dyrektywy wodnej, dyrektywy azotanowej, dyrektywy NEC oraz aktualnych inicjatyw Zielonego Ładu, jak również problematyki wykorzystania biomasy pochodzącej z rolnictwa do celów energetycznych;

L.p.	Nazwa instytucji	Przedmiot/cel współpracy
1	2	3
	- Instytut Biotechnologii Przemysłu Rolno-Spożywczego Warszawa, - IHAR-PIB Radzików, O/Jadwisin, - Instytut Ziemiaka, Jadwisin IHAR-PIB Puławy, - Instytut Genetyki i Hodowli Zwierząt PAN Jastrzębiec, - Szkoła Rolnicza w Chwałowicach, - Zespół Szkół Centrum Kształcenia Rolniczego im. Władysława Stanisława Reymonta w Radomiu - Zespół Szkół Centrum Kształcenia Rolniczego w Studzieńcu - Zespół Szkół Centrum Kształcenia Rolniczego im. Aleksandra Świętochowskiego w Gołotczyźnie - Zespół Szkół Centrum Kształcenia Rolniczego im. Szkoły Podchorążych Piechoty w Komorowie w Starym Lubiejewie - Zespół Szkół Centrum Kształcenia Rolniczego im. Jadwigi Dziubińskiej w Gołdkowie - Zespół Szkół Centrum Kształcenia Rolniczego im. Władysława Stanisława Reymonta w Sokołowie Podlaskim - Zespół Szkół Ponadpodstawowych Nr 4 im. Kazimierza Wielkiego w Siedlcach	Wykorzystanie wyników prac naukowych w działalności szkoleniowej i upowszechnieniowej (demonstracje); Współpraca przy organizacji wydarzeń. Współuczestniczenie w promowaniu i realizacji przedsięwzięć.
10	Jednostki administracji rządowej i jednostkami samorządu terytorialnego: - Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi, - Ministerstwo Środowiska, - Ministerstwo Klimatu, - Mazowiecki Urząd Wojewódzki, - Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego, - Urzędy Gmin, Starostwa Powiatowe, Gminne Ośrodki Kultury, - Inspekcja Sanitarna, - Inspekcja Weterynaryjna, - Wojewódzkie Biura Geodezji i Terenów Rolnych, - Urzędy skarbowe	Udzielanie patronatów honorowych dla imprez i konferencji, wsparcie merytoryczne przy realizacji działań MODR (m.in. konkursy, konferencje, szkolenia, wyjazdy studyjne); Monitoring cen targowiskowych produktów rolnych i zwierząt gospodarskich; Udzielanie patronatów honorowych dla imprez i konferencji Współpraca przy promocji i realizacji szkoleń i konferencji, konkursów; Wsparcie merytoryczne przy realizacji działań MODR Warszawa; Współpraca z Radami Gmin i Komisjami Rolnymi, przekazywanie informacji z zakresu doradztwa rolniczego, zagadnień rolnictwa i rozwoju obszarów wiejskich; Wsparcie merytoryczne w zakresie bezpieczeństwa żywności w agroturystyce i turystyce wiejskiej oraz sprzedaży bezpośredniej i przetwórstwa w gospodarstwie rolnym, ekologii i ochrony środowiska; Realizacja Smart Villages; Współpraca w obszarze zagadnień związanych z rolniczą produkcją ekologiczną i odnawialnymi źródłami energii, w ramach założeń Zielonego Ładu, upowszechnianie przetwórstwa zagrodowego,

L.p.	Nazwa instytucji	Przedmiot/cel współpracy
1	2	3
		rolniczego handlu detalicznego, krótkich łańcuchów dostaw i ochrona dziedzictwa kulinarnego regionu; Upowszechnienie informacji dotyczących zagadnienia scalania gruntów; Wsparcie merytoryczne w zakresie przepisów prawno-podatkowych.
11	Związki zawodowe i społeczno-zawodowymi organizacje rolników	Współpraca w zakresie organizacji szkoleń i innych form pracy doradczej jak konkursy, pokazy.
12	Środkami masowego przekazu: - TVP 1 "Agrobiznes", - TVP 3 Warszawa, - TV Wschód, Tygodnik Siedlecki, - Katolickie Radio Podlasie, - Tygodnik Płocki, - Katolickie Radio Płock, - Polskie Radio Program I	Raport cen produktów rolnych; Promocja działań organizowanych w ramach działalności MODR Warszawa; Przekazywanie cen targowiskowych;
13	CDR w Brwinowie i Oddziały: Radom, Kraków, Poznań i Warszawa	Wsparcie merytoryczne pracy doradczej, doskonalenie kadry doradczej MODR Warszawa, Monitoring cen nawozów mineralnych.
14	Krajowa Stacja Chemiczno-Rolnicza Warszawa	Realizacja analiz glebowych w gospodarstwach współpracujących.
15	Państwowa Inspekcja Ochrony Roślin i Nasiennictwa Warszawa i delegatury	Współpraca przy realizacji szkoleń z zakresu stosowania środków ochrony roślin
16	COBORU Słupia Wielka	Wykorzystanie wyników prac naukowych w doradztwie rolniczym, prowadzenie doświadczeń odmianowych w ramach PDO.
17	Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej	Ogólnopolski program regeneracji środowiskowej gleb poprzez ich wapnowanie.
18	Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe, dzierżawcy i zarządcy obwodów łowieckich	Szacowanie szkód łowieckich.
19	Inne jednostki Organizacje społeczne, charytatywne	Współpraca w zakresie transferu wiedzy i działań informacyjnych w zakresie przeciwdziałania marnowaniu żywności, upowszechnianie wiedzy dotyczącej darowizny żywności.
20	Polska Federacja Turystyki Wiejskiej	Wsparcie działań merytorycznych i promocyjnych agroturystyki i turystyki wiejskiej;

L.p.	Nazwa instytucji	Przedmiot/cel współpracy
1	2	3
	Mazowiecka Regionalna Organizacja Turystyczna - Stowarzyszenia agroturystyczne	Wspieranie rozwoju oraz promocja agroturystyki i turystyki wiejskiej, upowszechnianie dobrych praktyk, podwyższanie jakości świadczonych usług turystycznych na wsi.
21	Polska Izba Produktu Regionalnego i Lokalnego	Organizacja konkursu „Nasze Kulinarne dziedzictwo – Smaki Regionów”. Wsparcie merytoryczne w zakresie identyfikacji produktów tradycyjnych. Wsparcie działań promocyjnych produktów tradycyjnych.
22	Wojewódzki związek Hodowców Koni w Warszawie	Współpraca merytoryczna i przy organizacji wystaw.
23	Jednostka certyfikująca rolnictwo ekologiczne	Współpraca w zakresie promocji rolnictwa ekologicznego.
24	Wielkopolski Ośrodek Doradztwa Rolniczego	Współpraca w zakresie projektu Internetowa Platforma Doradztwa i Wspomagania Decyzji w Integrowanej Ochronie Roślin.
25	Główny Urząd Statystyczny	Upowszechnianie i korzystanie z danych statystycznych.

Tab. 39. Współpraca ODR z instytucjami zagranicznymi

W 2023 r. MODR Warszawa nie współpracował z instytucjami zagranicznymi.

Lp.	Kraj	Rodzaj zagranicznej instytucji/podmiotu współpracującego (np. podmiot doradczy, uczelnia, instytut badawczy itd.)	Rodzaj współpracy (np. organizacja wydarzenia, realizacja projektu, udział w stowarzyszeniu międzynarodowym, organizacja wizyty studyjnej itd.)	Przedmiot współpracy (krótki opis 2-3 zdaniowy na czym polega współpraca)	Czas trwania współpracy	Efekt współpracy	Uwagi
1	2	3	4	5	6	7	8
1							

E. Wykaz ważniejszych wydarzeń

Tab. 40. Wykaz ważniejszych wydarzeń

L.p.	Nazwa	Termin	Miejsce	Organizator/współorganizator	Stan realizacji
1	2	3	4	5	6
1	XXIX Międzynarodowe Dni z Doradztwem Rolniczym. XVII Regionalna Wystawa Zwierząt Hodowlanych	9-10.09.2023 r.	Siedlce	Organizator – MODR Warszawa	zrealizowane
2	XXIII Mazowieckie Dni Rolnictwa	17-18.06.2023 r.	Płońsk, ul. Sienkiewicza 11	Organizator – MODR Warszawa	zrealizowane
3	XXXI Giełda Rolnicza w Łącku	14.05.2023 r.	Łąck	Organizator – MODR Warszawa	zrealizowane
4	XV Wiosna na polu i w ogrodzie -	16.04.2023 r.	Siedlce, ul. Kazimierzowska 21	Organizator – MODR Warszawa	zrealizowane
5	XXV Dzień Kukurydzy i Buraka	17.09.2023 r.	Płońsk, ul. Sienkiewicza 11	Organizator – MODR Warszawa	zrealizowane
6	XVII Jesienny Jarmark "od pola do stołu"	17.09.2023 r.	Płońsk, ul. Sienkiewicza 11	Organizator – MODR Warszawa	zrealizowane
7	Święto truskawki	28.05.2023 r.	Przyłęk, Szkoła podstawowa	Współorganizator – MODR Warszawa	zrealizowane
8	Mazowieckie Tragi Rolne i Przedsiębiorczości	23.04. 2023 r.	Sochaczew	Współorganizator – MODR Warszawa	odwołane
9	Kurpiowskie Targi Rolnicze	16.09.2023 r.	Ostrołęka	Organizator – MODR Warszawa	zrealizowane
10	Eko - Piknik	20.08.2023 r.	Kampinos	Współorganizator – MODR Warszawa	zrealizowane

XXIX Międzynarodowe Dni z Doradztwem Rolniczym XVII Regionalna Wystawa Zwierząt Hodowlanych - hasło tegorocznej edycji brzmiało: „Jesteśmy z Wami od 100 lat” i nawiązywało do 100-lecia istnienia Ośrodka Doradztwa Rolniczego w Polsce. W ciągu dwóch dni trwania imprezy było można aktywnie spędzić czas podczas zwiedzania i dokonywania zakupów oraz nawiązać nowe kontakty z osobami pracującymi w sektorze rolnym. Każda edycja Międzynarodowe Dni z Doradztwem Rolniczym to promocja zdrowej polskiej żywności i tradycyjnego produktu. Odbyła się wystawa zwierząt hodowlanych zwieńczona wręczeniem pucharów i dyplomów dla najlepszych wystawców bydła i koni. Nie brakowało konkursów, występów i pokazów tanecznych zaprezentowanych przez artystów z regionu Siedleckiego.

XXIII Mazowieckie Dni Rolnictwa „100-lecie doradztwa rolniczego na Mazowszu” to najważniejsze wydarzenie branżowe, organizowane w centralnej Polsce. Tegoroczne wydarzenie było wyjątkowe z racji jubileuszu 100-lecia doradztwa na Mazowszu. Na prawie 27 ha gruntów rolnych zostało przygotowanych ponad 1000 poletek z odmianami 22 gatunków roślin uprawnych. Porejestrowe Doświadczalnictwo Odmianowe obejmowało w sumie: 125 odmian pszenicy ozimej, pszenicy jarej, jęczmienia jarego oraz kukurydzy. Podczas XXIII Mazowieckich Dni Rolnictwa miał miejsce również finał polskiej edycji konkursu na Rolnika Roku regionu Morza Bałtyckiego, organizowany przez Fundację WWF Polska. Na placu wystawowym o powierzchni ok. 3 ha przygotowana została ekspozycja maszyn, sprzętu i urządzeń do produkcji rolnej. Do Płońska zjechało ponad 300 wystawców prezentując interesującą ofertę ciągników, maszyn rolniczych czy kombajnów. Można było zobaczyć czołowe krajowe i zagraniczne marki maszyn i urządzeń rolniczych. Podczas XXIII Mazowieckich Dni Rolnictwa miała miejsce Mazowiecka Wystawa Zwierząt Hodowlanych, podczas której hodowcy koni z województwa mazowieckiego zaprezentowali 31 klaczy. Drugiego dnia wystawy odbyły się XXV Amatorskie Zawody w Powożeniu Zaprzęgami Konnymi. Dodatkowo w czasie trwania targów odbyły się konkursy: X Turniej Ekologiczny - Hit Targowy, Najciekawsze Stoisko, Mazowiecka Przyroda Kredką Malowana oraz Najlepszy produkt naturalny.

XXXI Giełda Rolnicza w Łącku - swoje rośliny, produkty regionalne i maszyny rolnicze prezentowało ponad 150 wystawców z okolic Płocka, ale również z całego kraju. Największą popularnością, jak co roku, cieszyły się stoiska z roślinami ogrodniczymi, których asortyment był bardzo różnorodny, zaczynając od roślin balkonowych, jednorocznych po krzewy i drzewa ozdobne oraz krzewy i drzewka owocowe.

Dużą atrakcją była wystawa królików zorganizowana przez Mazowiecki Związek Hodowców Królików o Drobno Inwentarza. Wystawiono najlepsze championy królików od hodowców z całego Mazowsza. Przy stoisku MODR Warszawa zorganizowano punkt konsultacyjno-informacyjny z zakresu rolnictwa, nowych technologii oraz wsparcia finansowego rolnictwa i obszarów wiejskich. Na Giełdzie nie zabrakło również instytucji związanych z rolnictwem ARiMR, KRUS, WIORIN, PIP. Podczas imprezy odbył się także konkurs kulinarny „Potrawy mojej mamy”, w którym oceniano potrawy przygotowane przez 25 Kół Gospodyń Wiejskich, stowarzyszeń i osób fizycznych. Zwiedzający mogli spróbować produktów lokalnych przygotowanych przez panie z Kół Gospodyń na prezentowanych stoiskach.

XV Wiosna na polu i ogrodzie - impreza wystawienniczo-targowa, w czasie której dokonano promocji oraz prezentacji Mazowieckiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego. W trakcie trwania imprezy prowadzony był kiermasz drzew, kwiatów, produktów pszczelich, ekologicznych oraz wyrobów rękodzieła ludowego. Zwiedzający brali aktywny udział w przygotowanych quizach i konkursach, a całość imprezy odbywała się przy występach artystycznych lokalnych zespołów ludowych.

Dzień Kukurydzy i Buraka - to targi rolnicze skierowane głównie do plantatorów i osób zainteresowanych uprawą kukurydzy oraz buraka cukrowego, którzy mogli spotkać się z naukowcami, przedstawicielami firm hodowlanych, nasiennych, dystrybutorami środków do produkcji rolniczej i doradcami. Na polu doświadczalnym w Poświętnem zaprezentowano zwiedzającym doświadczenia polowe: kolekcje odmian roślin uprawnych (kukurydza, burak cukrowy, słonecznik, mieszanki poplonowe), Porejestrowe Doświadczalnictwo Odmianowe (kukurydza) i doświadczenia technologiczne (prezentacja działania herbicydów, wpływ dokarmiania dolistnego na kondycję roślin, porównanie gęstości siewu i wpływ opóźnionego terminu siewu na rozwój i wysokość plonu). W trakcie wydarzenia miały miejsce pokazy pracy maszyn, m.in. mechanicznego zbioru kamieni, pokaz pracy brony talerzowej, a także pokaz zbioru buraka

cukrowego za pomocą specjalistycznego kombajnu. Prezentowana była także ekspozycja bulw ziemniaka różnych odmian, nasion zbóż, roślin bobowatych oraz pradawnych odmian zbóż zebranych z pola doświadczalnego w Poświętnem.

XVII Jesienny Jarmark „od pola do stołu” - na powierzchni ok. 1 ha zorganizowano stoiska wystawiennicze prezentujące dziedzictwo kulturowe i kulinarne mazowieckiej wsi. Podczas Jarmarku swoje produkty zaoferowało 70 wystawców. Byli to producenci tradycyjnej żywności: wyrobów wędliniarskich, serów, miodów, olejów, chleba, wyrobów z wikliny, a także gospodarstwa produkujące kwiaty, krzewy, drzewka owocowe i ozdobne. Uczestnikami XVII Jesiennego Jarmarku „od pola do stołu”, byli rolnicy i mieszkańcy Mazowsza, którzy przybyli, by zapoznać się z wieloma ciekawymi formami przedsiębiorczości wiejskiej, porozmawiać z producentami lub wytwórcami, wymienić poglądy czy doświadczenia. Na Jesiennym Jarmarku nie mogło zabraknąć współpracujących z Ośrodkiem Kół Gospodyń Wiejskich. Na stoiskach wystawienniczych dumnie prezentowały swoje wyroby kulinarne, rękodzieło i sztukę ludową, częstowały własnoręcznie przygotowanymi słodkościami. Na zwiedzających czekały też takie atrakcje jak warsztaty tkackie, malarskie i kowalskie, przygotowane przez okolicznych twórców ludowych oraz bezpłatne pokazy filmów VR w ramach Wirtualnego Teatru Historii „Niepodległa”, które prezentowano w dworcu Sienkiewiczówka.

Święto truskawki odbyło się po raz drugi i miało na celu promocję „Truskawki Zwoleńskiej”, która 20 kwietnia 2021 roku została wpisana na Listę Produktów Tradycyjnych Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi. Gmina Przyłęk jest częścią tzw. "zagłębia truskawkowego" uprawa truskawki na tym terenie jest tradycją przechodzącą z pokolenia na pokolenie, sięgającą początków XX wieku. Uczestnicy imprezy mieli możliwość wymiany doświadczeń, zasięgania opinii i porad instytucji działających na rzecz rolnictwa, mogli również spróbować produktów lokalnych przygotowanych przez panie z Kół Gospodyń. Impreza podobnie jak rok wcześniej, przyciągnął tysiące osób. Przy stoisku MODR Warszawa, zorganizowano punkt konsultacyjno-informacyjny z zakresu rolnictwa, nowych technologii oraz wsparcia finansowego rolnictwa i obszarów wiejskich. Mazowiecki Ośrodek Doradztwa Rolniczego był organizatorem konkursu „Dojenie sztucznej Krowy”.

Mazowieckie Targi Rolne i Przedsiębiorczości - odwołane ponieważ główny organizator Starostwo Powiatowe w Sochaczewie poinformowało, że nie dysponuje obecnie terenem gotowym do realizacji tego przedsięwzięcia.

XVI Kurpiowskie Targi Rolnicze - od wielu lat wpisuje się ona w lokalny kalendarz wydarzeń, szczególnie dla mieszkańców Ostrołęki, okolicznych miejscowości i powiatów. Jak co roku zostało przygotowanych wiele stoisk wystawowych i występów artystycznych. Była to doskonała okazja do promocji produktów dla lokalnych firm, twórców ludowych, twórców rękodzielników, producentów produktów ekologicznych oraz instytucji działających w sektorze rolnictwa. Mieszkańcy miasta Ostrołęki i okolicznych gmin mogli kupić produkty ekologiczne, miód pszczeli z kurpiowskich pasiek, sery, piwo kozicowe i wiele innych wyrobów. Zanim rozpoczęło się oficjalne otwarcie uczestnicy Targów zostali zaproszeni na debatę pn. „Zdrowa żywność – zdrowe życie”. Odbył się również konkurs na najlepszego dojarza Kurpiowskich Targów Rolniczych, który miał na celu wydojenie jak największej ilości mleka oraz konkurs na „Najładniejsze Stoisko Produktów i Wyrobów Ekologicznych”.

Eko-Piknik – wydarzenie organizowane w ramach porozumienia MODR Oddział Bielice i Urzędu Gminy w Kampinosie. Celem była promocja wsi jako atrakcyjnego miejsca wypoczynku, prezentacja i możliwość zakupu wyrobów tradycyjnych i lokalnych, pogłębienie wiedzy ekologicznej oraz stworzenie możliwości zapoznania się z ofertami handlowymi i usługowymi firm działających dla rolnictwa, wymiany doświadczeń oraz zasięgania opinii i porad w zakresie technologii produkcji, wsparcia z funduszy unijnych i krajowych, ubezpieczeń itp. Zostały przygotowane i przeprowadzone konkursy: wiedzy ekologicznej, plastyczny dla dzieci, przeciągania liny i dojenia sztucznej krowy.

F. Działalność wydawnicza

Tab. 41. Działalność wydawnicza w 2023 r.

Lp.	Tytuł	Forma	Nakład	
			plan	wykonanie
1	2	3	4	5
1.	Mniej znane produkty pszczele-dbajmy o swoje zdrowie	broszura	1 200	1200
2.	Miesięcznik Wieś Mazowiecka	miesięcznik	17 600 (roczny)	18700
3.	Lato w zagrodzie	plakat	60	60
4.	Mazowieckie Targi Rolne i Przedsiębiorczości	plakat	100	0
5.	Kurpiowskie Targi Rolnicze	plakat	55	55
6.	Giełda Rolnicza w Łącku	plakat	300	200
7.	Mazowieckie Dni Rolnictwa	plakat	1 000	1500
8.	XXV Dzień Kukurydzy i Buraka	plakat	300	300
9.	XXVII Jesienny Jarmark "od pola do stołu"	plakat	300	300
10.	XV Wiosna na polu i w ogrodzie	plakat	600	600
11.	XXIX Międzynarodowe Dni z Doradztwem Rolniczym	plakat	2000	1800
12.	Publikacja na 100-lecie doradztwa rolniczego "100-lecie doradztwa rolniczego na Mazowszu"	publikacja zwarta	1 500	1500
13.	Przewodnik po polu doświadczalnym - 2023	publikacja zwarta	1 800	1500
14.	Katalog wystawców - Mazowiecki Dni Rolnictwa	publikacja zwarta	1 000	0
15.	Zakładanie trawnika krok po kroku	ulotka	1 500	1500
16.	Dobrostan krów mlecznych	ulotka	2 000	2000
17.	Rośliny ozdobne a zarazem lecznicze	ulotka	1 500	1500
18.	Bioróżnorodność, - łąki kwietne, pasy kwietne, ogródki bioróżnorodności	ulotka	1 500	1500
19.	Dynia w kuchni	ulotka	1 500	1500
20.	Charakterystyka odmian ziemniaka	ulotka	1 000	1000
21.	Charakterystyka odmian roślin strączkowych	ulotka	1 000	1000
22.	Charakterystyka odmian rzepaku ozimego	ulotka	1 000	1000
23.	Charakterystyka odmian buraka cukrowego	ulotka	1 000	1000
24.	Charakterystyka odmian kukurydzy na ziarno	ulotka	1 000	1000
25.	Charakterystyka odmian kukurydzy na kiszonkę	ulotka	1 000	1000

Lp.	Tytuł	Forma	Nakład	
			plan	wykonanie
1	2	3	4	5
26.	Charakterystyka odmian zbóż jarych	ulotka	1 000	1000
27.	Charakterystyka odmian zbóż ozimych	ulotka	1 000	1000
28.	Aktualne zasady identyfikacji i rejestracji zwierząt	ulotka	1 000	1000
29.	Antybiotykooporność grzech współczesnej cywilizacji	ulotka	1 200	1000
30.	Rolniczy Handel Detaliczny	ulotka	1 200	1200
31.	Zasady obrotu nieruchomościami rolnymi zgodnie z ustawą o kształtowaniu ustroju rolnego	ulotka	1 000	1000
32.	Zaproszenie na Lato w zagrodzie	zaproszenie	100	100
33.	Zaproszenie na Mazowieckie Targi Rolne i Przedsiębiorczości	zaproszenie	80	0
34.	Kurpiowskie Targi Rolnicze	zaproszenie	55	55
35.	Giełda Rolnicza w Łącku	zaproszenie	350	200
36.	Mazowieckie Dni Rolnictwa	zaproszenie	600	1000
37.	XV Wiosna na polu i w ogrodzie	zaproszenie	300	300
38.	XXIX Międzynarodowe Dni z Doradztwem Rolniczym	zaproszenie	600	1200
39.	Dokumentacja zabiegów ochrony roślin	broszura		8500
40.	Plakaty informacyjny dot. płatności bezpośrednich	plakat		1100
41.	Plakaty promocyjne 100-lecie doradztwa rolniczego	plakat		70
42.	Plakaty promujący akcję „100 litrów krwi na 100-lecie doradztwa rolniczego”	plakat		120

Zaplanowane w Programie działalności na rok 2023 tytuły niektórych ulotek zostały zmienione, aby bardziej odzwierciedlały treść ulotki. Planowany tytuł ulotki *Jak zaprojektować ogród krok po kroku* ostatecznie zmieniono na *Zakładanie trawnika krok po kroku*. Podobnie było z ulotkami:

- *Zasady identyfikacji i rejestracji zwierząt w świetle nowej ustawy o systemie identyfikacji i rejestracji zwierząt*, której tytuł zmieniono na *Aktualne zasady identyfikacji i rejestracji zwierząt*,
- *Krótkie Łańcuchy Żywnościowe*, której tytuł zmieniono na *Rolniczy Handel Detaliczny*,
- *Oporność na antybiotyki*, której tytuł zmieniono na *Antybiotykooporność grzech współczesnej cywilizacji*,
- *Łąki kwietne*, której tytuł zmieniono na *Bioróżnorodność - łąki kwietne, pasy kwietne, ogródki bioróżnorodności*,
- *Dynia przepisy na zupy, placki i ciasta*, której tytuł zmieniono na *Dynia w kuchni*.
- *Zasady obrotu ziemią*, której tytuł zmieniono na *Zasady obrotu nieruchomościami rolnymi zgodnie z ustawą o kształtowaniu ustroju rolnego*.

Planowana ulotka *Ekoschematy* nie została wydrukowana z uwagi na otrzymanie z MRiRW do dystrybucji wśród rolników i mieszkańców obszarów wiejskich ulotkę *Ekoschematy w planie strategicznym dla wspólnej polityki rolnej na lata 2023-2027*. W zamian zastała opracowana i wydrukowana nadplanowo ulotka *Dobrostan krów mlecznych*. Wszystkie ulotki zostały przygotowane również w wersji online.

Planowana publikacja na 100-lecie doradztwa rolniczego otrzymała tytuł *100-lecie doradztwa rolniczego na Mazowszu*.

Zmieniła się forma dystrybucji planowanego do druku *Katalogu wystawców - Mazowiecki Dni Rolnictwa*. W związku z tym nie został on wydrukowany, a tylko zamieszczony na www.modr.mazowsze.pl.

Planowany plakat i zaproszenie na Mazowieckie Targi Rolne i Przedsiębiorczości nie zostały wydrukowane, ponieważ targi te nie odbyły się. Nadplanowo została wydrukowana broszura *Dokumentacja zabiegów ochrony roślin*, plakaty informacyjne dot. płatności bezpośrednich, plakaty promocyjne 100-lecie doradztwa rolniczego oraz plakaty promujące akcję „100 litrów krwi na 100-lecie doradztwa rolniczego”.

G. Kształcenie i doskonalenie zawodowe kadry własnej

W 2023 roku MODR Warszawa zorganizował łącznie 43 szkolenia wewnętrzne tzn. organizowane przez pracowników z Działu Technologii Produkcji Rolniczej i Doświadczalnictwa, Działu Rozwoju Obszarów Wiejskich, Działu Ekonomiki i Zarządzania Gospodarstwem Rolnym, Działu Rolnictwa Ekologicznego i Ochrony Środowiska oraz Działu Metodyki Doradztwa, Szkoleń i Wydawnictw, w których udział wzięło łącznie 1552 uczestników. Największym zainteresowaniem cieszyły się szkolenia dot. systemów jakości produkcji rolnej, szczególnie takie tematy jak „*Ekoschemat Dobrostan zwierząt – omówienie istotnych zmian*” oraz „*Integrowana produkcja roślin w praktyce. Zasady certyfikacji*”, a także szkolenia z zakresu Ekonomiki i zarządzania gospodarstwem rolnym, gdzie najwięcej pracowników uczestniczyło w szkoleniach takich jak „*Obecnie obowiązujące zasady związane z obrotem nieruchomości rolnymi*” oraz „*Rachunkowość FADN – najczęściej popełniane błędy w 2023 roku*”. Duża frekwencja odnotowana została również w szkoleniach zawartych w wierszu „G.2.6 Inne”, szczególnie podczas szkoleń pt. „*BHP w gospodarstwie rolnym*”.

Ponadto, w dniach 13 i 14 września MODR Warszawa zorganizował *konferencję związaną z obchodami stulecia doradztwa rolniczego na ziemiach polskich*. Konferencja, której celem było podsumowanie osiągnięć doradztwa rolniczego odbyła się w Auli Kryształowej Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie, formuła online konferencji odbyła się poprzez platformę edukacyjną ClickMeeting, natomiast transmisja online dostępna była na kanale YouTube MODR Warszawa. Udział w konferencji wzięło 309 uczestników (w tym 60 doradców) oraz naukowców, środowisk rolniczych, instytutów naukowych, szkół wyższych oraz innych instytucji związanych z działalnością ośrodków doradztwa rolniczego. W konferencji online wzięło udział 199 uczestników (w tym 61 doradców), natomiast transmisja online na kanale YouTube została wyświetlona łącznie 352 razy. Podczas konferencji zorganizowano sesję plenarną pn. „*Doradztwo rolnicze dzisiaj i jutro*”, w ramach której przedstawiano tematy związane z doradztwem rolniczym z perspektywy Komisji Europejskiej, Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi, środowisk naukowych, doradców oraz rolników. Uczestnicy mieli również możliwość udziału w 8 panelach dyskusyjnych prowadzonych przez przedstawicieli doradztwa i instytutów naukowych. Omawiano tematy związane m.in. z doradztwem technologicznym, zmianami klimatycznymi i gospodarką wodną w rolnictwie, ochroną środowiska i rozwojem rolnictwa ekologicznego oraz skracaniem łańcuchów dostaw w sektorze rolnym. Ponadto poruszano kwestie doradztwa ekonomicznego i finansowego, rozwoju obszarów wiejskich oraz systemu wiedzy i innowacji rolniczych (AKIS). W ramach konferencji zaprezentowano również wystawę posterów, przygotowaną przez Centrum Doradztwa Rolniczego i Ośrodki Doradztwa Rolniczego z różnych regionów Polski, na której przedstawiono historię i działalność poszczególnych ośrodków. W trakcie wydarzenia wręczono również odznaczenia „Krzyż Zasługi” oraz ogłoszono zwycięzcę ogólnopolskiego konkursu „Doradca Roku”.

Jednocześnie, w 2023 roku, 3028 uczestników MODR Warszawa wzięło udział aż w 267 formach szkoleniowych organizowanych przez inne podmioty, w tym: Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa w Warszawie, Centrum Doradztwa Rolniczego w Brwinowie wraz z Oddziałami w Krakowie, Poznaniu, Radomiu i Warszawie, Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi w Warszawie, Instytut Uprawy Nawożenia Gleboznawstwa – Państwowy Instytut Badawczy w Puławach, Instytut Ogrodnictwa – Państwowy Instytut Badawczy w Skierniewicach,

Uniwersytet Rolniczy w Krakowie, Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu, Zakład Systemów i Ekonomiki Produkcji Roślinnej IUNG-PIB w Puławach. Tym samym, największe zainteresowanie wzbudziły szkolenia z zakresu systemów jakości produkcji rolnej, szczególnie szkolenie pt. „Zmiany w ustawie o Systemie Identyfikacji i Rejestracji Zwierząt” oraz spotkanie informacyjne dot. Ekoschematu - Dobrostan zwierząt. Pracownicy MODR Warszawa chętnie uczestniczyli również w szkoleniu w zakresie praktycznej obsługi systemu e-Doręczeń w EZD PUW, a także szkoleniach z zakresu Ekonomiki i zarządzania gospodarstwem rolnym. W tym zakresie, najwięcej pracowników uczestniczyło w szkoleniu pt. „Zasady wdrażania interwencji rolno-środowiskowo-klimatycznych Planu Strategicznego na lata 2023-2027 oraz zmiany w działaniu rolno-środowiskowo-klimatycznym PROW 2014-2020”, a także spotkaniu dot. ekoschematów powierzchniowych. Dużą liczbę odbiorców wskazanych we wierszu szkoleń zewnętrznych „G.2.6 Inne” stanowią pracownicy, którzy uczestniczyli w szkoleniach podstawowych oraz uzupełniających dających uprawnienia na doradcę rolniczego, rolnośrodowiskowego bądź eksperta przyrodniczego.

Tab. 42. Kształcenie i doskonalenie kadry własnej

Symbol	Tematyka szkoleń	Plan	Wykonanie
		liczba uczestników	
1	2	3	4
G.1.	Szkolenia wewnętrzne	1613	1552
G.1.1.	Systemy produkcji rolnej	340	399
G.1.2.	Rozwój obszarów wiejskich	114	0
G.1.3.	Rolnictwo ekologiczne i programy rolno-środowiskowo-klimatyczne	142	260
G.1.4.	Ekonomika i zarządzanie gospodarstwem rolnym	395	315
G.1.5.	Metodyka i organizacja doradztwa rolniczego	30	241
G.1.6.	Inne	592	337
G.2.	Szkolenia zewnętrzne	2 179	3028
G.2.1.	Systemy produkcji rolnej	507	832
G.2.2.	Rozwój obszarów wiejskich	919	455
G.2.3.	Rolnictwo ekologiczne i programy rolno-środowiskowo-klimatyczne	177	262
G.2.4.	Ekonomika i zarządzanie gospodarstwem rolnym	320	296
G.2.5.	Metodyka i organizacja doradztwa rolniczego	59	53
G.2.6.	Inne	197	1130

H. PODSUMOWANIE

Tab. 43. Zbiorcza informacja na temat działalności szkoleniowej, doradczej, informacyjnej i upowszechnieniowej zrealizowanych w 2023 r. z części C1

L.P.	Rodzaj działalności		Plan		Wykonanie	
			Liczba form	Liczba odbiorców	Liczba form	Liczba odbiorców
1	2	3	4	5	6	7
1	Działalność szkoleniowa	Szkolenie w tym szkolenie zdalne	920	11 386	920	32 854
		Szkolenie wyjazdowe	6	120	16	443
		Konferencja w tym konferencja zdalna	8	430	10	751
		Razem	934	11 936	946	34 048
2	Działalność doradcza	Porada indywidualna		110 342		168 266
		Doradztwo grupowe	38	137	34	136
		Pozostała działalność doradcza				1 893
		Razem	38	110 479	34	170 295
3	Działalność informacyjna	Informacja		94 863		72 049
		Broszura	1		1	
		Ulotka	17		17	
		Info na www.	96		133	
		Art. w miesięczniku ODR				
		Inne wydawnictwa	1		1	
		Stoisko informacyjno-promocyjne	12		135	
		Pozostała działalność informacyjna	1 878		1 837	
		Razem	2 005	94 863	2 124	72 049
4	Działalność upowszechnieniowa	Pokaz	78		86	1 055
		Demonstracja	468		466	466
		Konkurs	6		7	141
		Olimpiada	18		17	586
		Targi/wystawy	5		4	
		Pozostała działalność upowszechnieniowa	178	2 788	178	2 545
		Razem	753	2 788	758	4 793

Tab. 44. Zbiorcza informacja na temat płatnych usług na rzecz rolników zrealizowanych w 2023 r. z części C2

L.P.	Rodzaj działalności	Plan		Wykonanie	
		Liczba form	Liczba odbiorców	Liczba form	Liczba odbiorców
1	2	3	4	5	6
1	Działalność szkoleniowa	79	2 125	231	6 507
2	Działalność doradcza		21 867		10 309
3	Działalność informacyjna				
4	Działalność upowszechnieniowa	6		6	

Tab. 45. Zbiorcza informacja na temat działalności szkoleniowej, doradczej, informacyjnej i upowszechnieniowej zrealizowanych w 2023 r. z części C3 i C4

L.P.	Rodzaj działalności	Plan		Wykonanie	
		Liczba form	Liczba odbiorców	Liczba form	Liczba odbiorców
1	2	3	4	5	6
1	Działalność szkoleniowa	106	2 329	89	2 456
2	Działalność doradcza		5 145		10 463
3	Działalność informacyjna	46		47	
4	Działalność upowszechnieniowa			3	92

Tab. 46. Zbiorcza informacja na temat działalności szkoleniowej, doradczej, informacyjnej i upowszechnieniowej zrealizowanej w 2023 r.

L.P.	Rodzaj działalności	Plan		Wykonanie	
		Liczba form	Liczba odbiorców	Liczba form	Liczba odbiorców
1	2	3	4	5	6
1	Działalność szkoleniowa	1 119	16 390	1 266	43 011
2	Działalność doradcza	38	137 491	34	191 067
3	Działalność informacyjna	2 051	94 863	2 171	72 049
4	Działalność upowszechnieniowa	759	2 788	767	4 885

Konkluzje

W 2023 roku Mazowiecki Ośrodek Doradztwa Rolniczego prowadził działalność szkoleniową w formie szkoleń wyjazdowych oraz szkoleń i konferencji realizowanych stacjonarnie i zdalnie. W zdecydowanej większości organizowane były jednak formy stacjonarne. Zainteresowaniem rolników cieszą się również szkolenia zdalne, ze względu na nieograniczony dostęp zainteresowanych rolników. Stąd liczba odbiorców tej formy przewyższa liczbę uczestników form stacjonarnych.

Rok 2023 był kolejnym rokiem, w którym Mazowiecki Ośrodek Doradztwa Rolniczego promował transfer wiedzy pomiędzy nauką a praktyką w ramach systemu AKIS, jako budującego powiązania i interakcje osób i instytucji, które wykorzystują lub dostarczają wiedzę i innowacje w zakresie rolnictwa i obszarów wiejskich. MODR Warszawa współpracował z jednostkami naukowo-badawczymi i prezentował wyniki naukowe rolnikom podczas szkoleń, konferencji czy pokazów. Została też wzmocniona współpraca MODR Warszawa z mazowieckimi szkołami rolniczymi.

Założenia przyjęte w Programie działalności na 2023 rok zostały wykonane. Zadania realizowane były ze środków z dotacji celowej, zarobkowej oraz z innych źródeł (SIR, KSOW, projekty i zadania zlecone). Występujące zmiany ilościowe co do form doradczych wynikały z dostosowania się do aktualnie nurtujących problemów oraz bieżących potrzeb doradczych rolników i mieszkańców obszarów wiejskich.

Rok 2023 był wyjątkowy dla krajowego doradztwa ze względu na jubileusz 100-lecia działalności doradców na ziemiach polskich. Czas podsumowań, wniosków, wyznaczania celów na kolejne dekady rozpoczął najstarszy w Polsce Mazowiecki Ośrodek Doradztwa Rolniczego. To w obecnym Oddziale MODR Warszawa w Poświętnem powołano do życia w 1923 r. Płońskie Ognisko Kultury Rolnej i Zakład Doświadczalny. MODR Warszawa zainicjował w ramach obchodów m.in: zbiórkę krwi w całej Polsce na hasło „ODR”, podczas której w ciągu roku zebrano ponad 240 litrów, wydanie przez Poczta Polską kolekcjonerskiej pocztówki na 100-lecie czy zgodę na patronat św. Izydora Oracza na Dzień Doradcy Rolniczego 15 maja.

I. Załącznik elektroniczny

mazowiecki_RSD_2023.xls.